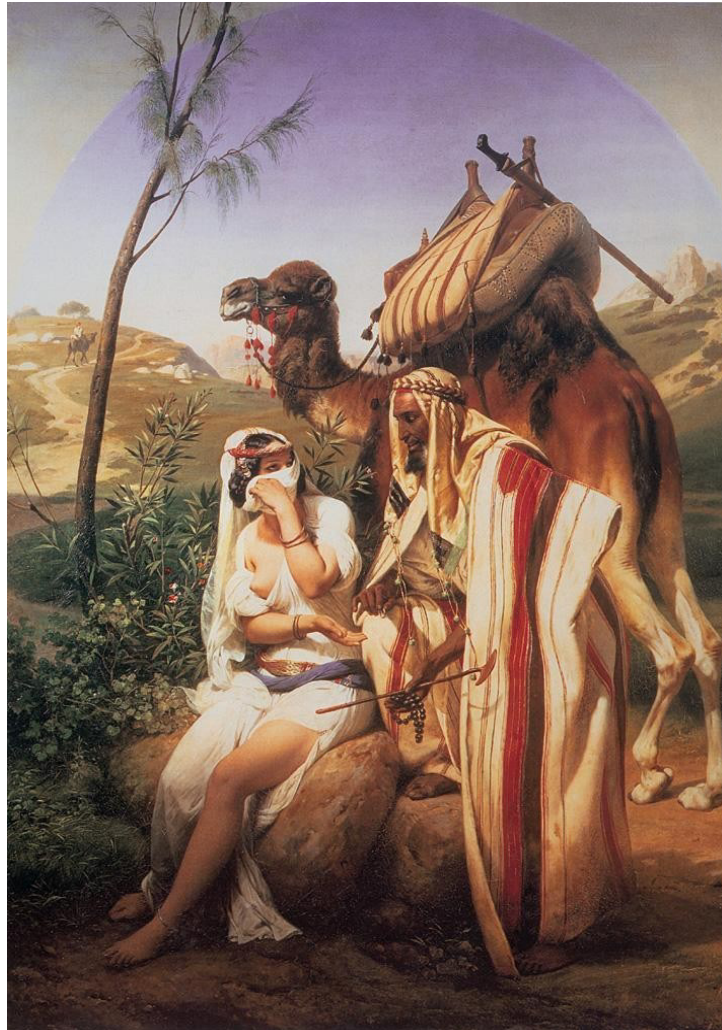

UDKAST TIL EN

MERKONOMI

(A draft on Merconomy)

Kandidatafhandling for:
Stud. cand.merc.fil. Nicolai Hutter

Vejleder: Dr. phil. Ole Fogh Kirkeby
CB\$ - København – 2013 - STU: 182.705

Forsidebillede: JUDAH AND TAMAR: Vernet, H. (1840).

Indhold

Indhold	- 3 -
English summary	- 4 -
Indledning	- 6 -
§ 1 Spørgsmålet om merkonomi	- 8 -
Arbejdet og dets organisation	- 16 -
§ 2 Arbejdet	- 17 -
§ 3 Arbejdets organisation	- 22 -
Nomos og dets kald	- 45 -
§ 4 Nomos	- 46 -
§ 5 Økonomiens kald	- 51 -
Udkast til en merkonomi	- 57 -
§ 6 Merkonomiens kald	- 58 -
§ 7 Udkast til en merkonomi	- 66 -
Litteratur	- 70 -
Kildefragmenter	- 76 -

English summary

This hypo-thesis asserts the existence of a nomos which is the originative source of commercial exchange in its essence or at least the possibility of the existence of such a nomos. As such this nomos could very well be that which originate the skill of the business student. At least if the business of business *is* exchange.

The thesis is a strange way towards everyday words like labour, organization, economics and exchange. And is an attempt to reach these words in a more than pinpointing semiotic way; that is: By letting them be what ever they are. The reach is therefore meant to be a receipt which reveals there essence; i.e. making them present. The thesis is therefore not an ordinary way towards economics. But then again the thesis sets out to separate exchange from economics, which is never the less a well integrated part of economics. And as such it tries to draft out the possibility of *merconomics*; which is the suggested name for the way commodities are prized with an eye for the essence of exchange. A possibility which the thesis argue is established by acknowledging the difference between supplying one own wants and supplying one another's. To draft this possibility the thesis sets out to establish an understanding for labour and its organization. And thereby clear the way for that nomos which is the common ground of economics and merconomics. And by revealing an exchange that supplies one another's wants, the thesis argues that the possibility of merconomics is established.

The thesis is an attempt to show the possibility of an organization based on the essence of commercial exchange. Which is argued to differ from the economic organization in that prize is not seen as indication of alternative use of property (cost), but as that relation which makes the commodities exchangeable, and therefore only *exists* as that relation whereby those, who are engaged in exchanging, actually fulfils the exchange; or to be more precise: The prize is unconcealed as that which have the limit of exchange. As such the thesis could be of interest to those kinds of economic organization, for whom exchange is considered to be a part of economics; i.e. who are using price as an indication of cost.

Der Sinn blieb ungeklärt, weil man ihn für »selbstverständlich« hielt.

SEIN UND ZEIT: Heidegger, M. (1927) § 20

Indledning

Hermed drages passagen mellem dannelse OG ud. Denne adskillelse af uddannelse står som begyndelsen på den uddannelse, som denne afhandling afslutter: FLØK-uddannelsen. Ud|dannelse. Adskillelsen faldt den første dag på FLØK-uddannelsen blandt introduktion til fagopdeling, kantine, studievejledning, bibliotek og lignende. Men lige efter daværende rektor havde budt velkommen: »Og nu vil den studieansvarlige Martin Fuglsang fortælle nærmere om uddannelsen«. Hvilket altså skete med adskillelsen imellem dannelse og ud. »I vil opleve, at der på jeres studie er fokus på to dele; dels fokus på, at I bliver dannet, og dels fokus på, at I kommer ud«. UD: At blive færdig, sætte et punktum, bidrage til samfundet, sikre kapitalens forrentning, få noget at stå op til. Og dannelsen? Den er straks sværere at få øje på. For hvordan er en flokker egentlig dannet? FLØK står, eller stod ihvertfald, for filosofi og økonomi og FLØK-uddannelsen var netop opbygget omkring integrationen mellem filosofi og økonomi. Men kan disse egentlig integreres?

Og hvem er det egentlig, der er blevet færdig? Den studerende, der nu har fået sit fags færdighed (dannelse), eller uddannelsesinstitutionen, der nu er færdig med den studerende (UD)? Såfremt det filosofiske problem egentlig er et spørgsmål om at kende sin vej ud, så må denne forskel vel falde sammen.¹ Med mindre den filosofisk dannede blot er i stand til at rejse sådanne spørgsmål. Hvormed de vel er uforenelige. Kan økonomien gøre en forskel her?

I METAPHYSICS kan vi læse, at et tegn på, at nogen er fagligt dannet [εἰδῶ], er at denne er i stand til at lære andre sin faglighed [technē].² Så hvad kunne være mere passende, end at denne afhandling gav sig ud for at være et sådant forsøg. At vise faglig dannelse ved at lære andre denne faglighed. Eller nærmere: At fremvise merc.(fil.) ved at lærer andre dens faglighed, for hermed selv at få den at kende og som sådan vel kende sin faglige vej ud (uddannelse).

¹ PHILOSOPHISCHE UNTERSUCHUNGEN: Wittgenstein, L. (1953) §123: "Ein philosophisches Problem hat die Form: »Ich kenne mich nicht aus«."

² METAPHYSICS: Aristotle; 981b: "And in general it is a sign of the man who knows [εἰδός] and of the man who does not know, that the former can [δύνασθαι] teach, and therefore we think art more truly knowledge than experience is; for artists can teach, and men of mere experience cannot."

Men måske er FLØK ingen uddannelse og som sådan ingen filosofisk-økonomisk faglighed. Træk enheden fra: ~~and mere (fil.)~~.³ Til-grin-til-blivelse! 'Vi beholder uddannelsesnavnet, men lader hånt om selve uddannelsen. Hvilken stor-driftsfordel! Vi koncentrerer os om vores kerneopgave: At producere kandidatgivende ETCS-point!'

Er FLØK blot en uddannelse af navn? I så fald er denne afhandling dømt til at blive en fejltagelse. Nuvel. Men selv den, der tager fejl, er vel ikke hermed dømt til at fejle? Slå bunden ud af flasken, som fluen er fanget i! (The fly is the limit)⁴

Afhandlingens grundlæggende tema er spørgsmålet om *merkonomien* som den *nomos*, der er kendetegnende for handelsvidenskaben [*mercaturæ*]. Er handelsvidenskaben blot den "systematiske fremstilling af kundskaberne om de forhold, der har særlig betydning for udøvelsen af handelsvirksomhed", hvilket i sig selv ikke udgør en "afsluttet selvstændig videnskab", men derimod blot er sammensat af dele fra andre videnskaber med handelsvirksomheden for øje?⁵ Eller findes der en handelsnomos, der udgør en faglig forskel i og med, at den bliver grundlagt [*tithēmi*]?⁶ Altså: Findes der merkonomi?

Som sådan søger afhandlingen vel at blotlægge Handelshøjskolens grundlag, såfremt Handelshøjskolen (*Den handelsvidenskabelige Lærestanstalt*) er handelsvidenskabeligt anlagt, hvilket besvarelsen må vise. Thi hvorledes skulle Handelshøjskolen kunne være handelsvidenskabeligt anlagt, hvis ikke en filosofisk handelsvidenskabelig kandidat (*candidatus mercaturæ*) formår at besvare spørgsmålet om merkonomien?

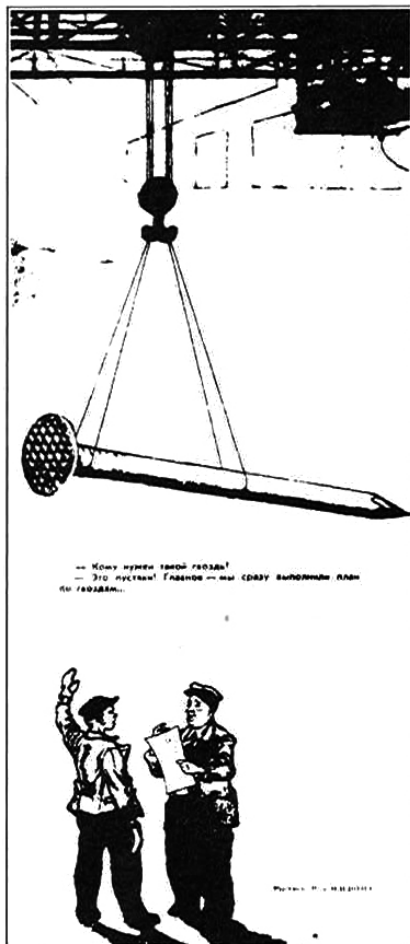
³ [A THOUSAND PLATEAUS](#) - CAPITALISM AND SCHIZOPHRENIA: Deleuze, G. & Guattari, F. (1987): "Subtract the unique from the multiplicity to be constituted; write at n - 1 dimensions."

⁴ PHILOSOPHISCHE UNTERSUCHUNGEN: Wittgenstein, L. (1953) §309: "Was ist dein Ziel in der Philosophie? – Der Fliege den Ausweg aus dem Fliegenglas zeigen."

⁵ HAGES HAANDBOG I HANDELSVIDENSKAB: Riis-Hansen, K. (1926); part 1 cap. I §1.

⁶ [NICOMACHEAN ETHICS](#): Aristotle; 1134b: "A rule is conventional [*voμικὸν*] that in the first instance [*ἐξ ἀρχῆς*] may be settled in one way or the other indifferently, though having once been settled [*θῶνται*] it is not indifferent (...)"

§ 1 Spørgsmålet om merkonomi

MICROECONOMICS AND BEHAVIOR: Franck, R. H. (2000) pag. 371:

"Who needs a nail as big as that? Who cares! The important thing is we full-filled the plan for nails in one fell swoop."

Tegningen søger at sætte planøkonomien i et komisk skær. Men spørgsmålet er, om det ikke er økonomien i det hele taget, der her sættes i et sådant skær. For er det økonomisk for den enkelte at besørge andet end udfyldelsen af dennes egen mangel? Er det egentlig ikke uøkonomisk at besørge udfyldelsen af den andens mangel? »Men i markedsøkonomien vil alternative udbud muliggøre en selektion af dem, der performer tilfredsstillende.« Måske; men viser dette ikke netop, at økonomien blot angår udfyldelsen af den enkeltes egen mangel? At det netop ikke er økonomisk, at besørger udfyldelsen af den andens mangel, men derimod blot at selekttere det, der ud fra givne alternativer, forventes at udfylde den enkeltes egen mangel mest muligt. Økonomien angår udfyldelsen af den enkeltes egen mangel: *Det vigtige er, at den enkelte selv er økonomisk.*

Er det økonomisk at betale for noget, der er frit tilgængeligt? Også såfremt at det er resultatet af andres arbejde? Er det i det hele taget økonomisk at bekymre sig om, hvorvidt andre bliver (rimeligt) betalt for at udføre arbejdet? Også selvom det bruges i ens eget velbetalte arbejde? Er det fair?⁷

⁷ AN OPEN LETTER TO HOBBYISTS: Gates, Bill (1976): "Hardware must be paid for, but software is something to share. *Who cares* if the people who worked on it get paid? Is this fair? (...) Who can afford to do professional work for nothing?" [*kursiv tilføjet*]

I STUDIES IN PHILOSOPHY, POLITICS AND ECONOMICS kan vi læse, at den *økonomiske virksomhed* [activity] sørger for, at hver enkelt selv har det, som denne kan bruge i sit eget virke [end]. Men at den enkeltes anstrengelser derudover også er rettet mod at sørge for, at andre har det, som de kan bruge i deres eget virke, for at de derimod sørger for, at denne enkelte har det, som denne selv kan bruge i sit.⁸ Hermed kan det økonomiske udlægges som besørgelsen af den enkeltes egen mangel, hvilket åbenbart adskiller sig fra, at besørge andres mangel, for at disse derimod besørger den enkeltes egen mangel. Og der er vel også forskel på at besørge sin egen mangel og besørge en andens, også selvom den andens mangel besørges, for at denne anden derimod besørger ens egen mangel. For det er jo netop den *andens* mangel og ikke ens egen mangel, der dermed besørges.

Afhandlingen tager sit udspring i denne forskel: At der er forskel på at besørge sin egen mangel og at besørge hinandens mangel. Og afhandlingen søger således at adskille økonomien fra det, der i afhandlingen betegnes som merkonomi, og som altså angår besørgelsen af hinandens mangel. Og netop hinandens mangel som hvert enkeltes egen mangel. For den enkelte besørger vel netop den andens mangel, for at denne anden besørger den enkeltes *egen* mangel. Hvilket i afhandlingen betegnes som *udveksling*. Så når afhandlingen undersøger muligheden for en merkonomi, så er det altså udvekslingen, der som sådan undersøges. Hvilket stavelsen '*merk-*' angiver, der i italienske sprog netop bærer betydningen af udveksling [exchange].⁹ Og idet det ord, der er bundet til nomos, åbenbart udgør nomos' materiale, så er det vel rimeligt at tale om merkonomi i denne forbindelse.¹⁰ Så afhandlingen forsøger altså at adskille den nomos, der har beboelsen [oikos] som sit materiale (økonomi), fra den nomos, der har udvekslingen som sit materiale (merkonomi). Eller søger at adskille den nomos, der angår besørgelsen af den enkeltes egen mangel, fra den nomos, der angår besørgelsen af hinandens mangel.

Men kan merkonomien tages alvor? Hvorfor skulle der findes en nomos, der med udvekslingen adskiller sig fra økonomien? Og hvorfor overhovedet bekymre sig om en sådan forskel? Så længe hver enkelt selv har det, som denne kan bruge i sit eget virke, er der da overhovedet grundlag for at bekymre om, hvorvidt andre har det, som de kan bruge i deres virke? Måske er

⁸ STUDIES IN PHILOSOPHY, POLITICS AND ECONOMICS: Hayek, F.A. (1967) cap. XVI: "Economic activity provides the material means for all our ends. At the same time, most of our individual efforts are directed to providing means for the ends of others in order that they, in turn, may provide us with the means for our ends."

⁹ ETYMOLOGICAL DICTIONARY OF LATIN AND THE OTHER ITALIC LANGUAGES: Vaan, M. de (2008) pag. 376: "Proto-Italic *merk- 'trade, exchange'."

¹⁰ THE NOMOS OF THE EARTH: Schmitt, C. (2003) part 5 cap. II §2: "(...) in the word 'economy' the *oikos* is (...) rather the object and even the material. (...) A word bound to *nomos* is measured by *nomos* and subject to it, (...)"

det ikke fair, såfremt nogen ikke bliver rimeligt betalt for at udføre et arbejde. Men hvis det er et lige vilkår for alle, så er det måske fair alligevel. Nu kan vi læse i THEORY OF ORGANIZATION, at det ikke er muligt at afgøre, hvorledes en virksomhed skal organiseres uden dermed at tage stilling til, hvorledes arbejdet må deles og disse arbejdsdele koordineres. For arbejdsdelingen er åbenbart grundlaget for organisation.¹¹ Og således må selv den økonomiske virksomhed vel tage stilling til arbejdets deling, såfremt den kan være organiseret. Og velsagtens være organiseret på en sådan vis, at den enkelt hermed har det, som denne kan bruge i sit virke, og som sådan vel have rigeligt.

Nu kan vi læse i WEALTH OF NATIONS, at *arbejdsdelingen* reducerer det arbejde, som hvert enkelt menneske besørger, til en enkelt virksomhed [operation], der således ganske og aldeles bliver dette menneskes beskæftigelse, og hermed øger hver enkelt arbejders færdighed. Men arbejdsdelingen har ikke sit udspring i et menneskeligt forsyn, der har øje for den rigelighed [opulentus], som den giver anledning til. Derimod er arbejdsdelingen en følge af en menneskelig tilbøjelighed til at udveksle ét med noget andet, hvilket ikke er en tilbøjelighed, som mennesket har tilfælles med noget andet dyr.¹² Men hvis arbejdsdelingen har sit udspring i den menneskelige tilbøjelighed til at udveksle, og arbejdsdelingen er grundlaget for organisation, så må udvekslingen vel egentligt være grundlaget for virksomhedens organisation. For det er åbenbart på grund af udvekslingen, at arbejdet deles og koordinationen af disse arbejdsdele muliggøres. Hvorfor den økonomiske virksomheds organisation vel ligeledes må grunde i udvekslingen og som sådan i besørgelsen af hinandens mangel. Men den økonomiske virksomhed besørger blot den enkeltes egen mangel, hvorfor den i så fald ikke kan organiseres.

Men måske er arbejdsdelingen ikke organisationens grundlag, og organisation som sådan egentlig ikke noget, der grunder i udvekslingen. Og således kan vi i THE NATURE OF THE FIRM læse, at organisation grunder i en koordinator, der leder virksomheden [firm], hvilket adskiller

¹¹ NOTES ON THE THEORY OF ORGANIZATION: Gulick (1937) p. 86: "The theory of organisation, therefore, has to do with the structure of co-ordination imposed upon the work-division units of an enterprise. Hence it is not possible to determine how an activity is to be organized without, at the same time, considering how the work in question is to be divided. Work division is the foundation of organization; indeed, the reason for organization."

¹² AN INQUIRY INTO THE NATURE AND CAUSES OF THE WEALTH OF NATIONS: Smith, A. (1776) b. 1 cap. I: "(...) the division of labour, by reducing every man's business to some one simple operation, and by making this operation the sole employment of his life, necessarily increased very much dexterity of the workman." b. 1 cap. II: "This division of labour, from which so many advantages are derived, is not originally the effect of any human wisdom, which foresees and intends that general opulence to which it gives occasion. It is the necessary, though very slow and gradual consequence of a certain propensity in human nature which has in view no such extensive utility; the propensity to truck, barter, and exchange one thing for another. (...) It is common to all men, and to be found in no other race of animals, (...)"

sig fra den koordination, som sker udenfor virksomheden gennem udvekslingen på markedet. For indenfor virksomheden flytter arbejderer nemlig afdeling, fordi denne er blevet beordret til at flytte, hvorimod det udenfor virksomheden er ændringen i prisen, der koordinerer, hvor arbejderer arbejder; i.e. hvilket arbejde, arbejderer udfører.¹³ Idet udvekslingen sker udenfor virksomheden, må det blot være virksomheder, der udveksler. Og disse virksomheder må selvfølgelig hver især udgøre sin del af den arbejdsdeling, som udvekslingen åbenbart giver anledning til. Og som sin enkelte virksomhed, ledes af dennes koordinator, hvorfor dennes organisation vel må grunde i koordinatorens ledelse og ikke i udvekslingen. Og denne kan ikke koordinere arbejdsdele. For arbejdsdelingen grunder i udvekslingen og der udveksles ikke indenfor virksomheden. Hvorfor den arbejder, der arbejder i denne slags virksomhed, heller ikke kan udveksle med virksomheden. For i så fald måtte arbejderer vel netop ikke flytte afdeling, fordi denne beordres til at flytte, men derimod på grund af ændringen i prisen, idet den koordination, som sker gennem udvekslingen, netop sker ved ændringer i prisen.

Så enten kan den økonomiske virksomhed slet ikke organiseres, eller også kan den blot ikke organisere den arbejder, der som følge af arbejdsdelingen, blot besørger den enkelte virksomheds egen mangel for at udveksle det med noget, som denne selv mangler; for den økonomiske virksomhed besørger blot sin egen mangel. Og kan således blot udveksle med denne udenfor virksomheden, og altså udveksle med den som sin enkelte virksomhed og ikke som en del af dens egen virksomhed. Men er der virkelig ingen økonomiske virksomheder, der organiserer udvekslet arbejde i sin virksomhed? Eller er blot det fordi, at den virksomhed, der udveksler med nogen på arbejdsmarkedet, organiserer denne arbejder økonomisk, for hermed ser bort fra, at der egentlig er tale om en udveksling og som sådan om besørgelsen af hinandens mangel. Således som vi i RISK, UNCERTAINTY AND PROFIT kan læse, at det er karakteristisk for virksomhedens [enterprise] organisation, at arbejderer ledes på en måde, der ligner den, hvormed materielt udstyr føres, hvorfor arbejderer i sådan henseende egentlig ikke adskiller sig fra en hest.¹⁴ Men til forskel fra hesten og andre dyr er mennesket åbenbart tilbøjeligt til at

¹³ THE NATURE OF THE FIRM: Coase, R. H. (1937) §1: "If a workman moves from department Y to department X, he does not go because of a change in relative prices, but because he is ordered to do so. (...) Outside the firm, price movements direct production, which is co-ordinated through a series of exchange transactions on the market. Within a firm, these market transactions are eliminated and in place of the complicated market structure with exchange transactions is substituted the entrepreneur-co-ordinator, who directs production. It is clear that these are alternative methods of co-ordinating production. Yet, having regard to the fact that if production is regulated by price movements, production could be carried on without any organisation at all, well might we ask, why is there any organisation?"

¹⁴ RISK, UNCERTAINTY AND PROFIT: Knight, F. H. (1921): cap. IV: "It is characteristic of the enterprise organization that labor is directed by its employer, not its owner, in a way analogous to material equipment. Certainly there is in this respect no sharp difference between a free laborer and a horse, (...)"

udveksle, hvilket der vel ses bort fra, såfremt arbejdet, der organiseres på en sådan måde, er udvekslet.

Så enten kan den økonomiske virksomhed ikke organiseres. Eller også kan den blot ikke organisere det arbejde, der udveksles. Eller også organiserer den økonomiske virksomhed dette arbejde, men gør det på en måde, der ikke skelner til, at udvekslingen er besørgelsen af hinandens mangel; i.e. der ikke anerkender den forskel, som denne afhandling tager sit udspring i. Hvilket vel begrunder en undersøgelse af muligheden for en merkonomi. For såfremt organisation grunder i arbejdets deling, og arbejdsdelingen grunder i udvekslingen, så må den merkonomiske virksomhed vel kunne organiseres. Og som sådan kunne organisere det arbejde, der udveksles. Hvilket den vel kan, idet den organiserer arbejdet på en måde, der netop skelner til, at udvekslingen er besørgelsen af hinandens mangel. Hvis ikke det blot er umuligt at organisere det arbejde, der er udvekslet.

Eller også er den arbejder, der udveksler med virksomheden, netop ikke en del af denne virksomhed, men derimod blot sin egen virksomhed? Hvormed spørgsmålet er, hvorvidt virksomheder, der udveksler med hinanden, kan være organiserede; i.e. hvorvidt det er muligt for en enkelt virksomhed at organisere andre virksomheder som hver deres enkelte virksomhed, uden at disse hermed er en del af denne virksomhed, men derimod netop hver deres egen virksomhed, for således blot at arbejde for den enkelte virksomhed uden egentlig at være en del af den. Hvilket dog ikke er det spørgsmål, denne afhandling forsøger at besvare. For afhandlingen søger at adskille merkonomien fra økonomien og vil som sådan blot være et udkast til en merkonomi; i.e. en undersøgelse af dens mulighed. Dog viser spørgsmålet om arbejdets organisation måske vejen til, hvorledes merkonomien kan adskilles fra økonomien. For det er åbenbart svært for en økonomisk virksomhed at organisere udvekslet arbejde. I hvert fald hvis det skal organiseres med øje for det, der i afhandlingen udlægges som udveksling; nemlig besørgelsen af hinandens mangel. Hvorfor det vel er velbegrundet at søge adskillelsen mellem økonomi og merkonomi i arbejdets organisering. For hvis arbejdets organisering grunder i udvekslingen, eller det blot er svært for en økonomisk virksomhed at organisere udvekslet arbejde, så må der vel være en adskillelse i sigte ved undersøgelsen af arbejdets organisering. Men således blot for at lede afhandlingen på vej mod det udkast til en merkonomi, som er dets egentlige sigte. Hvorfor afhandlingens grundlæggende lede-spørgsmål kan siges at være:

Hvorledes organiserer merkonomien arbejdet?

Det formodes som sådan med spørgsmålet: 1) At det er meningsfuldt at tale om arbejde, organisation, udveksling og økonomi; 2) At arbejdet kan organiseres økonomisk, og således dels at arbejdet er noget som kan organiseres, og dels at økonomi som *nomos* kan medgå i arbejdets organisation; 3) At udvekslingen udgør en forskel i forhold til arbejdets organisation, således at det arbejde, der er merkonomisk organiseret, adskiller sig fra det arbejde, der er økonomisk organiseret. Med spørgsmålet er det således formodningen, at det er meningsfuldt at tale om merkonomi, og at der i forhold til arbejdets organisation hermed menes noget andet end økonomi. Besvarelsen af spørgsmålet tager således merkonomien alvorlig og lader den gælde som sand, for dog at undersøge hvorvidt den findes; i.e. såfremt der findes merkonomi, må den kunne organisere arbejdet, givet de nævnte formodninger. Og ved således at spørge, hvorledes merkonomien organiserer arbejdet, må det kunne afklares, hvorvidt der findes merkonomi, idet den i givet fald må kunne organisere arbejdet. Såfremt dette lede-spørgsmål ikke leder til merkonomien, må en af de 3 nævnte formodninger være tvivlsomme.

Så afhandlingen søger altså merkonomiens mulighed. Og spørger derfor til arbejdets organisation. Hvorfor afhandlingen søger et udkast til en merkonomi ved at søge besvarelsen af dets lede-spørgsmål, uden dog at forsøge at opnå en egentlig besvarelse. For dens spørgsmål skal blot lede den på vej mod merkonomien. Afhandlingen søger således blot at fremvise merkonomien som den *nomos*, der må være kendetegnende for handelsvidenskaben [*mercaturæ*], såfremt denne videnskab har udvekslingen som sit grundlag. Og forsøger at fremvise denne *nomos* ved at fremlæse merkonomien for hermed at gøre den nærværende. For som vi kan læse i *VOM WESEN UND BEGRIFF DER ΦΥΣΙΣ*, er læsningen [*legein*] en samlen, hvormed adskilt adspredt bringes sammen i ét, og således frembringes som den enkelte, der nærværende [*ousia*] åbenbares som sin enkelte. Og således er på den vis, som denne enkelte egentlig er, idet den åbenbart samler sig omkring en sådan omtale [*logos*].¹⁵ Afhandlingen forsøger således at frembringe merkonomien som den enkelte *nomos*, der angår besørgelsen af hinandens mangel. Og forsøger således at gøre merkonomien nærværende gennem samlingen af det, der spredt kan læses som en omtale af hvad, der åbenbart er på merkonomiens vis. Således læses der i afhandlingen spredte skrifter i et forsøg på at gøre merkonomien nærværende. Og denne læsning ledes gennem afhandlingens lede-spørgsmål mod muligheden for en sådan samling;

¹⁵ *VOM WESEN UND BEGRIFF DER ΦΥΣΙΣ*. ARISTOTELES, *PHYSIK B*, 1: Heidegger, M. (1939) pag. 278-9: "(...) denn λόγος gehört zu λέγειν, und dies besagt und ist dasselbe Wort wie unser »lesen« - Weinlese Ährenlese: sammeln. (...) »Lesen«, sammeln meint: mehreres Zerstreutes zusammenbringen auf Eines und dieses Eine zugleich beibringen und zustellen (παρά) - Wohin? In das Unverborgene der Anwesenheit [παρουσία = οὐσία (ἀπουσία)]. Λέγειν - auf Eines zusammen und dieses gesammelt, d.h. zumal anwesend bei-bringen - meint soviel wie: vordem Verborgenes offenbar machen, es in seiner Anwesenheit sich zeigen lassen."

i.e. mod et udkast til en merkonomi. Hvormed det, der spredt kan siges at omtale merkonomien kommer til orde og som sådan taler i det skrift, som afhandlingen selv udgør.

Men hvor samler det sig? Hvem taler? Hvem er egentlig dette skrifts forfatter? Principielt set indeholder læsningen altid allerede en udlægning. Vi læser, og udlægger hermed det skrevne. Men det skrift, som vi læser, er ikke længere dette skrifts forfatter. For med skriften har det løsrevet sig fra sin forfatter, og hermed opnået sin egen væren; nemlig den væren som læseren åbenbart allerede *er* en del af. Hvorfor den løsrevne forfatter vel blot er en forfatter af navn? For denne forfatter er ikke længere det skrift, som denne forfattede, men dette skrift derimod den læser, som skriften udlægger. Og som sådan må have fornemmelse for, hvad, der står skrevet, for at kunne læse, det, der er blevet skrevet. Og altså kunne tilegne sig det skrevne; i.e. må kunne læse det. Og altså være som det, som skriften med læsningen omtaler. For vi taler, når vi læser, idet vi udlægger, når vi læser, og skriften kommer til at tale til os gennem udlægningen (læsningen). Og ligesom alle de ting, der kommer til orde, når vores verdenserfaring konstituerer dem som egnede til brug og betydningsfulde, så kommer skriften også til at tale på ny, når vi forstår og udlægger den.¹⁶ Og bliver vel hermed noget, som vi forfatter, idet vi tager del i det sprog, som vi åbenbart har tilfælles med det skrevne. Hvorfor læseren vel kan siges, at være skriftens forfatter; nemlig som den læsning, hvormed skriften udgør sin samling.

Og har vel netop ikke blot sproget tilfælles med det enkelte skrift, der læses, endsige alle de skrifter som en enkelt forfatter har skrevet. For er det muligt blot at læse én forfatter? Læses enhver forfatters skrift ikke altid allerede i en given skriftsamling [bibliotekos]? Jeg læser en sætning, og et helt bibliotek springer ud i sin samling.¹⁷ Hvilken fuldkommenhedsforegribelse! I dette skrift er læseren indskrevet som anerkendt forfatter; såfremt der findes

¹⁶ WAHRHEIT UND METHODE, Gadamer, H.-G., part 3 cap. I §b (1990): "Grundsätzlich gesehen enthält auch das Lesen immer schon eine Auslegung." part 3 cap. I §a: "In der Schriftlichkeit entspringt die Abgelöstheit der Sprache von ihrem Vollzug. In der Form der Schrift ist alles Überlieferte für jede Gegenwart gleichzeitig. (...) als sich in der Schrift die Ablösung von dem Schreiber oder Verfasser ebenso wie die von der bestimmten Adresse eines Empfängers oder Lesers zu einem eigenen Dasein gebracht hat. Was schriftlich fixiert ist, hat sich sozusagen vor aller Augen in eine Sphäre des Sinnes erhoben, an der ein Jeder gleichen Anteil hat, der zu lesen versteht." part 3 cap. III §a: "Wie die Dinge, diese durch Eignung und Bedeutung konstituierten Einheiten unserer Welterfahrung, zu Worte kommen, so wird auch die Überlieferung, die auf uns kommt, erneut zur Sprache gebracht, indem wir sie verstehen und auslegen. Die Sprachlichkeit dieses Zursprachekommens ist die gleiche wie die Sprachlichkeit der menschlichen Welterfahrung überhaupt."

¹⁷ [LETTER TO PAUL DEMENY](#): Rimbaud, A. (1962) pag. 9: "(...) I make a stroke of the bow: the symphony begins to stir in the depths, or springs on to the stage."

nogen, der kan læse dette skrift, som ikke med garanti er læseligt. Og det er vel kun såfremt, at det er læseligt, at merkonomiens mulighed kan siges at have samlet sig.

Hvorfor dette skrift må læses, såfremt det udkast til en merkonomi, som forsøges fremskrevet, kan opnå sin samling. Og som sådan vel egentligt først er et skrift, når det læses. For hvis filmen blot består af billeder, hvad skal vi da med forevisningen?¹⁸ Hvis musikstykket blot består af noder, hvad skal vi da med fremførelsen? Hvis skriftet blot består af skrifttegn, hvad skal vi da med læsningen?

¹⁸ [DET MULIGE OG DET VIRKELIGE](#): Bergson, H. (1968): ”Hvis man ser bort fra det bevidste og det levende (hvad man kun kan gøre ved en kunstig abstraktion, thi som sagt forudsætter den materielle verden måske nødvendigvis bevidsthedens og livets tilstedeværelse), får man ganske vist et univers, hvor de forskellige tilstande, der afløser hinanden, teoretisk set kan beregnes på forhånd, ligesom man kan forudse en film før forevisningen ud fra de billeder, der er sat sammen side om side på strimlen. Men hvad skal vi med forevisningen?”

1

Arbejdet og dets organisation

MALEREN I SIT ATELIER: Vermeer, J. (ca. 1665): Han arbejder, idet han sidder på stolen - "nej, han arbejder, idet han føjer maling på lærredet med sin pensel" - (ville arbejdet ændre betydning, hvis han stod op?).

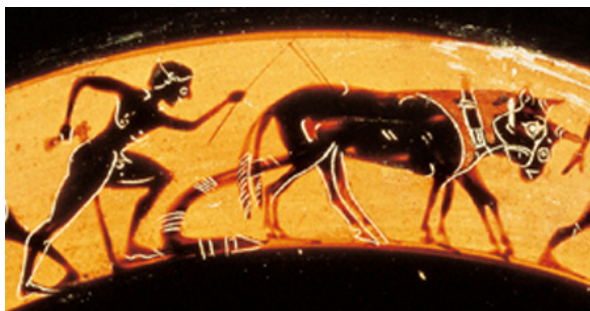
Modellen i malerens atelier: Hun arbejder, idet hun står op - "nej, hun arbejder, idet hun holder om messingblæseren og bogen, mens hun har blikket vendt blufærdigt nedad" - (hvorfor er vi så sikre på arbejdets betydning?).

Arbejdet! Det er det, som alle taler om, men ingen vel egentligt aner, hvad er! Og hvorfor så også bekymre sig om det? De fleste har et arbejde eller har haft et arbejde og er vel således fuldkommen på det rene, med hvad det *virkeligt* vil sige at arbejde. Der findes således både frivilligt arbejde og lønnet arbejde, børnearbejde og slavearbejde, havearbejde og markarbejde og angiveligt en helt masse andet slags arbejde, der end ikke har vist sig værdig til at blive betegnet som andet end: Arbejde. Og når blot man høster frugterne af sit eget arbejde og ingen påviser, at det ikke kan betale sig at arbejde, så er betydningen af dette arbejde vel uden egentligt betydning. For man arbejder jo blot for at udfylde sin egen mangel.¹⁹ Og så længe denne manglen udfyldes, så er alt vel godt? Men denne afhandling spørger om hvorledes merkonomien organiserer arbejdet; i.e. således at der skelnes til, at udvekslingen er besørgelsen af hinandens og ikke blot den enkeltes mangel. Hvorfor arbejdet og dets organisation må udlægges ud fra dette sigte.

¹⁹ POPULAR POLITICAL ECONOMY: Hodgskin, T. (1827) b. 1 cap. I: "The object in labouring is to supply the individual's wants."

§ 2 Arbejdet

I TUSCULAN DISPUTATIONS kan vi læse, at *arbejdet* [labor] er den funktion [fungor] af såvel [vel] krop [corpus] som bevidsthed [animus],* hvis virke [operis, muneris] er graverende. Hermed adskiller arbejdet sig fra *smerten*, som blot er en bevægelse i kroppen, der er fremmed for sanserne.²⁰ Og således arbejder den, der fører sin hær i varmen, mens denne derimod smertes ved operationen i sit lår. For mens lårets smerte blot er en bevægelse i kroppen, så er hærens førelse åbenbart en funktion af såvel krop som bevidsthed, hvis virke i varmen er graverende. Hærførelsen er som virke således ikke i sig selv graverende og hærens førelse altså heller ikke i sig selv et arbejde, hvorfor det åbenbart er muligt at føre sin hær uden dermed at arbejde. Så hvornår er virket graverende, når nu det ikke er ethvert virke, der er graverende? Og hvad menes der egentligt med, at arbejdet er en funktion, der som sådan har et virke?

Etymologisk bærer *funktionen* præg af henholdsvis plovskæret [hynis] og førelsen [agō] og kan som sådan etymologisk nærmest udlægges som plovskærets førelse, såfremt der hermed ikke forstås førelsen af den fremdrift, der f.eks. med pisk eller gulerod sætter oksetrækket i gang med at trække ploven; en piskning der vel nærmest må være en bevægelse i oksens krop, der er fremmed for dennes sanser (smerte). Men derimod førelsen af selve den del af ploven, hvormed marken skæres og som sådan pløjes; i.e. det er plovskæret og ikke oksen, der føres under pløjningen, ligesom det er skibets ror og ikke vinden i sejlene, der føres under sejladsen.²¹ At hærens førelse er en funktion, må altså bero på, at hæren i hærens førelse er som

* I afhandlingen bruges bevidstheden uden videre i betydningen menneskelig psyke [psychē]; i.e. der er mange slags levende (psykiske) væsner, deriblandt mennesket.

²⁰ [CICERO'S TUSCULAN DISPUTATIONS](#): Cicero, M. T. (1877) b. II §35: "Labor [labor] is a certain exercise [functio] of the mind [animi] or [vel] body [corporis], in some employment [operis] or undertaking [muneris] of serious trouble and importance [gravioris]; but pain is a sharp motion [motus] in the body, disagreeable [alienus] to our senses. (...) When Caius Marius had an operation performed for a swelling in his thigh, he felt pain; when he headed his troops in a very hot season, he labored."

²¹ AN ETYMOLOGICAL DICTIONARY OF THE LATIN LANGUAGE: Valby, A. M. (1828) p. 535: "*Fungor*, I discharge, execute. (...) Fr. *ŭvīs* a plough-share, and *ago*, (or *ἀγω*), I drive. For *funagor*, to plough: metaph. to perform any other thing.

plovskæret i plovskærets førelse for den, der fører hæren; for det er jo hærføreren, der her arbejder. Så hvad kan der menes med, at arbejdet er en funktion af såvel krop som bevidsthed, såfremt funktionen er som plovskærets førelse? Nu smertes den som bliver opereret i *sit* lår, hvilket er en bevægelse i *dennes* krop, hvorimod den, der fører *sin* hær, arbejder. Så måske er hæren som kroppen for den, der fører hæren, mens selve førelsen derimod er som hærførerens bevidsthed, således at hærens førelse, som en funktion af såvel krop som bevidsthed, er en slags kropsbevidsthed, der udgøres af såvel hær som førelse. Måske. Men i så fald må en sådan kropsbevidsthed ikke blot have et virke, ligesom hærens førelse har hærførelsen som virke, men derimod have et virke, der er graverende, ligesom hærførelsen i varmen er graverende.

Men etymologisk kan *funktionen* altså udlægges som det førtes førelse, således at forholdet mellem fører og førte, er som det forhold, der er imellem føreren og plovskæret under pløjningen; i.e. pløjningen er et virke og det er funktionen af såvel plovskær som fører, der har pløjningen som virke. Så når kropsbevidstheden er en funktion, må det altså være fordi, at kroppen og bevidstheden udgør forholdet mellem fører og førte, således at den ene fører den anden, der hermed føres. Og umiddelbart er det kroppen, der føres af bevidstheden. Hvorfor? Fordi vi vrager os ved at tænke hæren endsige plovskæret som en bevidsthed. Men nu kan vi videre læse, at mens øjet fungerer, når det opnår sit virke, så bevæges kroppen derimod, når det opnår sit, hvorimod bevidstheden derimod eksekvere sit virke.²² Kroppen og bevidstheden har således hver sit virke, men det er ikke som en funktion, at de har dette virke, hvorfor der hverken findes krops- eller bevidsthedsfunktioner. Det er altså først, når kroppen og bevidstheden er forenet som kropsbevidsthed, at de udgør en funktion med et fælles virke. Derimod har øjet åbenbart et virke som funktion. Så måske kan vi nærmere os en forståelse af arbejdet som funktion, ved at udlægge øjet og dets virke.

Nu kan vi læse, at *hvert enkelt* [hekastos] i sandhed [alēthes] er sig selv, når det kan [dynamis] være frembringelsen [poiō] af sit virke [ergon] og at *virket* som sådan er dets indgrænsning [horizo]; i.e. det indenfor hvilken grænse frembringelsen er fuldbragt. Således er øjet i sandhed et øje, når det kan være frembringelsen af sit virke, hvilket øjet kan, når det kan se, hvorimod

²² [CICERO'S TUSCULAN DISPUTATIONS](#); op.cit. b. III §7: "And as the eye, when disordered, is not in a good condition for performing [fungendum] its office [munus] properly; and as the other parts, and the whole body itself, when unsettled, cannot perform [motum] their office [officio] and business [muneri]; so the mind, when disordered, is but ill-fitted to perform [exequendum] its duty [munus]."

det øje, der ikke kan se, blot er et øje af navn.²³ Et egentligt øje er altså et øje, der kan se, og det øje, der ikke kan se, kan som sådan heller ikke være frembringelsen af øjets virke. Således er f.eks. øjet af sten og den dødes øje blot et øje af navn, for disse øjne kan ikke se og ser som sådan heller aldrig. Et egentligt øje er som sådan hverken et øje, der blot har et udseende eller blot er af det materiale, som øjne ellers ofte synes have (således som det er tilfældet med den dødes øje), for et sådant øje er ikke i stand til at være en sådan frembringelsen af sit virke. Øjet af navn kan som sådan ikke siges at fungere. Derimod kan det øje, der i sandhed er et øje, og som altså kan se, være frembringelsen, hvilket åbenbart sker, når øjet fungerer. Så måske er øjets frembringelse nærmest at forstå som øjets funktion, således at det øje, der fungerer, er et øje, der er frembringelsen af sit virke og som sådan er indgrænset til at se.

Og således kan vi i ON THE SOUL læse, at såfremt at øjet var et menneske, ville synet være dets bevidsthed [psyke]. For synet er det, der gør øjet nærværende [ousia] som det, det er, og som sådan gør, at øjet omtales [logos] som øje, idet synet er det ofte forekommende ved øjet, og som sådan det, der ganske og aldeles [katholou][#] er som øjet, og altså har øjets vis [eidos] (i.e. det øjede ved et øje), og ikke blot dets form eller udseende (som f.eks. det døde øje). Og mens synet ville være øjets bevidsthed og som sådan det, der kan frembringe øjets virke, så ville pupillen, som synets materie [hyle] og som sådan det, hvori frembringelsen sker, være øjets krop [sōma]. Og ligesom kroppen da ville være muligheden for, at noget kan være et øje og som sådan kan være organiseret [organon],* så ville bevidstheden være det, der har det fuldt ud virkelige [enteles - echein], som synet og organisationens mulighed, og vågenheden det, der har det fuldt ud virkelige, som selve virket at se. Og hermed er det, der i sandheden er et øje, såvel pupillen som synet, ligesom det, der i sandhed er et menneske, er såvel kroppen som bevidstheden. Og er dette, idet de egentligt er det, der såvel kan være organiseret, som det, der har organisationens mulighed.²⁴ Det er altså ikke pupillens virke at se og ligeledes heller ikke

²³ [METEOROLOGY](#): Aristotle; 390a.: "What a thing is is always determined [ὁρισμένον] by its function [ἔργον]: a thing [ἕκαστον] really [ἀληθῶς] is itself when it can [δυνάμενα] perform [ποιεῖν] its function; an eye, for instance, when it can see. When a thing cannot do so it is that thing only in name, like a dead eye or one made of stone, just as a wooden saw is no more a saw than one in a picture."

[#] Således som f.eks. brugt i ODS; Aldeles: "(...) det duftende Træ, der ganske og aldeles saae ud som et Hyl-det træ." Bortset fra at det i så fald ikke blot ser ud som, men derimod netop *er* som et Hyl-det træ.

* For at lette afhandlingens sprog bruges organ og organisation i samme betydning.

²⁴ [ON THE SOUL](#): Aristotle; 412b-413a: "Suppose that the eye were an animal – sight would have been its soul [ψυχή], for sight is the substance or essence [οὐσία] of the eye which corresponds to the formula [λόγον], the eye being merely the matter [ὑλη] of seeing; (...) Consequently, while waking is actuality [ἐντελέχεια] in a sense corresponding to the cutting and the seeing, the soul is actuality in the sense corresponding to the power of sight and the power in the tool [δύναμις τοῦ ὀργάνου]; the body [σῶμα] corresponds to what exists in potentiality [δυνάμει ὄν]; as the pupil plus the power of sight constitutes the eye, so the soul plus the body constitutes the animal. (...) 412b: The body so described is a body which is organized [ὀργανικόν]."

kroppens virke at være vågen, men derimod såvel pupillens som synets og såvel kroppens som bevidsthedens. Og ej heller er det pupillen og kroppen, der kan være frembringelsen af dette virke, for det er synet og bevidstheden, der har det fuldt ud virkelige, og som sådan har dette virke. For *virket* er fuldt ud virkeligt [telos] og er som sådan den virksomhed [energeia], som det er at se og være vågen.²⁵ Omvendt er det heller ikke synet og bevidstheden, der kan være frembringelsen af dette virke, for pupillen og kroppen er synets og bevidsthedens mulighed, ligesom pupillen først udgør et egentligt øje, når det kan se og kroppen først udgør et menneske, når det kan være vågen.

Således må det være funktionen af såvel pupil som syn, der har virket at se, og ligeledes denne funktion, der er selve frembringelsen. For øjet fungerer, når det kan se, hvilket øjet kan, når det kan være frembringelsen af netop dette virke, og som sådan være det øje, der ser. Så øjet ser: Men det er ikke øjet, der kan frembringe virket at se; for det kan synet. Øjet ser: Men det er ikke i øjet, at frembringelsen af dette virke sker; for det er pupillen, der er modtagelig for frembringelsen, og følgelig heri, at frembringelsen sker. Øjet ser: Men det er ikke selve øjet, der er fuldt ud virkelig ved frembringelsen; for det er øjets virke, der er fuldt ud virkeligt, hvilket netop sker, når øjet ser. Øjet er som sådan hverken det, der kan frembringe virket, det hvori frembringelsen af virket sker eller selve det virke, der er fuldt ud virkeligt, når frembringelsen er fuldbragt. Øjet er derimod det, der omtales som et øje, når det, som funktionen af såvel pupil som syn, kan være frembringelsen af virket at se. Og øjet er som sådan det, der er nærværende på øjets vis, når denne frembringelse er fuldbragt. Øjet ser: Og er nærværende *som* det, der hermed er indgrænset til at kunne være frembringelsen af virket at se.

Og ligeledes er det funktionen af såvel krop som bevidsthed, der har virket at være vågen, og altså kan være frembringelsen af det, som det vil sige at være vågen. Og ligesom et egentligt øje altså må være funktionen af såvel pupil som syn, så må et egentligt menneske være funktionen af såvel krop som bevidsthed. Og følgelig må det, som i sandheden er en arbejder, være den funktion af såvel krop som bevidsthed, der kan være frembringelsen af et graverende virke, og som sådan det menneske, der er en arbejder, idet denne kan være arbejdet og hvis virke det således er at arbejde. Så arbejderen arbejder: Men det er ikke arbejderen, der kan frembringe virket at arbejde; for det er bevidstheden, der kan frembringe dette virke. Arbejderen arbejder: Men det er ikke i arbejderen, at frembringelsen af dette virke sker; for det er

²⁵ [METAPHYSICS](#): Aristotle; 1050a: “For the activity [ἐργον] is the end [τέλος], and the actuality [ἐνέργεια] is the activity; (...)”

kroppen, der er modtagelig for denne frembringelse, og følgelig heri, at frembringelsen sker. Arbejderen arbejder: Men det er ikke arbejderen, der er fuldt ud virkelig ved frembringelsen; for det er arbejderens virke, der er fuldt ud virkeligt herved, hvilket netop sker, når arbejderen arbejder. For arbejderen er åbenbart den, der omtales som en arbejder, når denne, som funktionen af såvel krop som bevidsthed, kan være frembringelsen af virket at arbejde. Og arbejderen er som sådan den, der er nærværende på arbejderens vis, når en sådan frembringelse er fuldbragt. Arbejderen arbejder: Og er nærværende *som* det, der hermed er indgrænset til at kunne være frembringelsen af virket at arbejde.

Arbejderen arbejder altså. Og er som sådan nærværende som frembringelsen af et graverende virke, som hverken krop eller bevidsthed er i stand til at være frembringelsen af alene. Og denne frembringelse er åbenbart organiseret. For funktionelt er kroppen det, der kan være organiseret, og bevidstheden det, der har organisationens mulighed, og disse forenes i sammen at udgøre kropsbevidstheden. Hvorfor *organisationen* må udgøres af funktionen (frembringelsen) som foreningen af det, der kan være organiseret, og det, der har organisationens mulighed. Hvilket vil sige, at *arbejdet* (kropsbevidstheden) må være organiseret og *arbejderen* (kropsbevidsthedens vis) følgelig udgøre en organisation. Så når vi søger arbejdets organisation, søger vi åbenbart ikke noget udover arbejdet selv (arbejderen); i.e. der findes intet arbejde, der som arbejde derudover også kan organiseres. *Arbejdet* er organiseret og ville slet ikke være arbejde, hvis ikke det var organiseret. At tale om uorganiseret arbejde ville nemlig se bort fra, at arbejdet er en funktion af såvel krop som bevidsthed, og således blot omtale arbejdet af navn. For kroppen er blot muligheden for at noget kan være organiseret, og bevidstheden har blot organisationens mulighed, hvorfor det først er ved disses forening, at der kan være tale om en *organisation*, der således funktionelt kan være frembringelsen af et virke. Og er dette virke graverende, er funktionen et arbejde og organisationen altså en arbejder. Så hvornår er virket graverende?

Det viste sig, at hærførelsen åbenbart er et virke, der for hærføreren er graverende i varmen. Det er altså ikke hærførelsen som sådan, der er graverende, men derimod at hæren føres i varmen. Hermed må varmen adskille sig fra hærens virke. For hæren kan åbenbart føres, uden at det er varmt. Hvorfor det ikke kan være arbejdets virke (hærførelsen), der er graverende, men derimod netop noget, der ikke har del i dette virke. Så hvorfor er hærførelsen graverende, når det er varmt, når nu varmen åbenbart ikke er en del af hærførelsen (arbejdets virke)? Som arbejde er hærens førelse en funktion af såvel krop som bevidsthed og er som sådan organise-

ret. Varmen må derimod være hinsides arbejdets organisation (hærføreren). For såfremt varmen var en del af denne organisation, måtte den have sit virke til fælles med hærføreren. Hvorfor? Fordi virket er fuldt ud virkeligt, og bevidstheden er det, der har organisationens mulighed og som sådan har det fuldt ud virkelige (virket), hvorfor den varme, som er en del af arbejdets organisation, må være en del af samme organisations mulighed (virket). Men varmen adskiller sig fra hærførelsen (virket), så varmen kan ikke være en del af hærføreren. Alttså indgår varmen ikke i frembringelsen af hærførelsen, men må vel derimod forblive uorganiseret for hærføreren (arbejderen). Så måske er hærførelsen netop graverende i varmen, fordi varmen er hinsides dette virkes frembringelse og følgelig organisation (hærføreren). Så hvad der nærmere menes med, at arbejdets virke er graverende, må i så fald kunne opklares gennem udlægningen af arbejdets organisation, idet frembringelsen i så fald kun er arbejde, såfremt noget forbliver uorganiseret for arbejderen og som sådan ikke er en del af denne organisation.

§ 3 Arbejdets organisation

Vi søger altså nu arbejdets organisation af 2 grunde: Dels i forsøget på at udskille udvekslingen fra økonomien, og dels fordi arbejdet muligvis kun er arbejde, når noget forbliver uorganiseret for arbejderen, hvorfor den videre vej mod arbejdet, må gå gennem arbejdets organisation. Nu er arbejdets organisation altså funktionen af såvel krop som bevidsthed, således at det, der kan være organiseret i arbejdet, udgør kroppen i denne funktion, mens bevidstheden derimod udgøres af det, der har selve organisationens mulighed. Og som sådan kan hæren vel godt siges, at være som kroppen for den, der fører hæren, såfremt der hermed menes, at hæren er noget, der funktionelt kan organiseres. Førelsen af hæren må derimod, som hærførerens bevidsthed, være det, der har en sådan organisations mulighed og som sådan har det fuldt ud virkelige, som er arbejdets virke, og som sådan indgrænser arbejdet til at være nærværende på arbejderens vis.

Dog virker det en kende uvant, at omtale hæren som hærførerens krop. Ikke mindst fordi kroppen som oftest forstås, om ikke som hele samlingen af arme, ben, hænder, fødder og hoved, så i det mindste som det, der så og sige står tilbage, såfremt nogen skulle finde på, at hugge hovedet og samtlige af kroppens lemmer af. For det siges, at hovedet kan skilles fra kroppen, og det vel uanset om man bærer træben. Og dog kunne lemmerne vel ligeledes siges

at være en del af kroppen. Således som den, der ikke har en trævl på kroppen, er splitternøgen, og hermed vel egentlig ikke bærer bukser, dog måske sokker, sko eller handsker, men helt sikkert et armbåndsur, en fingerring eller en halskæde. Og hatten? Ja, den kunne vedkommende vel også tænkes at have på. Og som sådan er det vel lettere at holde hovedet udenfor kroppen end armene og benene, for således at placere bevidstheden i hovedet og lade kroppen om resten. Men vel ikke hvis talen går på en funktion af såvel krop som bevidsthed. For da er kroppen det, der kan organiseres, og bevidstheden det, der har selve organisationens mulighed, således at disse funktionelt udgør det, der i sandhed er et menneske, og som et egentligt menneske ikke lader sig adskille imellem et hoved og en krop. For en krop uden bevidsthed (hoved) ville blot være en krop af navn, og det uanset om hovedet eller alle lemmerne var taget bort fra kroppen.

Ligeledes virker det uvant, at omtale plovskæret som plovførerens krop. For selvom tøjet kan være kropsnært, så er det vel ikke hermed en del af kroppen? Og det på trods af, at kropsvisitationen vel godt kunne tænkes at indebære, at man tømte lommerne. Dog er det alligevel ikke helt så uvant, at tale om plovskæret som plovførerens krop, som at tale om hæren som hærførerens krop. Måske fordi plovføreren har hånden på plovskæret og således nærmest fører plovskæret som om, det var en del af armen. Måske fordi hæren som oftest må udgøres af mennesker, og en sådan krop således må indebære, at andre mennesker var en del af et enkelt menneskes krop. Noget sådan kunne måske tænkes, såfremt man forestillede sig, at der blev bundet tråde til deres lemmer ligesom med marionetdukke. Men i givet fald er der vel blot tale om kroppen i en overført betydning. Ligesom med den, der holder alle trådene i sin hånd og således kan siges at trække i trådene; hvilket vel nærmest er en betydning, der kunne overføres til plovskæret i plovførerens hånd. Men uanset hvad der her menes med overført betydning, så er det vel egentligt ikke det, der menes med kropsbevidstheden som funktion af såvel hær som fører. For lige såvel som hæren kun føres, såfremt hæren *er* noget, der kan organiseres, så kan der kun føres en hær, såfremt det, der fører den, *har* organisationens mulighed. Og således er hærføreren som funktion noget, der *er* nærværende på en hærførers vis og hermed vel ikke blot noget i en overført betydning. Men hvordan kan da hæren *være* hærførerens krop? Hvad kan *være* organiseret i arbejdet, og således egentligt udgøre kroppen i en sådan funktion? Og hvor går grænsen for det, som kan indgrænses til at *have* arbejdets virke?

Nu kan vi læse om *arbejdet* som en tilegnelse [appropriation], hvor arbejdet fjerner [remove] noget fra en tilstand, hvor det er tilfælles [common] med andre, og hermed gør det til arbejderens

eget. For ved fjernelsen blandes arbejdet med det, som fjernes, hvormed arbejderen forener dette med noget, der er arbejderens eget, således at det fjernede hermed bliver en del [part] af arbejderen.²⁶ Og når arbejderen forenes med det, som arbejdet blandes med, så er det vel fordi, at arbejderen er arbejdet selv (arbejdets vis). For når arbejdet blandes med noget, så blandes dette noget vel omvendt også med arbejderen, såfremt arbejderen er arbejdet selv; i.e. er det, der omtales ved frembringelsen af arbejdes virke. Og denne forening af arbejder og fjernede er åbenbart en tilegnelse, hvor det som fjernes, bliver en del af arbejderen og som sådan arbejderens eget. Arbejdet fjerner altså. Hvorfor arbejderen fjerner. Men er arbejdet selve fjernelsen? Arbejdet er frembringelsen af et graverende virke, og denne frembringelse fjerner åbenbart noget fra en tilstand, hvor det er tilfælles med andre. Men er det kun arbejdet, der fjerner, eller gælder dette også for en hvilken som helst funktion af såvel krop som bevidsthed?

Kropsbevidstheden er, som frembringelse, en funktion af såvel krop som bevidsthed, hvor kroppen, som materie, er modtagelig for frembringelsen, og som sådan kan være organiseret, mens bevidstheden, som det, der gør mennesket nærværende som menneske, kan frembringe menneskets virke (vågenhed), og som sådan har den menneskelige organisations mulighed. Som funktionen af såvel modtageligheden for frembringelsen, som det, der kan frembringe, er kropsbevidstheden således det, der kan være frembringelsen af et menneskeligt virke. Og såfremt virket er graverende, og frembringelsen altså et arbejde, fjerner en sådan frembringelse åbenbart noget fra en tilstand, hvor det er tilfælles med andre. Men hvorfor skulle frembringelsen blot fjerne noget, såfremt virket er graverende, og ikke ved en enhver frembringelse? Nu er det fortsat uklart, hvad der nærmere menes med, at arbejdets virke er graverende. Men umiddelbart er virket graverende, fordi noget forbliver uorganiseret ved dets frembringelse. Så hvorfor skulle frembringelsen blot fjerne noget, såfremt noget forblev uorganiseret? Hvorfor er noget organiseret? Dette er ligeledes endnu uklart. Men frembringelsen er åbenbart organiseret. For frembringelsen er funktionen af såvel det, der kan være organiseret, som det, der har organisationens mulighed. Men hvorfor skulle frembringelsen blot fjerne noget, såfremt noget ikke er den samme frembringelse (er uorganiseret)? Måske fordi noget må blive tilbage, før frembringelsen kan fjerne, idet frembringelsen så og sige ikke kan fjerne det alt

²⁶ CONCERNING THE TRUE ORIGINAL EXTENT AND END OF CIVIL GOVERNMENT: Locke, J. (1690) cap. V §26: "The fruit or venison which nourishes the wild Indian, (...) must be his, and so his - i.e., a part of him, (...) Whatsoever, then, he removes out of the state that Nature hath provided and left it in, he hath mixed his labour with it, and joined to it something that is his own, (...)" §28: "His labour hath taken it out of the hands of Nature where it was common, and belonged equally to all her children, and hath thereby appropriated it to himself."

sammen. Måske. Men hvorfor skulle virket være graverende, blot fordi noget må forblive tilbage? Måske fordi noget ikke lader sig fjerne, idet det så og sige ikke er til at røkke ud af stedet. Men hvad kan egentligt fjernes?

Frugten kan fjernes; f.eks. agernet. Men ikke blot den, som samler agernet op under egens krone, fjerner dette fra en tilstand, hvor det er tilfælles med andre. Også den, der finder og jager haren, fjerner denne fra en sådan tilstand.²⁷ Hvilket vil sige, at den fjernelse, hvormed arbejdet er en tilegnelse, ikke kan være en omplacering, hvor noget fjernes, idet det så og sige tages et andet sted hen. Således som cyklen, der 'fjernes uden ansvar', ikke længere er at finde på det sted, hvor den ellers blev parkeret. Så selv den, der tager agernet op, fjerner det åbenbart ikke fra en position under egens krone, idet det flyttes til en position i dennes egen hånd. Så når arbejderen tager agernet, tilegner det og som sådan forener det med noget, der er arbejderen eget, er det ikke fordi, at agernet nu er at finde et eller andet sted på arbejderen (hånden, lommen, kurven), hvor det ellers før var at finde under egen. For blot det, at arbejderen finder agernet under egens krone, er åbenbart nok til at agernet fjernes og som sådan forenes med arbejderen, og det på trods af at agernet stadigvæk er at finde på selv samme sted. Men hvis noget blot skal findes, før det fjernes, så må det, som ikke lader sig fjerne, vel være noget, som ikke lader sig finde. Selvom det, der ikke er til at finde, velsagtens kan være noget, der allerede er i nærheden, som det f.eks. er tilfældet med de brillerne, der sidder på næsen. Og som dog for at kunne fjernes, må være i en tilstand, hvor det er tilfælles med andre. Så hvad kan der menes med, at den, som finder noget, fjerner dette fra en tilstand, hvor det er tilfælles med andre? Og kan fjernelse nærmere bestemt være måden, hvormed noget kommer til at udgøre arbejderens krop?

I SEIN UND ZEIT kan vi læse om *fjernelsen* [Entfemen], som det, der afgør, at det fjerne forsvinder, hvorfor fjernelsen er en omsigtsfuld tilnærmelse, der bringer det fjerne ind i det nære og som sådan indenfor omkredsen af det, der er omsigtsfuldt vedhånden. Således er fjernelsen måden, hvormed noget skaffes, stilles beredt og følgelig haves ved hånden og er som sådan selve den besørgelse, hvormed hver enkelt verden først egentligt er vedhånden. For det er den omsigtsfulde besørgelse, der træffer afgørelse over nært og fjernt i verdenen omkring, der som omverden er omsigtsfuldt vedhånden og som sådan omsigtsfuldt besørget. Men eftersom

²⁷ ibid. §29: "(...) the hare that any one is hunting is thought his who pursues her during the chase. (...) whoever has employed so much labour about any of that kind as to find and pursue her has thereby removed her from the state of Nature wherein she was common, (...)."

besørgelsen opholder sig ved det nærmeste, forinden den fjerner det fjerne, da er det nærheden, der regulerer fjernelsen, hvilket således sker ud fra den omsigtsfulde brug af det, der allerede er vedhånden (i nærheden).²⁸ Hvorfor fjernelsen altså er omsigtsfuldt reguleret af nærheden.

Så når arbejderen fjerner noget fra en tilstand, hvor det er tilfælles med andre, så bringes dette fjernede åbenbart ind i omkredsen af det, der er vedhånden, for hermed at være en del af denne enkelte arbejders omverden og som sådan en del af denne enkelte arbejder selv. Hvorfor det, der tages, tilegnes og som sådan forenes med arbejderen selv, hermed er omsigtsfuldt vedhånden. For fjernelsen bringer det fjerne ind i nærheden, og arbejdet er den tilegnelse, hvormed arbejderen forenes med det, som arbejdet fjerner. Som sådan er det, som arbejderen besørger, nærmest det, der optager arbejderen, og det, som arbejderen tager, egentligt det, som arbejderen er optaget af ud fra den omsigtsfulde brug, som arbejderen forinden fjernelsen opholder sig i nærheden af. For det besørgede er noget, der er vedhånden, og det, der er vedhånden, er omsigtsfuldt i brug, hvorfor fjernelsen, som omsigtsfuld besørgelse, er reguleret ud fra det, der allerede er omsigtsfuldt vedhånden (i brug). Hvorfor? Åbenbart fordi omsigten regulerer besørgelsen, og gør dette ud fra det, der allerede er omsigtsfuldt besørgt (vedhånden). Så ud fra det nære tilnærmes det fjerne, der således fjernes, idet det bringes ind i det nære.

Og således kan plovføreren være nærmere plovskæret, der skærer i marken, end den hånd, der ellers holder fast om plovskæret. Eller nærmere den sten, der pludselig viser sig at stikke op af marken lige præcis der, hvor plovskæret ellers skal til at pløje. Og som netop fjernes ved at blive besørgt som noget, der kan tages op af marken, og som sådan er til at løfte, hvis ikke den viser sig at være for tung, stor eller stikker for langt ned i marken. Men derimod ikke fjernes, idet den tages op og bort fra marken for at blive placeret i stengærdet. For en sådan fjernelse ville vel netop ikke fjerne selve stenen, men nærmere det sted i stengærdet, hvor stenen skal tages hen og således bringe stedet i stengærdet ind i omkredsen af det, der er

²⁸ SEIN UND ZEIT: Heidegger, M. (1967) §23: "Entfernen besagt ein Verschwindenmachen der Ferne, das heißt der Entferntheit von etwas, Näherung. (...) Das Ent-fernen ist zunächst und zumeist umsichtige Näherung, in die Nähe bringen als beschaffen, bereitstellen, zur Hand haben. (...) die Näherung und Ent-fernung ist je besorgendes Sein zum Genäherten und Ent-fernten. (...) In solchem »Vorkommen« aber ist die jeweilige Welt erst eigentlich zuhanden. (...) Über Nähe und Ferne des umweltlich zunächst Zuhandenen entscheidet das umsichtige Besorgen. Das, wobei dieses im vorhinein sich aufhält, ist das Nächste und regelt die Ent-fernungen. (...) In der Nähe besagt: in dem Umkreis des umsichtig zunächst Zuhandenen." §22: "Diese Nähe regelt sich aus dem umsichtig »berechnenden« Hantieren und Gebrauchen."

vedhånden. For når markarbejderen går mod stengærdet, er denne allerede ved stengærdet, og kunne slet ikke gå mod stengærdet, hvis ikke denne allerede var der.²⁹ Og det selvom stenen hele vejen hen mod stengærdet bæres helt ind til kroppen. Med mindre dens mærkbare kanter f.eks. får bæreren til at fjerne stenen som noget, der kan holdes om på en anden vis [eidos], og som sådan være nærværende som noget til at bære på en anden måde ('sådan ligesom et håndtag og ikke som en kugle'). For fjernelsen afgøres ud fra det nære, der omsigtsfuldt bruges (plovskæret), og ikke det, der ved fjernelsen bliver en del af arbejderen (stenen). Hvorfor det er i pløjningens nærhed, at stenen i marken fjernes og ikke på dens vej mod stengærdet.

Ligeledes må den, der finder og jager haren fjerne den, som noget til at fange eller fælde, og det på forskellig vis (med næverne, net, gevær). For den, der finder noget, finder dette som noget, der omsigtsfuldt kan have vedhånden, og tager det til sig som noget sådant. I det hele taget kan alt det, som kan bringes ind i omkredsen af det, der er vedhånden, vel fjernes. Hvorfor det *fjerne*, som noget, der altså kan fjernes, netop må forekomme fjernt og som sådan forekomme som noget. Hvilket må betyde, at arbejdets frembringelse blot er fjernelsen af det, der kan være en del af frembringelsen selv (organiseres), og som sådan kan fjernes ud fra den omsigtsfulde brug, som arbejderen forinden frembringelsen opholder sig i nærheden af. Og således kan det vel ikke blot være arbejdet, der fjerner. For hærføreren fjerner vel også hæren, som noget til at nedkæmpe fjenden, selvom det ikke er varmt. Så måske er det netop fordi, at varmen er noget, som hærføreren ikke kan fjerne, at arbejdet er den frembringelse af et virke, hvor noget forbliver uorganiseret (graverende) ved frembringelsens indgrænsning. Ligesom den sten, der viser sig at være for tung, stor eller stikker for langt ned i marken, og som sådan vel heller ikke kan fjernes? Eller omvendt de sten, der blot er for små og mange, og vel virkeligt gør pløjningen graverende, idet de ikke er til at fjerne fra marken (skille fra mulden). I så fald er det vel væsentlig for en videre udlægning af arbejdet og dets organisation, at få klarlagt, hvor grænsen går, for det, der kan fjernes og som sådan bringes ind i omkredsen af det, der er vedhånden. For det er indenfor denne nærhed, at noget kan bruges omsigtsfuldt og som sådan vel indenfor denne, at frembringelsen, og hermed arbejdet, måske er organiseret. Lige såvel som det, der gør arbejdet graverende, i så fald må være at finde hinsides besørgelsens afgørelse over nært og fjernt i hver enkelt omverden. For det fjerne er kun fjernt, såfremt det kan fjernes.

²⁹ BAUEN WOHNEN DENKEN: Heidegger, M. (1954) § II: "Wenn ich zum Ausgang des Saales gehe, bin ich schon dort und könnte gar nicht hingehen, wenn ich nicht so wäre, daß ich dort bin."

Og således kan vi videre læse om den besørgende omgang med det, der mødes i brugen, og som i brugen er vedhånden som noget brugbart [Zeug]. Det *brugbare* er, som ganske og aldeles brugbart, noget til at ...; således som plovskæret f.eks. er noget til at pløje med. Men den, der bruger dette brugbare, har dermed ikke blot et kendskab [Wissen] til dette brugbares vis (dets til at...), men har derimod ligefrem tilegnet [zugeeignet] sig dette på en måde, der ikke kunne være mere passende [angemessen] for det, for så vidt som det netop er dette brugbare. For i den brugende omgang med det brugbare, underlægger besørgelsen sig det, der afgøres at være (konstituerer) hvert enkelt brugbares til at..., hvormed dette brugbare tilegnes på en passende vis. Og det er denne vis, der gør, at det er brugbart, og som sådan passende for netop denne brug, som den enkelte nu åbenbart er optaget af. Men eftersom det, der er brugbart, oftest kan bruges på forskellig vis, er det brugbare ganske og aldeles ikke blot *noget* til at gøre *noget* med, men derimod netop *noget* til at ..., hvorfor tegnet '...' indikerer den mangfoldighed, hvormed det enkelte brugbare kan bruges, og er af forskellig vidde, alt efter hvilket brugbare, der er på tale. Således som stenen kan bruges som stengærde, kasteskyts, fundament (beton) og meget mere end selv en hel stenalder vel kunne tænkes at have haft kendskab til. Ligesom det brugbare aldrig blot er brugbart som dette enkelte brugbare alene, idet det altid er i brug sammen med andet brugbart.³⁰

Således er benklæder noget til at beklæde benene, og besørges som sådant i den brugende omgang, hvormed de tilegnes på en passende vis; i.e. som noget til at beklæde benene og ikke også fødderne eller blot skridtet. Men disse benklæder er i brug sammen med benene, som noget til at bevæge sig til fods, som noget til at flytte sig på fortovet, som noget til at komme tørskoet undervejs, som noget til at beskytte fødderne, hvorfor benklæder som sådan er i brug sammen med ben, fødder, fortov og sko, samt alt det andet, der må være i brug, såfremt disse hver især skal kunne være brugbare. Og dog er alle disse (og som sagt angiveligt flere endnu) ikke i brug på den samme måde. For benklæder bruges anderledes end ben, fødder, fortov og sko til trods for, at de her alle bruges sammen, lige såvel som disse hver især kan bruges forskelligt og således bruges sammen på forskellig vis. For den, der cykler, bruger fødderne på anden måde end den, som går på fortovet; også selvom der cykles på fortovet.

³⁰ SEIN UND ZEIT: Heidegger, M.; §15: "Wir nennen das im Besorgen begegnende Seiende das *Zeug*. (...) *Zeug* ist wesentlich »etwas, um zu...«. (...) *Zeug* ist seiner Zeughaftigkeit entsprechend immer aus der Zugehörigkeit zu anderem *Zeug* (...) Das Hämmern hat nicht lediglich noch ein Wissen um den Zeugcharakter des Hammers, sondern es hat sich dieses *Zeug* so zugeeignet, wie es angemessener nicht möglich ist. In solchem gebrauchenden Umgang unterstellt sich das Besorgen dem für das jeweilige *Zeug* konstitutiven Um-zu; (...)"

Men idet det brugbare kan bruges på forskellig vis, og den brugende omgang underlægger sig besørgelsen for hvert enkelt brugbares til at..., så er der mange måder, hvormed den brugende omgang kan underlægge sig det brugbare. Og sigtet i hver af disse måder at underlægge sig på er *omsigten*, der som sådan er svaret på spørgsmålet om det enkelte brugbare: Det er til at... Således udlægges hvert enkelt brugbare af omsigten, der udlagt er svaret på, hvorledes dette brugbare må tages i brug (besørges) og som sådan tilegnes på en passende vis, hvorfor besørgelsen egentligt føres af omsigtens afdækning af hvorledes dette brugbare i sandhed må tages i brug.³¹ Så det som fjernes, tilnærmes og bringes hermed indenfor omkredsen af det, der er omsigtsfuldt vedhånden, idet det udlægges som noget til at ... Hvorfor omsigten må sætte grænsen for det, der kan fjernes og som sådan være en del af arbejderen; i.e. omsigtens udlægning udgør omkredsens indgrænsning og afgør som sådan hvilket, der kan være en del af arbejderen. For fjernelsen er en omsigtfuld tilnærmelse, hvormed det, der fjernes, bliver en del af arbejderen, idet det udlægges som brugbart. Men er det således kun det brugbare, der kan være en del af arbejderen? Plovskæret er åbenbart brugbart, men er hæren; i.e. kan andre mennesker fjernes? Og udgør det fjernede arbejderens krop?

Det, som fjernes, tilegnes og bliver hermed en del af arbejderen. Men udgør det hermed arbejderens krop? I *POLITICS* kan vi læse om *ejendelene* [krēsis] som en masse organisationer, hvor af nogle er levende (planter, dyr, mennesker), og andre er uden liv, men hver især en del af beboelsen [oikos]. Og er som sådan at forstå som delen [meros]. For *delen* er ikke blot en del af noget andet, men simpelthen [haplos] som dette andet, idet delen er ganske [holos]* som dette andet. Og således er *slaven* en ejendel med bevidsthed og som sådan en organisation, der er en levende del af beboelsen. Men ligeledes en levende og adskillelig del af herrens krop; i.e. en af herrens kropsdele. Så mens herren blot er slavens herre, og simpelthen ikke som sin slave, så er slaven derimod ikke blot herrens slave, men derimod ganske som sin herre. Og det

³¹ ibid. §15: "Der Umgang mit Zeug unterstellt sich der Verweisungsmannigfaltigkeit des »Um-zu«. Die Sicht eines solchen Sichfügens ist die Umsicht." §32: "Auf die umsichtige Frage, was dieses bestimmte Zuhandene sei, lautet die umsichtig auslegende Antwort: es ist zum... Die Angabe des Wozu ist nicht einfach die Nennung von etwas, sondern das Genannte ist verstanden als das, als welches das in Frage stehende zu nehmen ist." §36: "Das Besorgen ist geführt von der Umsicht, die das Zuhandene entdeckt und in seiner Entdecktheit verwahrt."

* På trods af den uvante sprogbrug er det væsentligt at oversætte 'holos' med 'ganske' og ikke med 'hel'. For det enkelte menneske er fortsat ganske som et menneske uanset om dette er sygt eller hel-bredt. Ligesom pølsen fortsat er ganske som en pølse, uanset om denne er hel eller halv; i.e. pølsen bliver ikke mindre pølset af at blive skåret i skiver, men måske nok af at blive lagt på pøsemaden for i så fald at være ganske som en pøsemad og kun pølset, såfremt der ses bort herfra for således at udskille pøsemadens dele. Og det selvom hver enkelt skive dog også er ganske som en pølseskive.

selvom slaven og herren dog begge er en del af beboelsen.³² Hvilket kunne vække undring. For såfremt de begge er en del af beboelsen, og det, der er en del af noget, ganske simpelthen er det, som det er en del af, da må herren og slaven vel ganske simpelthen være som beboelsen. Og dog er slaven ganske simpelthen som sin herre. Men slaven er jo også en del af herren, og er vel derfor ganske som herren, idet slaven er en levende del af herrens krop; i.e. en levende kropsdel. Men hvordan kan slaven både være en del af herren (herrens kropsdel) og en del af beboelsen, når nu det, der er en del af noget, er ganske som det, det er en del af? Og hvordan kan slaven være en levende del af herrens krop?

Måske fordi at herrens krop ganske simpelthen er som herren og herren ganske simpelthen er som beboelsen, hvorfor slaven, som herrens kropsdel, er ganske som herren og følgelig også ganske som beboelsen og som sådan en del af begge disse. Måske. Men i så fald må en del af en del have del i det samme som den del, den er en del af. Og delen er jo åbenbart ganske som det, den er en del af. Men hvorledes? Således som mennesket skulle være en del af dyret, og dyret en del af det levende væsen, hvorfor mennesket følgelig også skulle være en del af det levende væsen og som sådan være ganske som et levende væsen, men dog også ganske som et dyr? Men bliver plovskæret, som jo er en organisation uden liv, ganske som et levende væsen, blot fordi nogen bruger det til at pløje med? Noget sådant virker tvivlsomt. Ligeledes fandt vi, at det først er ved foreningen af såvel krop som bevidsthed, at der kan være tale om en levende organisation. Hvorfor slaven som en levende organisation må være en sådan forening (kropsbevidsthed), der funktionelt kan være frembringelsen af et virke. Men hvorledes er slaven som funktion af såvel krop som bevidsthed en del af herrens krop og som sådan ganske som sin herre? Og hvilket virke kan slaven i givet fald være frembringelsen af?

Nu kan vi i METAPHYSICS læse, at det, der er ganske [holos] nærværende, er nærværende som foreningen af såvel det, der kan have noget omkring sig [periechō], som det, der har noget omkring sig, og det enten idet, 1) hvert enkelt [hekastos] hver især er ét [eis] eller idet, 2) det består af dele, der sammen udgør ét. Således er det, 1) der er ganske nærværende, og hvor flere enkelte hver især som sin enkelte har et indifferent [adiaphoros] ene tilfælles, *ganske aldeles*

³² [POLITICS](#): Aristotle; 1253b – 1255b: “Since therefore property [κτῆσις] is a part [μέρος] of a household [οἰκία] (...) and of tools [ὀργάνων] some are lifeless and others living (...) and property generally is a collection [πλῆθος] of tools, and a slave is a live [ἔμψυχον] article of property [κτῆμά]. (...) And the term ‘article of property’ is used in the same way as the term ‘part’: a thing that is a part is not only a part of another thing but absolutely [ἀπλῶς] belongs to another thing, and so also does an article of property. Hence whereas the master is merely the slave’s master and does not belong to the slave, the slave is not merely the slave of the master but wholly [ὁλῶς] belongs to the master. (...) parts of the household are master and slave (...) and the slave is a part of the master - he is, as it were, a part of the body, alive but yet separated from it; (...)”

[katholou] som dette, idet de hver især omtales ganske som dette; således som f.eks. denne enkelte hærfører, slave og herre hver især er ganske og aldeles som mennesket, når disse omtales ganske som mennesket, og som sådan omtalt alle har menneskets vis tilfælles ('denne hærfører, denne slave og denne herre er alle mennesker'). Hvilket vil sige, at det er som omtalt, at noget er ganske som det, der er ganske og aldeles nærværende; i.e. når hvert enkelt omtales som noget, er de hver især ganske som ét. Noget er som sådan ganske og aldeles, når det med omtalen har samme *vis* [eidos] omkring sig; således som det vel kan siges, at denne hærfører, slave og herre alle har menneskets vis omkring sig (tilfælles), når de hver især omtales som mennesker. Derimod er 2) *hvert enkelt* nærværende som enheden af såvel muligheden for, at noget kan være nærværende, som virksomheden, hvor noget er fuldt ud virkeligt. For hvert enkelt består af [ek] flere dele, der alle har noget sammen [synechō], idet de alle forholder sig til den samme indgrænsning, der således er fælles [koinos] for dem alle, hvormed de alle er indgrænset af samme og som sådan er ganske som én enkelt; således som f.eks. hvert enkelt menneske består af kropslige dele, der alle har vågenheden som virke sammen, og således forholder sig til dette virke, idet bevidstheden har det fuldt ud virkelige, eller kvantitativt ligesom liniens dele forholder sig til punktets indgrænsning af linien og som sådan alle har punktet sammen. Og således er hvert enkelt det, der består af dele, der alle har samme *indgrænsning* [horizo] omkring sig, idet de alle har denne indgrænsning tilfælles. Og som sådan er det, der er ét som hvert enkelt, ganske nærværende som enheden af *såvel* det, der kan være nærværende, som det, der er fuldt ud virkeligt og altså indgrænset til at være nærværende som netop sin enkelte, og som sådan ganske simpelthen er sin enkelte.³³

Så når slaven er ganske som sin herre, må herren åbenbart enten være den enkelte, der består af slaven og andre dele, der alle har herrens indgrænsning (virke) tilfælles, eller det indifferente ene, som hver enkelt slave er ganske og aldeles. Men såfremt slaven er ganske og aldeles som sin herre, så må slaven vel omtales ganske som en herre; i.e. omtales: 'Denne slave er herre'. Men dette virker forkasteligt. For slaven er vel netop ikke en herre? Og kan de enkelte, der alle hver især har noget tilfælles, siges at have del i denne, når nu det netop er som

³³ [METAPHYSICS](#): Aristotle; 1023b: "A whole' means (...) that which so contains [περιέχων] the things it contains that they form a unity [ἓν]; and this in two senses - either as being each [ἕκαστον] severally one single thing, or as making up the unity between them. For (a) that which is true of a whole class [καθόλου] and is said to hold good as a whole [ὅλος] (which implies that it is a kind whole) is true of a whole [καθόλου] in the sense that it contains many things by being predicated of each [καθ' ἕκαστον], and by all of them, (...) But (b) the continuous [συνεχὲς] and limited [πεπερασμένον] is a whole, when it is a unity consisting of several parts [ἐκ πλείονων], especially if they are present only potentially, but, failing this, even if they are present actually (...)" 1024a: "(...) wholeness [ὁλότιτος] being [οὐσης] in fact a sort of oneness [ἐνότητος]." 1045b: "(...) for each thing [ἕκαστον] is a unity, and the potential [δυνάμει] and the actual [ἐνεργείᾳ] are somehow one."

hver sin enkelt, at de har denne vis tilfælles; i.e. kan den enkelte slave f.eks. siges at have del i mennesket? Såfremt slaven derimod er en del, der har herrens indgrænsning sammen med andre dele, så må slaven være en del af det, der kan være frembringelsen af herrens virke og som sådan være indgrænset af dette virke. For hvert enkelt er jo i sandhed det, der kan være frembringelsen af sit virke. Hvorfor herren som sin enkelte må være indgrænset af sit virke. Og hermed må slaven vel være en del af herrens organisation, og som herrens slave vel netop være herrens organisation. Hvilket måske forklarer, hvorledes slaven er en del af herrens krop. For kroppen er jo muligheden for at noget kan være organiseret. Så når slaven er en del af herrens krop, er den vel en del af det, der kan være organiseret (kroppen). Men igen: Slaven er jo selv en levende organisation og følgelig i sandhed sin enkelte som en funktion af såvel krop som bevidsthed, så hvorledes kan slavens kropsbevidsthed have herrens indgrænsning tilfælles med herrens krop og som sådan være en af herrens kropsdele?

Nu kan organisationer åbenbart være en del af mennesket. For når arbejderen fjerner noget bliver dette hermed en del af denne, og er som fjernet brugbart og som sådan ganske og aldeles noget til at... Så måske har slaven herrens indgrænsning tilfælles med alle herrens andre kropsdele, som noget herren har fjernet og som sådan tilegnet som noget til at... Ligesom vi i *ON THE MOTION OF ANIMALS* kan læse, at *det, der er uden liv*, kan forholde sig til hånden, som underarmen forholder sig til overarmen, således som det forholder sig, når nogen f.eks. bevæger en stav, der holdes i hånden. Hvorfor det ikke udgør nogen forskel, hvorvidt det, der bevæges i hånden, er fastgjort, som hånden til underarmen, eller ej, eftersom staven netop kan være en adskilt del (lægges fra sig).³⁴ Så organisationen uden liv kan åbenbart have herrens virke tilfælles med herrens krop. Nemlig såfremt denne bevæges af herren sammen med kroppen og hermed forholder sig til det samme virke som hånden, underarmen og de andre kropsdele, der er med i bevægelsen; i.e. forholder sig til det virke som herrens bevidsthed har. Og det er vel ikke blot det, der holdes i hånden, der bevæges af herren; også tøjet må ganske og aldeles være noget, der bevæges af herren; nemlig såfremt denne har det på. Men har herren slaven på som tøjet eller i hånden som staven?

Næppe. For slaven er en levende organisation og er som sådan en funktion af såvel krop som bevidsthed, og kan som sådan vel hverken have på eller i hånden. For slavens bevidsthed er

³⁴ [ON THE MOTION OF ANIMALS](#): Aristotle; 702a-b: "(...) it is possible for a lifeless thing [ἀνύχων] to be so related [πρὸς] to the hand as the forearm is to the upper (for example, when a man moves a stick in his hand), (...) In this matter it makes no difference whether the part is a continuous part of the body [προσπεφυκότα] or not; the stick may be looked at as a detached part of the whole."

det, der gør, at slaven er nærværende som slave, hvilket er en frembringelse, der sker i slavens krop; i.e. sker i det, der har mulighed for at være en slave. Så den, der har slaven på skulderne eller holder slaven i hånden, vil vel blot bevæge en slave af navn. Ligesom den afdøde kan siges at vinke, såfremt nogen fører dennes hånd, der som sådan netop blot er en hånd af navn. Og således kan det vel ikke være herren, der bevæger slaven. For slaven er en levende organisation og som sådan i stand til at bevæge sig selv. Men ligeledes en del af herrens krop og netop som herrens krop vel muligheden for, at noget kan være en herre, og som sådan være noget, der er nærværende på herrens vis. Så hvorledes kan slaven som levende organisation være en del af herrens krop og som sådan ganske simpelthen som sin herre? Hvordan kan noget være nærværende som herren, idet det er nærværende som slaven?

Nu kan vi videre i *POLITICS* læse, at mens *herren* er den, der kan [dynamis] være forudseende gennem fornemmelsen [dianoia] og som sådan bevidsthedsmæssigt er i stand til at forudse brugen [chrēsis], så er *slaven* derimod den, der gennem sansningen kropsligt kan være frembringelsen af det, som herren forudser. Herren og slaven har således hvert sit virke, selvom de dog begge bidrager [sympherō] til et fælles virke. For mens herren kan forudse brugen, så kan slaven derimod bruge sin krop, og kan som sådan være frembringelsen af det, som herren forudser. Hvorfor disse begge bidrager til den brug, som herren altså kan forudse og slaven kropsligt være frembringelsen af. Og således tager slaven sit udspring [archē] i herren. For det er først fra indgrænsningen (virkomheden), at noget er fuldt ud virkelig og som sådan i sandhed springer ud som sin enkelte [hekastos]. Og slaven er kun slave, såfremt herren kan gøre brug af den, hvilket herren gør ved at forudse, til hvilken brug slavens krop kan bruges, hvorfor slaven som en sådan kropsbrug tager sit udspring i den indgrænsning (brug), som herren forudser; i.e. har det virke, som herren har. *Slaven* er følgelig den, der kan være [einaī] herrens, og som sådan er nærværende som herren, og netop er herrens, for så vidt som herren har den tale, der er fælles for dem begge, men som slaven blot sanser. For *talen* [logos] klargør, hvad det er, der kan siges at bidrage, og det er fællesskabet omkring bidraget, der frembringer *beboelsen* [oikos], der som sådan er nærværende som den brug, slaven og herren kan bidrage til frembringelsen af.³⁵

³⁵ *POLITICS*: Aristotle; 1252a: "(...) (for he that can [δυνάμενον] foresee [προορᾶν] with his mind [διανοία] is naturally ruler [ἄρχον] and naturally master, and he that can do [πονεῖν] these things with his body is subject and naturally a slave; so that master and slave have the same interest [συμφέρει])." 1255b: "(...) for the master's function consists (...) in employing [χρησθαί] [slaves]." 1254b: "(...) those whose function [ἔργον] is the use of the body [χρησις] are by nature slaves, (...) For he is by nature a slave who is capable [δυνάμενος] of belonging [εἶναι] to another (and that is why he does so belong), and who participates [κοινωνῶν] in reason [λόγου] so far as to apprehend [αἰσθάνεσθαι] it but not to possess it [ἔχειν]; (...)" 1253a: "(...) speech [λόγος] is designed to indicate the

Så slaven er nærværende som herren, idet slaven er frembringelsen af den brug, som herren forudser. Og dette kan slaven være, idet herren har den tale, der er fælles for dem begge, og således omtaler for slaven, hvilken brug denne skal være frembringelsen af. Hvilket slaven blot sanser og således er nærværende som en levende organisation, idet frembringelsen sker gennem dennes sansning. Men har denne sansede omtale den samme indgrænsning som herrens krop? Herren har talen, mens slaven blot sanser denne. Så åbenbart adskiller sansningen af omtalen sig fra selve omtalen, men hvori består egentligt forskellen? Nu fandt vi tidligere, at det, der *omtales* som noget, er det ofte forekommende ved hvert enkelt, og som sådan det, der er ganske og aldeles [katholou] som noget, og altså har dettes vis [eidos]. Og det, der er ganske og aldeles som noget, viste sig at være det, der som sin enkelte har et indifferent [adiaphoros] ene tilfælles med andre, der ligeledes hver især kan omtales ganske som dette og således også kan have dettes vis. Så når herren omtaler slaven, så er det som nogen, der er nærværende på slavens vis og som sådan vel er ganske og aldeles som nogen til at... (brugbar). Men sådan kan omtalen derimod ikke sanses. For det, der *sanses*, er åbenbart blot hvert enkelte selv [kath'ekastos] og ikke det, som hvert enkelt er ganske og aldeles. Hvorfor det, der sanses, er denne enkelte som sin enkelte og ikke som f.eks. slave, menneske, dyr eller levende væsen. Hvorfor det, der sanses, er dette her nu (dette enkelte menneske Kallias), og ikke det evigt allestedsværende (mennesket), der som evigt allestedsværende er ganske og aldeles nærværende på sin vis (indifferent), og ikke blot som sin enkelte (dette her nu).³⁶ Og således er det, der sanses f.eks. denne her enkelte sten, der lige nu stikker op lige her, og som sådan hverken er det ofte forekommende (stenede) ved stenen eller stenen som noget til at..., men derimod blot det, der lige nu ligger i vejen for denne her pløjning.

Så når slaven blot sanser den tale, som herren har, så må en sådan sanset omtale følgelig blot være en tale, der tiltaler dette her nu og ikke den vis, hvormed det som omtalt ellers er evigt allestedsværende og som sådan ganske og aldeles (indifferent). Hvilket vel vil sige, at herren ikke bruger slaven ved at omtale det, som slaven ganske og aldeles skal gøre, men derimod ved egentligt blot at udtale noget, der vel kan *siges*, at blive sanses som: 'Du, dette her nu'.

advantageous [συμμέρον] and the harmful, (...) and it is partnership [κοινωνία] in these things that makes [ποιεῖ] a household (...)"

³⁶ [POSTERIOR ANALYTICS](#): Aristotle; 87b: "(...) one must at any rate actually perceive [αἰσθάνεσθαι] a 'this somewhat' [τόδε τι], and at a definite present place [ποῦ] and time [νῦν]: but that which is commensurately universal [καθόλου] and true in all cases [πάντων] one cannot perceive, since it is not 'this' and it is not 'now'; if it were, it would not be commensurately universal - the term we apply to what is always [ἀεί] and everywhere [πανταχοῦ]. (...) for perception [αἰσθάνεσθαι] must be of a particular, [καθ' ἑκάστων] (...)"

Og det selvom herren dog omtaler det, som herren forudser, at slaven skal gøre, med ord, der for herren selv forstås, som det, der ganske og aldeles skal gøres: 'Slave, pløj den nordvendte mark i dag'. For når sådanne indifferente ord blot sanses, så kan de vel kun være tegn, der sanset henviser til noget, der er her nu (hvert enkelte selv), og som sådan netop ikke forstås ganske og aldeles. Således at 'slave' henviser til 'mig her', 'pløj' til 'dette her med denne her', 'nordvendte mark' til 'her omkring' og 'i dag' til 'nu' eller måske 'om lidt' ('Nu? Nej, om lidt!'). Men når den omtale, som slaven sanser, blot er hvert enkelt af det, som herren omtaler ganske og aldeles, hvordan kan slaven da forholde sig til det samme virke som herrens krop? For må det ikke netop være i herrens krop at frembringelsen af en sådan omtale sker og kroppen som sådan være det, der kan have omtalens vis? Og må denne krops virke da ikke adskille sig fra slavens indgrænsning (virke), som hvert enkelt adskiller sig fra det, der er ganske og aldeles?

Og dog er det jo brugen, som herren forudser og omtaler for sin slave og hermed brugen, som slaven kan være frembringelsen af og altså har som sin indgrænsning. Og således vel netop brugen, som herrens krop må være modtagelig for, og vel egentlig ikke brugens omtale. For herren er den, der kan forudse den brug, som slaven kan være frembringelsen af, og ikke den, der blot har talen. Og det, der er i brug, er jo vedhånden og som sådan vel egentligt sin enkelte selv og ikke ganske aldeles, således som det er tilfældet med den, der holder dette plovskær i sin hånd og ikke plovskæret ganske og aldeles. For den enkelte, der holder plovskæret i sin hånd, er, som sin enkelte selv, her nu og ikke evigt allestedsværende, ligesom det plovskær, som den enkelte holder i sin hånd, er ganske som denne enkelte selv, når denne bevæger det, og altså ligeledes må være her nu. Så den brug, der kan frembringes, er vel denne enkeltes brug og ikke brugen ganske og aldeles, selvom brugen altså kan omtales ganske og aldeles; nemlig som det, der er brugbart (noget til at ...).

Og således kan vi i METAPHYSICS læse, at det, der er *fuldt ud virkeligt* [telos], er det, der er noget til sit yderste [eschatos][#], idet det uden yderligere er virksomt [energeia] som dette og som sådan uden yderligere springer ud [archē] som sin enkelte [hekastos]; i.e. det *yderste* er *der*, hvorfra [ek] hvert enkelt i sandhed springer ud som sin enkelte. Og videre kan vi læse, at det,

[#] Således som f.eks. brugt i ODS; Yderste: "(den ny matros) var slesk til det yderste overfor Kaptajnen." Såfremt der hermed menes, at hver en del af denne matros er ganske slesk, idet de hver især har sleskheden som virke tilfælles. Matrosen kan da siges at være på en slesk vis, og som sådan ganske og aldeles slesk, idet denne er slesk som sin enkelte og som sådan tager sit udspring i sleskheden. Og dog er en sådan matros vel slesk til sit yderste, idet det netop er som sin enkelte, at denne matros er slesk.

der er noget til sit yderste, kan være til sit yderste som det, 1) der blot bruges [chrēsis], og hvor der i så fald intet andet bliver til end selve brugen; således som det øje, der ser, er et øje til sit yderste (et fuldt ud virkeligt øje) og blot bruges, idet der intet andet bliver til end selve øjets virksomhed at se. Men ligeledes at det, der er noget til sit yderste, også kan være den brug, 2) hvor der udover brugen samtidigt bliver noget andet til; således som boligbyggeriet er et byggeri til sit yderste, men hvor der udover byggeriet samtidigt også bliver en beboelse til. Og mens det, 1) der blot bruges, er virksom i den selv samme, der kan tage det i brug og hermed springe ud som sin enkelte i brugen; således som øjet er virksom (ser) i det selv samme, der kan se (funktionen af såvel pupil som syn), og pupillen således er ganske som det, der har virket at se (synet). Så er den brug, 2) hvor der samtidigt frembringes noget andet udover selve brugen, virksom i det andet, hvori denne frembringelse sker; således som bygningshåndværkeren er virksom (bygger) i det, der kan blive til en beboelse (byggematerialet) og ikke i den selv samme, der kan bygge (funktionen af såvel krop (ejendele) som bevidsthed), således at det, der kan blive ganske som beboelsen, er såvel byggeri (bygningshåndværkerens virksomhed) som byggemateriale, idet dette materiale hermed kan forholde sig til og som sådan have det virke, som byggeriet kan frembringe (beboelsen).³⁷

Der er som sådan forskel på at bygge og bruge beboelsen. For mens byggeriet af beboelsen ikke er fuldt ud virkelig som beboelse, men derimod blot er virksom som byggeri, idet beboelsen bliver til i noget andet end den, hvis virksomhed det er at bygge (nemlig i byggematerialet), så er beboelsens brug netop fuldt ud virkelig som beboelse, idet der intet yderligere bliver til ved brugen end beboelsen, der således i sandhed er virksom i den selv samme, der kan bruge beboelsen (beboeren), og således at denne, i den blotte brug, er denne beboelse til sit yderste; i.e. bor. Så mens den, der bygger beboelsen, frembringer beboelsen i noget, der ikke er en del af denne selv, og som sådan ikke selv kan være frembringelsen af beboelsen, men derimod blot være frembringelsen af byggeriet, så er beboelsens brug derimod slet ingen frembringelse af beboelsen; i.e. den blotte brug af beboelsen er ingen frembringelse af beboelsen,

³⁷ [METAPHYSICS](#): Aristotle; 1021b: "(...) the end [τέλος] is something ultimate [ἐσχάτων], (...)" 1050a: "Now whereas in some cases the ultimate thing [ἐσχάτον] is the use of the faculty [χρήσις], as, e.g., in the case of sight seeing is the ultimate thing, and sight produces [γίνεται] nothing else besides [παρὰ] this; but in other cases something is produced, e.g. the art of building produces not only the act of building but a house; (...) For the act of building resides in the thing built; i.e., it comes to be and exists simultaneously with the house. (...) Thus in all cases where the result is something other [παρὰ] than the exercise [χρήσιν] of the faculty, the actuality [ἐνέργεια] resides in the thing produced [ποιουμένῳ]; e.g. the act of building in the thing built, the act of weaving in the thing woven, and so on; and in general the motion resides in the thing moved [κίνησις ἐν τῷ κινουμένῳ]. But where there is no other result [ἔργον] besides the actualization [ἐνέργεια], the actualization resides in the subject [ὑπάρχῃ]; e.g. seeing in the seer, (...)"

men derimod blot frembringelsen af beboelsens brug, ligesom det øje, der ser, blot er frembringelsen af dets virke at se. For *beboelsen* er virksom i den selv samme, der kan bruge beboelsen, idet denne (beboeren) netop er den, der kan være frembringelsen af brugen, hvorfor beboelsens brug er den brug, hvor nogen er beboelse til sit yderste; i.e. beboelsens brug er blot brug og som sådan uden anden frembringelse end den brug, der som beboelsens brug er beboelse til sit yderste. Så den, der bor, bruger beboelsen og er som sådan ganske som beboelsen, idet beboelsens brug er dennes virke. En sådan *beboer* er således den, der blot er frembringelsen af beboelsens brug, og altså er beboelse til sit yderste. Derimod er den, der bygger beboelsen, den, der kan være frembringelsen af den brug, der er byggeri til sit yderste, og som byggeri frembringer (bygger) beboelsen.

Men selv det at bygge er at bo. For som vi kan læse i BAUEN WOHNEN DENKEN, er det at *bo* altid allerede at opholde sig ved tingene, der som sådan omsigtsfuldt besørget er vedhånden som brugbart (fjernt) og i brug (nært).³⁸ Og at bygge er at bruge; nemlig den brug, hvor noget er byggeri til sit yderste, og som sådan kan frembringe beboelsen. Hvorfor *brugen* vel egentlig er ganske aldeles at bo og som sådan at være en beboelse til sit yderste. At bygge er at bo, idet at bruge er at bo og byggeriet er en slags brug; nemlig den hvormed der frembringes andet end den blotte brug. Så når bygningshåndværkeren bygger, opholder denne sig hermed ved (besørger) såvel de organisationer, der kan bruges til at bygge, som det materiale, der som byggemateriale er modtagelig for frembringelsen af bygningen; således som f.eks. sten og mørtel bruges sammen med murskeen til at frembringe bygningens fundament. Så den, der bygger beboelsen (bygningshåndværkeren), er blot frembringelsen af byggeriet og er som sådan uden anden frembringelse end den brug, hvormed denne opholder sig ved tingene. For det er funktionen af såvel denne brug (byggeri) og byggemateriale, der kan være frembringelsen af beboelsen. Hvorfor den, der bygger, ikke selv kan være frembringelsen af beboelsen, men derimod blot kan være frembringelsen af det, der som byggeri er beboelse til sit yderste og som sådan er frembringelsen af denne beboelses brug (byggeri). For den, der bygger, ikke selv kan blive til den beboelse, som denne bygger, men derimod blot til den, der bygger, og bor som sådan. Så *byggeriet* er den beboelses brug, der sammen med byggematerialet funktionelt kan være frembringelsen af en bygning (beboelse).

³⁸ BAUEN WOHNEN DENKEN: Heidegger, M. (1954) § I: "Bauen ist eigentlich Wohnen. (...) Das Wohnen ist vielmehr immer schon ein Aufenthalt bei den Dingen."

Så når slaven kan være frembringelsen af den brug, som herren kan forudse gennem sin fornemmelse, så må det være en brug, der er beboelse til sit yderste og ikke en, der frembringer beboelsen og som sådan er byggeri til sit yderste. For *ejendelen* er den organisation, der kan være praktisk og som sådan blot kan bruges, og adskiller sig hermed fra den organisation, der kan være poetisk og som sådan *også* kan være frembringelsen [ποίησις] af beboelsen, og ikke blot bruges.³⁹ Og den brug, der er beboelse til sit yderste, er altså netop denne enkelte beboelse, og følgelig vedhånden. Og altså ikke en evigt allestedsværende beboelse, der som sådan er ganske og aldeles nærværende på brugbarhedens vis (noget til at ...). Men derimod netop denne enkelte beboelse, der som sådan er dette her, der blot bruges lige nu uden at være frembringelsen af noget andet end denne enkelte beboelses brug. Og som vel netop må være denne enkelte beboelse, såfremt den skal kunne være tilfælles for slaven og herren, idet slaven jo ikke har den tale, der kunne gøre en evigt allestedsværende beboelse nærværende. Så selvom herren omtaler beboelsens brug ganske og aldeles, så må den brug, som herren forudser, være denne enkelte brug og som sådan beboelse til sit yderste. For *ejendelen* er blot beboelse til sit yderste, og slaven er den levende *ejendel*, der er ganske simpelthen som sin herre, idet herren forudser den brug, som slaven kan være frembringelsen af. Hvilket altså er den brug, der er beboelse til sit yderste.

Så herren bruger altså ikke slaven som staven, tøjlet eller plovskæret, men gør derimod brug af slaven som noget, der selv kan bevæge sig (i.e. som levende), hvilket åbenbart sker, når slaven sanser herrens omtale af den brug, der er deres beboelse til sit yderste. Hvorfor slaven vel må være en del af herrens krop og som sådan ganske som sin herre, idet slaven først egentligt er en slave, når herren kan forudse brugen af slavens krop, og som sådan indgrænse slaven til at være frembringelsen af det virke, som herren forudser; i.e. være brugbar. Hvilket vil sige, at slaven er ganske som sin herre, idet slaven kun er slave, når denne kan være frembringelsen af den beboelse (brug), som herren forudser. Slaven er altså ganske som sin herre, idet slaven er den kropsbrug, som herren forudser, og som sådan tager sit udspring i dennes forsyn; i.e. slaven er ganske som sin herre, idet slaven er, som herren forudser. Det er altså ikke fordi, at herren består af en masse slaver, der, ligesom liniens dele, sammen udgør den enkelte herre. For herren er ligesom slaven sin enkelte og begge hver især ganske aldeles som mennesket. Men slaven er blot sin enkelte (slave), som den, der kan være frembringelsen af det, som her-

³⁹ **POLITICS**: Aristotle; 1254a: "Now the tools [ὄργανα] mentioned are instruments of production [ποιητικά ὄργανα], whereas an article of property [κτῆμα] is an instrument of action [πρακτικόν]; for from a shuttle we get something else beside the mere use of the shuttle, but from a garment or a bed we get only their use."

ren forudser, og forholder sig hermed til herrens virke (beboelsens brug); i.e. har funktionelt herrens indgrænsning (forudset brug) som sin indgrænsning (kropsbrug). Ligesom herrens øvrige kropsdele må forholde sig til den selv samme brug, såfremt herren skal kunne være frembringelsen af sit forsyn. Slaven udgøres således såvel af kroppens brug som bevidsthedens sansning af herrens omtalte forsyn, og har vel således herrens beboelse omkring sig, idet slaven hermed er indgrænset af den brug, som herren forudser, og er som sådan ganske som sin herre. For selvom slaven selv kan sanse, så er det, som slaven *som* slave (og ikke som menneske) sanser, åbenbart det, som herren forudser. Og selvom slaven selv kan bruge sin krop, så er det, som slaven som slave bruger sin krop til, åbenbart det samme som herren forudser gennem sin fornemmelse. For ellers ville slaven ikke være ganske simpelthen som sin herre.

Hvilket vil sige, at slaven som levende organisation er en funktion af såvel kropsbrug som sanset omtalt forsyn, og som sådan er det, der funktionelt kan være frembringelsen af beboelsen som brug. Således at sansningen af herrens omtalte forsyn er det, der gør slaven nærværende som den, slaven er, og som sådan gør, at slaven selv kan omtales som slave, idet den brug, som herren forudser, åbenbart er det ofte forekommende ved slaven, og som sådan det, der ganske og aldeles er som slaven, og altså har slavens vis (i.e. det brugbare ved en slave). Og mens sansningen af herrens omtale er det, der kan frembringe slavens brug, så sker frembringelsen af den omtalte brug i slavens krop. Og ligesom slavens krop er muligheden for, at nogen kan være en slave og som sådan kan være organiseret som slaven, så er sansningen af herrens omtalte forsyn derimod det, der har det fuldt ud virkelige [enteles-echein], som organisationens mulighed, mens den forudsete brug, der er beboelsen til sit yderste, derimod har det fuldt ud virkelige som virksomheden at bruge. Hvorfor slaven funktionelt kan være frembringelsen af beboelsens brug som en levende del af herrens krop. For det er herrens omtalte forsyn, som slaven sanser, hvormed slaven kan være frembringelsen af den brug, som herren forudser. Hvorfor det vel egentligt er herrens forsyn, der frembringer dette virke (beboelsens brug), idet det er herren, der forudser og som sådan har den fuldt ud virkelig beboelse, som slaven sammen med herrens andre kropsdele hermed forholder sig til.

Det er således som en del af herrens krop, at slaven er en del af beboelsen; i.e. slaven har kun beboelsen tilfælles med herren, idet slaven er ganske som herrens krop og således forholder sig til herrens indgrænsning (virke). For slaven er kun slave, når herren kan forudse dennes brug. Men ligeledes er herren kun en del af beboelsen, når slaven er den del af dennes krop.

For slaven er den, der kan være frembringelsen af beboelsens brug, og herren derimod blot den, der kan forudse og som sådan frembringe denne brug. Så herren kan netop aldrig være en sådan frembringelse uden sin slave. For ligesom *slaven* er den, der kan være praktisk (brugbart) organiseret uden selv at have den praktiske organisations mulighed (kan bruge sin krop uden at kende til dens brugbarhed), så er *herren* vel den, der kan have den praktiske organisations mulighed uden selv at kunne være praktisk organiseret; i.e. herren kan som herre kun bruge sin krop til frembringelsen af beboelsens brug, såfremt slaven er en del af den. Hvorfor det netop må være funktionen af såvel slave som herre, der kan være frembringelsen af denne brug. Og således må slaven vel være muligheden for, at nogen kan være som en herre. For herren kan åbenbart ikke selv være frembringelsen af den blotte brug uden slavens brugbarhed. Ligesom plovføreren vel heller ikke selv kan være frembringelsen af pløjningen (til forskel fra vildsvinet),[#] men derimod må frembringe pløjningen indenfor grænsen af plovskærets brugbarhed (virke), idet plovføreren i sandhed kun kan være plovfører, når plovskæret er i stand til at pløje. Og således er det vel i slaven, at frembringelsen af herrens virke (forudsete brug) sker, ligesom det vel er i plovskæret, at plovførerens virke sker, såfremt plovføreren netop er den, der kan føre plovskæret. Og ligeledes i hæren at hærførerens virke (førelsen) sker, og netop ikke i den varme, hvormed hærførelsen bliver graverende og hærens førelse hermed bliver et arbejde. For det er slaven, der er brugbar og som sådan modtagelig for herrens forudsete brug (førelse), og følgelig heri at frembringelsen sker.

Men nu er det jo ikke blot slaven, der bruges, når beboelsen er fuldbragt. For beboelsen består af en masse organisationer, hvor af nogle er levende, og andre er uden liv, hvilke tilsammen udgør beboelsens ejendele. Hvorfor herren vel også må forudse brugen af de organisationer, der er uden liv, og som sådan egentligt gøre brug alle beboelsens ejendele. For selv om det er slaven, der bruger denne enkelte organisation uden liv, og dette brugbare følgelig er en del af slaven, så er det herren, der forudser brugen, hvorfor det brugbare, ligesom slaven selv, må være ganske som dennes herre. Og således må det vel være funktionen af såvel ejendel som forsyn, der har virket at bruge, og altså denne funktion, der kan være frembringelsen af beboelsens brug. Så beboelsen bruges: Men det er ikke beboelsen, der kan frembringe brugen; for det er forsynet, der kan frembringe dette virke. Beboelsen bruges: Men det er ikke i beboelsen, at frembringelsen af brugen sker; for det er ejendelen, der er modtagelig for denne frem-

[#] [QUAESTIONES CONVIVALES](#); Plutarch; Question V: "But the reason why the hog [ῥ] is had in so much honor and veneration amongst [the Egyptians] is, because, as the report goes, that creature breaking up the earth with its snout showed the way to tillage, and taught them how to use [ἔργον] the ploughshare [ὑνέως], which instrument for that very reason, as some say, was called hynis from ὕς, a swine."

bringelse, og følgelig heri, at frembringelsen sker. Beboelsen bruges: Men det er ikke beboelsen, der er fuldt ud virkelig ved frembringelsen; for det er brugen, der er fuldt ud virkelig herved, hvilket netop sker, når beboelsen bruges. Beboelsen må derimod være det, der omtales som en beboelse, når det, som funktionen af såvel ejendel som forsyn, kan være frembringelsen af brugen (kan bruges). Og beboelsen må som sådan være det, der er nærværende på beboelsens vis, når en sådan frembringelse er fuldbragt. Så beboelsen bruges: Og er nærværende som det, der hermed er indgrænset til at kunne være frembringelsen af virket at bruge.

Og denne indgrænsning har herren åbenbart gennem fornemmelsen [*dianoia*]. For herren har den brug, som beboelsen i sandhed kan være frembringelsen af, hvormed brugen (virket) netop er beboelsens indgrænsning. Og denne brug har herren, idet herren forudser beboelsens brug gennem fornemmelsen, hvorfor fornemmelsen må kunne være denne brug. For brugen viste sig at være det, som noget er til sit yderste og som vi kan læse i NICHOMACHEAN ETHICS, så er det netop *fornemmelsen* [*nous*], og ikke talen, der kan være det, som noget er til sit yderste [*eschatos*]. For omtalen er det ofte forekommende ved hvert enkelte, og som sådan det, som den enkelte er ganske og aldeles [*katholou*], mens det, som denne er til sit yderste, er *der*, hvorfra denne uden yderligere springer ud som sin enkelte. Og er således ikke blot den evigt allestedsværende (indifferent) vis, som denne har omkring sig. Og dog er det fra [*ek*] hvert enkelt selv [*kath'ekastos*], at hvert enkelt er ganske og aldeles som noget, og følgelig er på en indifferent vis. Hvorfor det netop er denne enkelte, der er ganske og aldeles som noget, hvilket denne er, idet denne ofte er nærværende på en sådan vis. Så det enkelte, der er noget til sit yderste, er som sådan *også* ganske og aldeles, men dog ikke blot på en sådan indifferent vis. Hvorfor det, der er noget til sit yderste, ej heller kan være det sansede. For det, der sanses, er netop blot hvert enkelt selv og således ikke det, som denne er ganske og aldeles. Så det, der er noget til sit yderste, er således hverken blot denne enkelte selv eller blot en evigt allestedsværende (indifferent) vis. Dog må noget kunne være *både* den enkelte selv og på en indifferent vis, såfremt det er muligt, at denne enkelte kan være noget til sit yderste, og som sådan både være *sit* yderste og *noget* til sit yderste. Og dette kan *fornemmelsen* åbenbart være; nemlig være det, der både har sansningen af denne enkelte selv (indgrænsning), og det indifferente ene, som denne enkelte har omkring sig.⁴⁰ For ét er at sanse denne enkelte her nu (Kallias) og

⁴⁰ [NICHOMACHEAN ETHICS](#): Aristotle; 1143b “Also Intelligence [*voûς*] apprehends the ultimates [*ἐσχάτων*] in both [*ἀμφοτέρω*] aspects; (...) ultimates [*ἐσχάτων*] (...) are grasped by Intelligence [*voûς*] and not reached by reasoning [*λόγος*]; (...) as general rules [*καθόλου*] are based [*ἐκ*] on particular cases [*καθ' ἑκάστω*]; hence we must have perception [*αἴσθησιν*] of particulars, and this immediate perception is Intelligence (...) Hence Intelligence is both a beginning [*ἀρχή*] and an end [*τέλος*], (...)”

noget andet at kende det brugbare ganske og aldeles (til at pløje). Men noget tredje er, at sanse denne enkelte her nu *som* brugbart ganske aldeles (Kallias som plovføreren og således som nogen til at pløje). Og fornemmelsen har åbenbart dem begge, og er som sådan både denne enkelte, der springer ud som *sin* enkelte (Kallias) og den indifferente vis, hvormed denne enkelte er fuldt ud virkelig som *noget* ganske og aldeles (plovføreren) og kan således netop være *der*, hvorfra [ek] hvert enkelt selv i sandhed springer ud [arche] som *sin* enkelte og er fuldt ud virkelig [telos] som *noget* ganske og aldeles; i.e. *fornemmelsen* [nous] er virksom [energeia] som det, hvert enkelte [hekastos] kan være ganske og aldeles [katholou].

Så herren har beboelsens brug, idet herren har fornemmelse for den beboelse, der kan være ganske og aldeles brugbar, og som sådan beboelse til sit yderste. Og er som sådan virksom *der*, hvorfra beboelsen i sandhed springer ud som denne enkelte beboelse og som sådan bruges. For den beboelsen, der ikke kan bruges, er blot en beboelse af navn, og kan som sådan ikke være frembringelsen af sin brug. Og må derfor indgrænses af den brug, der blot er beboelse til sit yderste, hvilken herren forudser gennem fornemmelsen. Men må ligeledes være modtagelig for frembringelsen af denne brug, hvilket ejendelene er, når disse alle forholder sig til dette virke. Men til forskel fra ejendelen uden liv, forholder slaven sig til dette virke, idet slaven sanser herrens omtale af beboelsens brug, og er således som sin enkelte frembringelse af denne enkelte brug; i.e. slaven forholder sig til hver enkelt brug og ikke beboelsens brug ganske og aldeles. Hvorfor forholdet mellem plovfører og plovskær adskiller sig fra forholdet mellem hærfører og hær, selvom både plovskær og hær åbenbart er kropsdele. For mens plovskæret forholder sig til plovførerens virke (pløjning), idet denne bevæges af plovføreren sammen med dennes andre kropsdele, så forholder hæren sig til hærførerens virke (sejr), idet denne selv er i stand til at være den bevægelse, der kan være frembringelsen af et sådant virke. Hvilket hæren kan, idet den tager sit udspring i den omtalte indgrænsning, som hærføreren fornemmer.

Hvilket vel ikke betyder, at hæren hermed er en slavehær eller i det hele taget, at det kun er slaver, der kan forholde sig til en indgrænsning, som de ikke selv er i stand til at fornemme. Således at det ikke skulle være muligt for dem, der har talen, at forholde sig til et blot omtalt virke, for hermed at tage del i dette virkes frembringelse. Endsige at der skulle være tale om underkastelse, såfremt nogen har del i et virke, som de ikke selv har fornemmelse for. For som vi kan læse i WAHRHEIT UND METHODE, så beror *autoritet* egentligt ikke på underkastelse, men derimod på erkendelsen af, at den andens omtale [Urteil] er overlegen i indsigt, og så-

ledes går forud for den enkeltes egen omtale, idet den enkelte fornemmer sin egen grænse; i.e. fornemmer, at den andens omtale viser fornemmelse for noget, som den enkelte åbenbart ikke har indsigt i. Hvilket ikke er underkastelse, men derimod en anerkendelse af den andens indsigt. Og denne anerkendelse er vel ikke blot en sansning af den andens omtale ('Den herre ser ud til at vide besked, så jeg må hellere gøre, som der bliver sagt'). For det, der erkendes, er den andens omtales overlegenhed, hvilket vel egentlig kun viser sig i mødet med kritik. Hvorfor det forkastelige ved princippet om, at ledelsen [Partei], lederen [Führer] eller endsige individet [individual] altid har ret, er, at der hermed lukkes af for en muligvis sand kritik. Sand autoritet har ikke brug at optræde autoritært.⁴¹ For den sande autoritet optræder som den mester, der i sandhed anerkendes for at mestre sit fag. Hvilket vel må ske, idet den enkelte *tager* sit udspring i den andens omtale, der således udlagt er den enkeltes egen omtale (anerkendes), hvormed denne enkelte tager del i og forholder sig til den indgrænsning, som den andens omtale anerkendes at være til sit yderste. Og således udlægger dennes omtale som den enkelte del, der som denne enkelte selv, forholder sig til den indgrænsning, som den anden anerkendes at have fornemmelse for.

Og således er det vel ikke blot slaven, der kan være organiseret, men også de mennesker, der har talen; nemlig såfremt disse er i stand til at anerkende den andens fornemmelse for organisationens indgrænsning. Men hvis de ikke kan det, så må den andens virke vel være graverende og frembringelsen af denne enkeltes virke et arbejde. For det eneste svar på spørgsmålet om, hvornår virket er graverende og kropsbevidstheden som sådan et arbejde, viste sig at være: Når noget forbliver uorganiseret for arbejderne. Hvilket det åbenbart er, når det ikke forholder sig til den enkeltes indgrænsning. Det være sig det, der ikke udgør noget brugbart her nu, idet det ikke kan bevæges af enkelte sammen med dennes krop, og hermed ikke forholder sig til det samme virke som dennes andre kropsdele. Eller det menneske, der hverken sanser eller anerkender dennes omtale, for således heller ikke at forholde sig til dennes indgrænsning. Men dog vel ikke blot i en sådan negativ betydning. For det, der gør, at den enkeltes virke er graverende, er, at dette forbliver *uorganiseret*. Hvorfor dettes mangel på deltagel-

⁴¹ WAHRHEIT UND METHODE: Gadamar, H.G. (1990) part 2 cap. II-1 § b-α: "Die Autorität von Personen hat aber ihren letzten Grund nicht in einem Akte der Unterwerfung und der Abdikation der Vernunft, sondern in einem Akt der Anerkennung und der Erkenntnis - der Erkenntnis nämlich, daß der andere einem an Urteil und Einsicht überlegen ist und daß daher sein Urteil vorgeht, d. h. vor dem eigenen Urteil den Vorrang hat. (...) Sie beruht auf Anerkennung und insofern auf einer Handlung der Vernunft selbst, die, ihrer Grenzen inne, anderen bessere Einsicht zutraut. (...) Der berühmte Satz: »Die Partei (oder der Führer) hat immer recht« ist nicht deshalb falsch, weil er die Überlegenheit der Führung in Anspruch nimmt, sondern weil er dazu dient, die Führung durch Machtentscheid gegen jede Kritik, die wahr sein könnte, abzuschirmen. Wahre Autorität braucht nicht autoritär aufzutreten."

se i frembringelsen af den omtalte virke, åbenbart må vise sig som noget, der kunne have været organiseret.

2001 – A SPACE ODYSSEY: Kubrick, Stanley & Clark, A. C. (1965): "EXT CAVE - NEW ROCK."

EURIPIDES; fr. 920: "'Twas Nature [φύσις] willed it [ἐβουλεθ'], who cares [μέλει] nought for law [νόμον]."

Hvem bekymrer sig om nomos, såfremt det, der bliver til, er fysisk? Det viste sig, at vildsvinet selv kan være frembringelsen af pløjningen, mens plovføreren derimod må frembringe pløjningen indenfor grænsen af plovskærets brugbarhed, og som sådan sørger for, at plovskæret netop er brugbart, hvilket det åbenbart ikke selv er i stand til at være. Og denne forskel viser åbenbart en vej mod den nomos, der er fælles for den forskel, hvori afhandlingen tager sit udspring, i dets forsøg på at adskille økonomien fra det, der i afhandlingen betegnes som merkonomi. Så når afhandlingen lader sig lede af spørgsmålet om hvorledes merkonomin organiserer arbejdet, så bekymrer den sig hermed åbenbart for en organisation, der ikke er fysisk.

§ 4 Nomos

I PHYSICS kan vi læse, at det, der er nomisk, og som sådan kan være nomos, adskiller sig fra det, der er fysisk. For mens det, der er *fysisk*, tager sit udspring [*archē*] i sin egen mulighed og hermed i sandhed selv kan være sin egen tilblivelse og som sådan ofte er nærværende på sin egen vis [*eidos*], så er det, der er nomisk, derimod på en anden vis, end det selv kan blive til. Hvorfor det, der er *nomisk*, har sit udspring i noget, der blot følger sammen [*symbainō*] med det, denne selv er, og således egentlig ikke er noget, denne enkelte selv er i stand til at være nærværende som. Således kan lægen helbrede sig selv og kan hermed være sin egen patient. Men det er ikke som patient, at denne har lægefaget. For der findes åbenbart syge, der ikke er læger. Lægefaget følger derimod blot sammen med denne enkelte patient, der som sådan må springe ud som helbredt i noget andet end denne selv (nemlig i lægefagets virke). For patientens helbredelse har sit ophav i lægefagets virke og ikke i dennes egen mulighed, og er således helbredt på en anden vis end dennes egen, hvorfor patientens helbredelse er nomisk og altså ikke fysisk. Og således vil adskillelsen mellem det fysiske og nomiske vise sig, såfremt den træseng, der har ligget nedgravet i jorden, i sin forrådnelsen tilegnede sig muligheden for at fremspire og som sådan, med udspring i sig selv, fik mulighed for at kunne være som sin egen tilblivelse. For i så fald ville det, der fremspirede, ikke blive til en seng, men derimod til et træ. Hvorfor det sengede ved sengen (sengens vis) må have sit udspring i den faglighed [*technē*], der frembragte træsengen og således blot være noget, der fulgte sammen med træets egen vis og altså være nomisk og ikke fysisk. For det er ikke fra [*ek*] sengen at senge bliver til, således som det er fra træet, at træer bliver til. Hvorfor det fysiske ved træsengen derimod er det, som træet ofte selv er nærværende som. Og det uanset hvilken vis, der ellers fulgte sammen med træet selv, såfremt det tilegnede sig muligheden for at spire frem som det træ, det egentligt er; det være sig træet som træseng, trægulv, træhest, træ-...⁴²

Så adskillelsen mellem det fysiske og nomiske viser sig altså ved den enkeltes tilblivelse, idet hvert enkelt åbenbart ikke selv er i stand til at blive noget nomisk. Hvorfor det, der er nomisk, må være det, der har sit udspring i noget andet, end det selv kan være. For hvis det, der er fysisk, tager sit udspring i sin egen mulighed, så må der vel andet til, såfremt det skal kunne

⁴² **PHYSICS**: Aristotle; 193a: “(...) if you planted a bed and the rotting wood acquired [*λάβου*] the power [*δύναμιν*] of sending up a shoot, it would not be a bed that would come up, but wood-which shows that the arrangement in accordance with the rules [*κατὰ νόμον διάθεσιν*] of the art [*τέχνην*] is merely an incidental attribute [*συμβεβηκός ὑπάρχων*], whereas the real nature [*οὐσίαν*] is the other, which, further, persists continuously through the process of making. 193b: “Again man is born from man, but not bed from bed.” 200b: “Nature has been defined as a ‘principle of motion and change’, (...)”

blive til noget andet, end det selv er i stand til at være. Og således være nærværende på en anden vis end det egentligt ville have været, såfremt det havde taget sit udspring i sin egen mulighed; i.e. såfremt det var blevet til det, som det selv kan være tilblivelsen af. Hvorfor det, der er *nomisk*, må være det, der er på en anden vis, end det selv er i stand til at blive, og således nærværende på en vis, der har sit udspring i noget andet, og altså blot er på en vis, der følger sammen med denne enkelte selv. Så når vi i *POLITICS* kan læse, at det menneske, der har sit udspring i *nomos*' kald [*keleuō*], blot har sit udspring i fornemmelsens [*nous*] kald, så må fornemmelsens kald være en anden vis [*eidos*] end den, som dette menneske selv kan være tilblivelsen af, og som sådan være en vis, der blot følger sammen med dette enkelte menneske. For det menneske, der i sandheden er i stand til at være sin egen frembringelse, og som sådan tager sit udspring i menneskets eget kald, tager netop *også* sit udspring i begæret [*epithymia*], hvilket åbenbart adskiller sig fra *nomos*' kald, og som menneskets eget kald vel må være den vis, som mennesket ofte selv er i stand til at være nærværende som. Og således er *nomos* fornemmelsen uden længsel [*orexis*] og som blot fornemmelse uden den vis, hvormed mennesket egen tilblivelse begærligt er.⁴³

For som vi kan læse i *ON THE SOUL*, så er *begæret* en længsel, og *fornemmelsen* bevæger ikke mennesket uden længslen. Hvorfor det menneske, der blot har sit udspring i fornemmelsens kald og altså er på en *nomisk* vis, åbenbart har sit udspring i noget, der blot følger sammen med det enkelte menneske selv, men egentlig ikke er dette menneskes egen mulighed, idet fornemmelsen åbenbart ikke kan bevæge mennesket uden længslen, og det menneske, der er på en *nomisk* vis, således heller ikke kan være på den vis, som dennes egen tilblivelse (bevægelse) er i stand til at være. For menneskets eget kald er åbenbart længselsfuldt og som sådan begærligt. Og *begærets* kald er dragende gennem det, der er lige straks [*ēdē*] behageligt [*hēdonē*], hvilket er simpelthen [*haplos*] behageligt og godt igennem et manglende øje for det kommende. For den, der blot har begæret, har blot øje for det, der er i nærheden og som sådan en del af den enkelte selv. Hvorfor begæret vel må være at forstå som besørgelsen. Derimod har den, der har *fornemmelse*, øje for det kommende, for dets kald er netop dragende gennem det, der er det kommende.⁴⁴

⁴³ *POLITICS*: Aristotle; 1287a: "He therefore that recommends that the law shall govern [*νόμον κελεύων ἄρχειν*] seems to recommend that God and reason [*νοῦν*] alone shall govern, but he that would have man govern [*ἄνθρωπον κελεύων*] adds a wild animal also; for appetite [*ἐπιθυμία*] is like a wild animal, and also passion [*θυμός*] warps the rule even of the best men. Therefore the law is wisdom without desire [*ὁπέ ξεως*] (...)"

⁴⁴ *ON THE SOUL*: Aristotle; 433a: "As it is, mind [*νοῦς*] is never found producing movement without appetite [*ὁπέξεως*] (...) desire [*ἐπιθυμία*] is a form of appetite (...) Since appetites run counter to one another, which happens when a principle of reason [*λόγος*] and a desire are contrary and is possible only in beings with a sense of

Og det, der blot er det kommende, og som blot kommende er uden det, der er lige straks, er vel noget *andet* end det, som denne enkelte selv er her nu, og således har omkring sig som sin enkelte og som besørget er vedhånden og hermed en del af denne enkelte selv, men ikke ganske og aldeles som denne. For fornemmelsen viste sig jo ikke blot at kunne være som denne enkelte selv, der springer ud som sin enkelte (denne helbredte), men viste sig jo også at kunne være som den indifferente vis, hvormed denne enkelte er fuldt ud virkelig (helbredelsen) og som sådan er evigt allestedsværende og hermed vel netop noget andet end denne enkelte selv. Og såfremt denne enkelte netop ikke tager sit udspring i sin egen mulighed, men derimod i noget, der blot følger sammen med denne enkelte (lægefagets virke), så må denne vel blot have sit udspring i noget andet. For da er denne enkelte vel ganske og aldeles på en anden vis, end denne selv er i stand til at blive. Hvilket vel er tilfældet for den, der blot har sit udspring i fornemmelsens kald og ikke også i begærets, idet fornemmelsen jo netop ikke bevæger mennesket uden længslen, og som sådan heller ikke uden længslen kan være menneskes egen mulighed.

Således som det må være tilfældet med den læge, der er sin egen patient, og som helbredt netop har sit udspring i den lægefaglige frembringelse af helbredelsen. For lægen må vel både have fornemmelse for den enkelte patients mulighed for en lægefaglig frembringelse (dennes modtagelighed for en lægefaglig helbredelse) og den fuldt ud virkelige helbredelse, hvormed patienten er ganske og aldeles helbredt (lægefagets virke). Hvorfor denne patient vel blot springer ud som helbredt i noget andet end denne selv, idet det er lægen, der kan frembringe helbredelsen (virket) og ikke patienten, hvori denne frembringelse sker. Og således denne enkelte læge, der bringer denne patients helbredelse frem, der som sådan er fuldt ud virkeligt helbredt på en lægefaglig (indifferent) vis og ikke på sin egen (fysiske). Og det selvom lægen er sin egen patient. Hvilket adskiller sig fra den fysiske helbredelse, som denne enkelte selv er i stand til, og som vel også sker sammen med den lægefaglige helbredelse, men som fysisk netop er dennes egen helbredelse og ikke denne *patients* helbredelse.

Så lægen, der helbreder sig selv, må åbenbart være som sin *egen anden*. For det er ikke som syg, at denne helbreder sig selv. Men vel heller ikke ligesom den, der blot klipper sine egne

time (for while mind bids us hold back because [δὴ] of what is future [μέλλον ἀνθελκεῖν κελεύει], desire is influenced [δὴ] by what is just at hand [ἤδη]: a pleasant object [ἡδὺ] which is just at hand presents itself [ἀπλῶς] as both pleasant and good, without condition in either case, because of want of foresight [ὀρᾶν] into what is farther away in time, (...)"

negle. Dog vel nok såfremt der i negleklipningen virker noget andet end den, der selv kan gro sine egne negle og bevæge neglesaksens blade. Hvilket der vel gør, såfremt neglene klippes på en faglig vis eller f.eks. klippes ganske og aldeles lige. For i så fald er der vel tale om en klipning, der er ganske og aldeles som noget, der ikke er på den vis, som denne selv er i stand til at blive, således som det vel også er tilfældet med den, der får klippet en frisure hos frisøren. Men derimod ikke såfremt denne selv klipper sit hår efter en kasserolle eller sine negle efter en skabelon. For selvom skabelonen er ganske og aldeles som noget (lige, buet, spids), så er det vel stadigvæk den enkelte selv, der bevæger saksen (klipper), og det netop som den, der kan gro sine egne negle (hår) og ikke som den, der er ganske og aldeles som skabelonen. For det er vel muligt, at følge en lige linje uden at kende til geometri.

Derimod må lægen for at helbrede sig selv være virksom som læge i patienten, hvorfor den, der helbreder patienten, ikke kan være som den, der kan være syg, og men derimod må være som den, hvis virke er ganske og aldeles som lægefagets virke (lægen). Og hvis denne blot fulgte en opskrift uden selv at kende til helbredelsen? Ja, i så fald ville denne vel egentlig ikke være en læge, og lægen som sådan være en anden end patienten selv. Og denne derimod blot være som den, der kan være frembringelsen af det, som lægen ordinerer, ligesom slaven kan være frembringelsen af det, som herren forudser. Eller være ligesom den, der anerkender lægens autoritet, for hermed at udlægge dennes omtale som sin enkelte del, og således forholde sig til den indgrænsning, som lægen anerkendes at have fornemmelse for. Hvorfor denne da blot ville være ganske som sin læges krop og som sådan ikke være en patient, men derimod, som det er tilfældet med slaven, være lægens levende organisation, og som sådan være en del af, og således ganske som, sin egen anden (lægefaglige helbredelse). For i så fald er denne vel netop virksom som lægen og ikke som patient. Ligesom den læge, der går for helbredets skyld og som sådan vel også er organiseret på en måde, der er modtagelig for det lægefaglige virke (den nomiske helbredelsen).

Nu viste det sig, at *fornemmelsen* kan være det, som noget er til sit yderste, og som sådan være *der*, hvorfra [ek] hvert enkelt selv i sandhed springer ud [arche] som sin enkelte og er fuldt ud virkeligt [telos] som noget ganske og aldeles. Så når nomos er fornemmelse uden længsel (blot fornemmelse) og således uden den besørgelse, hvormed noget er i nærheden og altså lige straks, så må nomos kunne være det, der blot er noget *kommende* til sit yderste. Hvorfor nomos ikke kan være fornemmelsen for, at dette enkelte her nu er fuldt ud virkeligt som noget, der er på en nomisk vis (denne enkelte træseng som ganske og aldeles seng). For det, der er

her nu, er vel fjernet og således lige straks og altså ikke blot noget kommende. Derimod må nomos vel være fornemmelsen for, at dette enkelte her nu, kan være fuldt ud virkeligt på en anden vis, end det er, og selv er i stand til at være, og således fornemmelsen for, at denne enkelte kan *komme* til at blive fuldt ud virkelig som noget ganske og aldeles nomisk. Hvorfor *nomos* må være det, der både 1) har sansningen af denne enkelte (dette træ), der kan have sit udspring i noget andet end denne enkelte selv (møbelsnedkerens virke), og 2) har det indifferente ene (sengen), som denne kan have omkring sig, såfremt den er fuldt ud virkelig som noget, der har en andens indgrænsning end sin egen. Altså: *Nomos* er den fornemmelse, der både har sansningen af denne enkelte, der kan have sit udspring i en andens mulighed, og det, denne kan komme til at være fuldt ud virkelig som, ganske og aldeles; i.e. *nomos* er virksom [*energeia*] som det, denne enkelte ikke selv er i stand til at være ganske og aldeles, men derimod blot kan komme til at være som følge af andet.

For *nomos* er kaldet fra det kommende. Ligesom fornemmelsen åbenbart kan være kaldet fra det kommende. For den, der har fornemmelse, kan åbenbart have øje for den vis, hvormed denne enkelte her nu kan være ganske og aldeles som noget andet. For dette enkelte barn kan vel være ganske og aldeles som et menneske, også selvom det endnu ikke er voksen. Ligesom dette træ vel kan være som en træseng, også selvom ingen endnu kan tage sig en lur i den. Og således kan den, der har fornemmelse, vel siges at have øje for det kommende; nemlig have øje for, at dette barn selv kan komme til at blive på menneskets vis (længes efter menneskets vis) og dette træ ad anden vej på sengens. Så når *nomos* er fornemmelse uden længsel og som sådan uden det, der fjernet er lige straks, så kan *nomos* ikke være sansningen af denne enkelte træseng som ganske og aldeles seng, der her nu besørges og som sådan er vedhånden, og som den, der er på vej i seng, nærmest allerede har lagt sig ned i. For fornemmelsen er dragende gennem kaldet fra det kommende og *nomos* er blot fornemmelse. Og *nomos* er end ikke virksom som den frembringelse af træsengen, der som sådan er virksom i dette enkelte træ. For fornemmelsen bevæger ikke mennesket uden længslen, og *nomos* er blot fornemmelse. Så *nomos* er altså blot fornemmelsen for dette enkelte træ *som* ganske og aldeles seng (denne enkelte patient *som* ganske og aldeles helbredt) og således hverken fornemmelsen for denne enkelte træseng (helbredte) som ganske og aldeles seng (helbredt) eller for denne enkelte frembringelse af træsengen (patient-helbredelsen).

§ 5 Økonomiens kald

Den, som har nomos, har altså øje for det, som det ikke tilkommer hvert enkelt selv [kath'ekastos] at kunne blive til, og har således det fuldt ud virkelige [enteles-echein], som denne enkelte ikke selv er i stand til at have som sin indgrænsning [horizo], hvorfor denne må have sit udspring [archē] i noget andet end denne selv eller i denne selv som anden. For nomos er virksom [energeia] som det virke [ergon], hvert enkelt ikke selv kan komme til at være ganske og aldeles [katholou], og er som sådan fornemmelsen for, at denne enkelte kan komme til at blive fuldt ud virkelig [telos] som noget, der er på en nomisk vis [eidos], for således være dette til sit yderste [eschatos]. Hvorfor det, der er nomisk, har sit udspring i nomos' kald, der således må være den indgrænsning, hvormed denne enkelte kan komme til at være fuldt ud virkelig på en nomisk vis; i.e. *nomos' kald* er det virke, som det ikke tilkommer hvert enkelt selv at kunne blive til ganske og aldeles. Så når vi kan læse, at det, der kan være lægefagligt (patienten), er fuldt ud virkeligt som helbredt, og det, der kan være økonomisk, er fuldt ud virkeligt som rigeligt [ploutos], så må helbredelsen altså være at forstå som lægefagets kald (virke) og rigeligheden som økonomiens. Hvorfor det, der er på en lægefaglig vis, må være helbredt, og det, der er på en økonomisk vis, må være rigeligt. Og når vi videre kan læse, at det, der er *rigeligt*, er det, der er brugbart [chresimos], så må *økonomien* altså være en fornemmelse for brugbarheden.⁴⁵

Men det, der kan være rigeligt, kan ikke være det brugbare, der omsigtsfuldt udlægges som noget til at..., og siden besørger i brugen; i.e. det kan ikke være f.eks. dette plovskær, der kan være rigeligt. Hverken det enkelte brugbare (plovskæret) eller alt det andet brugbare, som dette er i brug sammen med (markens grund, oksens fremdrift, solens lys, ...) kan være rigeligt. For som vi kan læse i POLITICS, så er det *ejendelene* [krēsis], der kan være rigelige, hvilket de er, når de er økonomiske; i.e. er en del af noget, der har sit udspring i økonomiens kald (rigeligheden). Og ejendelene viste sig at være en masse organisationer, der hver især er en del af beboelsen [oikos]. Hvorfor det må være beboelsens dele, der kan være økonomiske og som sådan beboelsen, der kan være på en økonomisk vis (rigelig). Og hermed være frembringelsen af sit virke at bruge, hvorfor rigeligheden som beboelsens brugbarhed må være beboelsens indgrænsning. Hvilket vil sige, at det er indenfor rigelighedens grænse, at frembringelsen

⁴⁵ [NICHOMACHAEAN ETHICS](#): Aristotle; 1094a: "But as there are numerous pursuits and arts and sciences, it follows that their ends [τέλη] are correspondingly numerous: for instance, the end of the science of medicine is health, (...) that of domestic economy [is] wealth [πλοῦτος]. (...) Now riches [πλοῦτος] are an article of use [χρησίμων]; (...)"

af beboelsen er fuldbragt; i.e. at beboelsen bruges og ikke blot hvert enkelte brugbare. For beboelsen har også en grænse, ligesom hver enkelt organisation har en grænse, såfremt det skal kunne være noget til at ... (brugbar).⁴⁶ Således som der er grænser for, hvor stor et plovskær kan være, såfremt det skal kunne bruges til at pløje med, eller hvor mange plovskær, der kan bruges til at pløje med. Hvorfor økonomi må være fornemmelsen for rigeligheden som beboelsens indgrænsning og som sådan grænsen for hvad, der kan komme til at være en del af beboelsen (ejendel) og hermed være brugbar for beboelsens beboere. Så økonomi er åbenbart fornemmelsen for beboelsens brug (virke) som den indgrænsning, hvormed beboelsen kan komme til at være fuldt ud virkelig som noget, der er ganske og aldeles brugbart og som sådan være rigelig; i.e. *økonomi* er fornemmelsen for den indgrænsning (rigelighed) som den enkelte beboelse kan komme til at have ganske og aldeles. Hvorfor beboelsen altså ikke er brugbar, blot fordi hver enkelt ejendel omsigtfuldt kan udlægges som noget til at... For det er beboelsens dele [κρῆσις], og ikke hver enkelt brugbare [Ζεῦγ], der kan være rigelige (økonomiske), og som sådan hverken det enkelte, der kan bruges, eller alle de enkelte, der sammen besørger i brugen, men derimod alt det brugbare, der kan bruges af de beboere, der har denne enkelte beboelses virke tilfælles; i.e. for hvem denne enkelte beboelse kan komme til at være fuldt ud virkelig på en økonomisk vis og som sådan være noget ganske og aldeles brugbart. Hvorfor *rigeligheden* må være beboelsens til at... (brugbarhed).

Og således kan vi i THE ECONOMIST læse om 2 beboelser, hvor den ene har brugt en masse penge på opbygningen af noget, som den ikke er i stand til at bruge, mens den anden derimod har brugt mindre på opbygningen af en beboelse, der har det, som dets beboere mangler og som sådan kan gøre brug af.⁴⁷ Og mens den ene beboelse således har mere end rigeligt, og åbenbart ikke har haft fornemmelse for rigeligheden (beboelsens brugbarhed), så har den anden beboelse derimod haft øje for noget sådant. For denne har netop de ejendele, som dets beboere mangler, og har som sådan netop rigeligt; i.e. har intet brugbart, som ikke bruges og som sådan kan komme til at mangle. Økonomien viser sig således her, som en fornemmelse for hvilke ejendele, der kan være en del af en beboelse og som sådan bruges. Hvilket vil sige,

⁴⁶ **POLITICS**: Aristotle; 1256b: “For the amount of such property [κτήσεως] sufficient in itself for a good life is not unlimited [ἄπειρος], (...) for a limit has been fixed, as with the other arts, since no tool belonging to any art is without a limit whether in number or in size, and riches [πλοῦτος] are a collection of tools [ὀργάνων πληθὺς] for the householder [οἰκονομικῶν] (...)”

⁴⁷ **THE ECONOMIST**: Xenophon; cap. III: “(...) what if I begin by showing you two sorts of people [οἰκίας], the one expending large sums on money [ἀργυρίου] in building useless houses [ἀχρήστους οἰκοδομοῦντας], the other at far less [ἐλάττωτος] cost erecting dwellings replete with all they need [δεδει]; will you admit that I have laid my finger here on one of the essentials of economy [οἰκονομικῶν ἔργων]?”

at rigeligheden viser sig som grænsen for hvad, der kan være en del af beboelsen. For det, som ikke kan bruges, kan åbenbart ikke være en del af beboelsen, når beboelsen er indgrænset af brugbarheden. Hvorfor organisationer (med eller uden liv), der ligger udover beboelsens brug, ikke kan være økonomiske, og som sådan fremviser en mangel på fornemmelse for den rigelighed, der indgrænser frembringelsen af denne enkelte beboelse. Ligesom den, der tager en større portion, end denne selv er i stand til at spise, vel fremviser en manglende fornemmelse for hvad, der skal til for at stille denne enkeltes sult, eller blot for hvad denne er i stand til at spise. For det er vel også uøkonomisk, såfremt beboelsen har noget brugbart, som det blot ikke selv er i stand til at bruge, idet noget sådant vel egentligt ikke kan siges at være en del af en sådan beboelse. Men derimod blot en ejendel af navn. Og det selvom økonomi åbenbart ikke er fornemmelsen for hvert enkelt brugbare (dets til at ...), men derimod blot fornemmelsen for, at dette enkelte er noget, som denne beboelse kan komme til at bruge. *Økonomi* viser sig således som fornemmelsen for hvilke organisationer, der kan være en del af beboelsen og hermed være beboelsens til at ... (rigeligt); i.e. kan komme til at være ganske og aldeles som beboelsen og altså være på en økonomisk vis.

Videre kan vi læse, om det økonomiske ved organisationer uden liv. Igen modstilles 2 beboelser, hvor den ene ikke kan gøre brug af disse organisationer, når manglen viser sig, og end ikke har vished om, hvorvidt de er brugbare eller ej, fordi deres placering er tilfældig, hvorimod den anden beboelse har placeret disse organisationer, således at de er klar til brug og som sådan nærmest er vedhånden og uden yderligere er en del af den, der gør brug af dem, når manglen viser sig.⁴⁸ Så mens den ene beboelses organisationer åbenbart er ubrugelig gennem deres tilfældige placering, så er den andens netop brugbare gennem ikke at være placeret tilfældigt. Velsagtens fordi den beboelse, hvis organisationer er placeret tilfældigt, ikke har sit udspring i rigeligheden, men derimod i tilfældigheden, idet disse er blevet placeret uden fornemmelse for deres kommende brug (rigeligheden). Hermed viser økonomien sig som fornemmelsen for, hvorledes organisationer uden liv må være placeret, såfremt de kan komme til at være en del af beboelsen, således at dets beboere kan komme til at bruge dem. Hvorfor rigeligheden her viser sig, som grænsen for hvordan organisationer uden liv kan være placeret,

⁴⁸ [ibid.](#): "I next point out to you two other sets of persons:—The first possessors of furniture of various kinds, which they cannot, however, lay their hands on [ἐχοντας χρῆσθαι] when the need arises [δέοντα]; indeed they hardly know if they have got all safe and sound or: whereby they put themselves and their domestics [οἰκῆτας] to much mental torture. The others are perhaps less amply [πλέον], or at any rate not more amply supplied, but they have everything ready at the instant for immediate use. (...) Crit. Yes, Socrates, and is not the reason simply that in the first case everything is thrown down where it chanced, [ἐτυχεν] whereas those others have everything arranged, each in its appointed place?"

for egentligt at være en del af en beboelse. For det brugbare, der først skal findes og som sådan tilegnes, er vel egentlig ikke en del af en beboelse, men er vel nærmere tilfælles med alle andre. Ligesom agernet er tilfælles med andre, indtil beboeren finder det under egens krone. *Økonomi* viser sig således her, som fornemmelsen for hvorledes organisationer uden liv må være placeret, for at være en del af beboelsen og hermed være som beboelsens til at ... (rigeligt).

Yderligere kan vi læse om det økonomiske ved organisationer med liv. Her modstilles ligeledes 2 beboelser, hvor den ene beboelses slaver til stadighed stikker af fra frembringelsen af den brug, som herren forudser, og det på trods af, at de ellers er lænket nok så fast til beboelsen, mens den anden beboelses slaver derimod villigt bidrager til beboelsens fælles virke (brug).⁴⁹ Og således fremvises det uøkonomiske ved levende organisationer (mennesker og andre dyr), der ikke bruger deres krop til at frembringe beboelsens virke. Og hermed ikke kan bruges af beboerne og som sådan egentlig ikke er en del beboelsen, hvilket er uøkonomisk. Hvorimod det åbenbart er økonomisk, såfremt slaven villigt bruger sin krop til at frembringe det virke, som herren forudser. Velsagtens fordi, at villigheden her udelukker ubrugeligheden, idet det er beboelsens virke, som slaven er villig til at være frembringelsen af og ikke et andet virke. Så til forskel fra beboelsens organisationer uden liv er det altså ikke disse organisationers placering, der gør, at de er økonomiske, men derimod netop det, der gør dem til levende organisationer; nemlig at de er i stand til at bevæge sig selv. Hvorfor det økonomiske ved levende organisationer således må være, at de selv har deres udspring i det brugbare. Hvilket de viste sig at have, når de er frembringelsen af den brug, som herren forudser, og således, som en del af herrens krop, er ganske som deres herre. *Økonomi* viser sig således her som fornemmelsen for, hvorledes levende organisationer selv må have deres udspring i det brugbare, for at være en del af beboelsen og hermed være beboelsens til at ... (rigeligt).

Nu kunne vi læse om en beboelse, der brugte penge på opbygningen af noget, den ikke kunne bruge. Denne beboelse viste sig at være uøkonomisk, idet den hermed havde mere end rigeligt. For det som den havde brugt penge på, viste sig egentligt ikke at være en del af beboelsen. Men måske kunne den have brugt disse penge på noget, som dens beboere er i stand til at

⁴⁹ *ibid.*: "What, then, if I exhibit to you a third contrast, which bears on the condition of domestic slaves? On the one side you shall see them fettered hard and fast, as I may say, and yet for ever breaking their chains and running away. On the other side the slaves are loosed, and free to move, but for all that, they choose to work [ἐθελοντάς τε ἐργάζεσθαι], it seems; they are constant to their masters [παράμεναι]. I think you will admit that I here point out another function of economy [οἰκονομίας ἔργον] worth noting."

bruge. Hvilket åbenbart også fremviser økonomien. For som vi kan læse, kan noget ikke være økonomisk, såfremt det ikke kunne være brugt anderledes.⁵⁰ Og idet, at det er ejendelene, der kan være økonomiske, så må det altså være ejendelene, der kunne være brugt anderledes. Og således er den beboelse, hvis organisationer uden liv er placeret tilfældigt, vel også på en uøkonomisk vis, idet dennes beboere kunne have brugt kroppen til andet end at finde disse organisationer, og som sådan have været frembringelsen af en anden brug (virke). Hvilket vel ikke blot gælder for den beboelse, hvor disse organisationer er tilfældigt placeret. For alt efter hvordan disse er placeret, må dets beboere vel på forskellig vis bruge kroppen til at tage dem i brug, hvorfor alternative placeringer må betyde en alternativ brug af kroppen. Ligesom den beboelse, hvis slaver til stadighed stikker af, kunne have brugt sin ejendele til andet end at fange disse slaver, endsige overvåge dem, ligesom beboelsen vel heller ikke havde haft brug for lænker og lignende foranstaltninger. Og ligeledes alt efter hvorledes beboelsens levende organisationer har deres udspring i det brugbare (bruger kroppen), må beboelsens ejendele vel kunne være brugt anderledes. Hvilket åbner op for økonomi som fornemmelsen for hvorledes beboelsens ejendele er mest brugbare. For alt efter hvorledes beboelsen bruger dens penge, placerer dens organisationer uden liv og alt efter hvorledes dens levende organisationer har sit udspring i det brugbare, så er det åbenbart økonomisk, såfremt beboelsen bruges på den måde, hvormed den er mest brugbar og som sådan ikke kunne være mere passende for denne enkelte beboelse, for så vidt som den er netop dette brugbare. Og som sådan vel egentlig rigelig. For såfremt den beboelse, der har noget ubrugeligt, har mere end rigeligt, så må den beboelse, der ikke er mest brugbar, vel også have mere end rigeligt og altså være på en uøkonomisk vis. *Økonomi* viser sig således her som fornemmelsen for, hvorledes beboelsens ejendele må være mest brugbare, for at være en del af beboelsen og hermed være beboelsens til at ... (rigeligt).

Og måske favner denne udlægning af økonomien de andre udlægnings af økonomien. For fornemmelsen for hvilke organisationer, der kan være en del af beboelsen og som sådan komme til at være på beboelsens vis, er vel en fornemmelse for hvilken ejendele, der er mest brugbare. Ligesom fornemmelsen for hvorledes organisationer uden liv kan komme til at være placeret, for at være en del af beboelsen, vel også kan siges at være en fornemmelse for, hvorledes disse organisationer må være placeret for at være mest brugbare. Eller som fornemmelsen for, hvorledes levende organisationer selv må have deres udspring i det brugbare, for at være en del af beboelsen og hermed komme til at være ganske og aldeles som beboelsen, vel

⁵⁰AN ESSAY ON THE NATURE AND SIGNIFICANCE OF ECONOMIC SCIENCE: Robbins, L. (1945) cap I §3: "If means of satisfaction have no alternative use, then they may be scarce, but they cannot be economised."

ligeledes kan siges at være en fornemmelse for, hvorledes disse organisationer er mest brugbare. Og som vel er mest brugbare, idet de bruges på en vis, der ikke kunne være mere passende, for så vidt de netop udgør denne enkelte beboelses brugbarhed. Og som sådan er *økonomien* vel ganske og aldeles fornemmelsen for, at de enkelte ejendele kan komme til at være fuldt ud virkelig på en vis, der ikke kunne være mere passende, for så vidt de er det brugbare, som denne enkelte beboelse kan bruge, og således er rigeligt for denne enkelte beboelse.

3

Udkast til en merkonomi

Handel omtales ofte som udvekslingen af varer for penge.
Men vil det sige, at valutahandel egentlig ikke er en handel?

Nomos er kaldet fra det kommende. Men hvilket kald har udvekslingen? Afhandlingen søger merkonomiens mulighed og søger som sådan vel også udvekslingens kald. Hvorfor det vel må være gennem udlægningen af udvekslingen, at afhandlingen kan nå det udkast til en merkonomi, som den søger.

Men der vil blot være tale om et udkast til en merkonomi. Ikke blot fordi, at et sådant handelsvidenskabeligt grundlag rækker udover, hvad et enkelt skrift kan bringe til orde, men særdeleshed fordi, at enhver nomos som fornemmelse er hinsides, hvad, der med talen, kan bringes til orde.

§ 6 Merkonomiens kald

I HUMAN ACTION kan vi læse om *udvekslingen*, som den enkeltes udskiftning af en mindre fyldestgørende [satisfactory] tilstand med en mere fyldestgørende tilstand, såfremt dette er den enkeltes egen beslutning.⁵¹ Og således er der vel tale om en tilstandsudveksling, idet der med udvekslingen gives afkald på én tilstand for at opnå en anden; i.e. det er den enkeltes egen tilstand, der udveksles, og erstattes da med en mere fyldestgørende tilstand. Hvorfor udvekslingen er en forandring og som sådan må være at forstå som en frembringelse. For denne anden tilstand er noget, der kan blive til, såfremt der gives afkald på en mindre fyldestgørende tilstand. Men vel ikke en frembringelse, hvor den, der frembringer udskiftningen, er virksom i noget andet end den enkelte, hvis tilstand udskiftes. For den, der kan være udvekslingen, er den selv samme, som den, der opnår en mere fyldestgørende tilstand, idet udvekslingen er den enkeltes egen beslutning. Hvorfor udvekslingen vel blot kan være frembringelsen af en beboelse (tilstand), hvis ejendele er mere brugbare (fyldestgørende), og altså ikke en opbygning af noget til at ... (brugbart). Og hermed udvekslingen af noget, der er en del af beboelsen og som økonomien altså har øje for. Og som sådan en udveksling, der vel ikke kan udskilles fra økonomien, men derimod netop en udveksling, hvor den enkelte åbenbart udveksler med sig selv. For det er denne enkelte selv (beboelsen), der erstatter en mindre fyldestgørende tilstand (beboelse) med en mere fyldestgørende, og hermed vel blot er frembringelsen af en beboelse, der er mere brugbar (rigelig). Det vigtige er, at den *enkelte selv* opnår en mere fyldestgørende tilstand. Og således vel egentlig ikke den udveksling, som vi søger at udskille fra økonomien, og velsagtens heller ikke kan udskilles. For vi søger den udveksling, hvormed der udveksles med en anden og ikke med den enkelte selv. Og undrer os over hvorvidt den beboelse, der bruger penge på opbygningen af noget mere brugbart, hermed udveksler (udskifter) disse penge med dette mere brugbare, når nu det ikke er denne beboelse selv, men derimod en anden, der bygger dette brugbare. For i så fald er det vel ikke denne beboelse selv, der forandrer sin tilstand (udveksler), men derimod vel netop den anden beboelse, der bygger det, som denne beboelse åbenbart kan bruge, og således forandre dennes tilstand.

Ligeledes er den slags udveksling, som vi kan læse om i THE GIFT, vel heller ikke den udveksling, som vi søger. For her er *udvekslingen* det, der konstituerer en forpligtelse til at give,

⁵¹ HUMAN ACTION: Mises, L. von (1963) cap. I §3: "Action is the essence of [mans] nature and existence, (...)" cap. IV §4: "Action is an attempt to substitute a more satisfactory state of affairs for a less satisfactory one. We call such a willfully induced alteration an exchange. A less desirable condition is bartered for a more desirable." cap. XIV §3: "What a man does is always aimed at an improvement of his own state of satisfaction." cap. XVI §3 "(...) action is always directed toward the improvement of future conditions."

modtage samt gengælde det, der modtages. Hvormed udvekslingen binder dem, der udveksler, sammen, idet den åbenbart er afgørende for, hvorvidt hver enkelt er forpligtet til at give, modtage eller gengælde det, der modtages.⁵² For den, der gives noget i denne udveksling, har ikke blot pligt til at modtage dette, fordi det gives *som* udveksling, men har ligeledes pligt til at gengælde dette en anden gang, hvilket da ligeledes gives med en pligt til at modtage samt til at gengælde dette endnu en anden gang, hvormed udvekslingen binder disse udvekslende sammen i en gennemgående forpligtigelse. Udvekslingen konstituerer som sådan et gældsforbund mellem de udvekslende, idet disse på skift kommer til at skylde hinanden noget (med gæld skal gæld gengældes). Og er vel således at forstå som en gældsudveksling. For det, der muliggør, at de udvekslende knytter bånd og som sådan binder hinanden sammen, er vel netop, at disse på skift kommer til at skylde hinanden noget. Hvorfor de, der udveksler gæld, binder sig til hinanden og det således, at der vel egentlig konstitueres en forpligtelse uden ende ('så giver jeg en anden gang' siges der hver gang).

Og ligesom beboelsens beboere alle har beboelsens virke (indgrænsning) tilfælles, idet de konstitueres af beboelsens brugbarhed (til at ...), så består gældsforbundet vel ligeledes af dem, der alle konstitueres af udvekslingen, og som sådan alle har denne som sin indgrænsning. For pligten gælder den enkelte, der giver, modtager og gengælder, og er således gældende for hver enkelt af de forbundne. Hvorfor det må være de forbundne, der hver især har udvekslingen som sin indgrænsning; nemlig som sin enkeltes pligt til at give, modtage og gengælde. Og som sådan er en del af gældsforbundet. Ligesom dem, der intet giver, dem, der ikke vil modtage, eller dem, der blot ikke bliver forpligtet af at modtage, og hermed ikke har en sådan forpligtelse tilfælles med disse forbundne, ikke er nogen, der udelukkes fra at tage del i et sådant virke (som de ubrugelige fra beboelsens virke), men derimod netop dem, for hvem udvekslingen åbenbart ikke konstituerer en sådan forpligtelse. For de kunne vel blot give et eller andet. Hvilket de åbenbart ikke forpligtes til, og det selvom de dog kan være i stand til at modtage, det, der gives til dem. Hvorfor det vel ligeledes er den enkeltes egen beslutning at udveksle. Og eftersom den, der gengælder, selv er en, der giver, så må det vel netop være den enkelte givelse, hvormed nogen giver, der konstituerer pligten til at modtage og

⁵² [THE GIFT - FORMS AND FUNCTIONS OF EXCHANGE IN ARCHAIC SOCIETIES](#): Mauss, M. (1966) intro.: "In Scandinavian and many other civilizations contracts are fulfilled and exchanges of goods are made by means of gifts. In theory such gifts are voluntary but in fact they are given and repaid under obligation." cap. I §3: "(...) not only carries with it the obligation to repay gifts received, but it implies two others equally important: the obligation to give presents and the obligation to receive them." cap. I §3: "We (...) retain for the moment some remarks on the the obligatory force of the bond, the *Angebände*, constituted by exchange, the offer, the acceptance of the offer and the obligation to repay."

gengælde. Og som sådan den enkelte givelse, der hver især er ganske og aldeles som gældsudvekslingen, og hermed binder den enkelte til gældsforbundet.

For det viste sig, at det, der er ganske nærværende, og hvor flere enkelte hver især har et indifferent ene tilfælles, er ganske aldeles [katholou] som dette, idet de hver især omtales som dette. Og således er den enkelte givelse hver især ganske og aldeles som gældsudvekslingen, når de omtales ganske som gældsudvekslingen, og som sådan har dennes vis tilfælles. For ligesom beboelsens beboere konstitueres af det, der er ganske og aldeles som beboelsens brugbarhed (til at ...), så må det vel også være det, der er ganske og aldeles som gældsudvekslingen, der konstituerer den enkelte forbundnes forpligtelse. Hvorfor det, der konstituerer forpligtelsen, må være udlægningen af hver enkelt givelse som noget, der er ganske og aldeles som gældsudvekslingen; i.e.: 'Denne enkelte givelse er ganske og aldeles som gældsudvekslingen, hvorfor jeg er forpligtet på at modtage og gengælde den'. Og hermed udveksler den enkelte vel egentlig ikke med den anden, men udveksler vel blot. For den anden modtager blot det givne af pligt, idet denne udlægger den enkelte givelse som noget, der er ganske aldeles som gældsudvekslingen, og altså som noget, denne enkelte har pligt til at modtage og gengælde; i.e. det er egentlig ikke *denne enkelte*, der giver noget, men derimod blot *denne givelse*, der er ganske og aldeles som gældsudvekslingen. De forbundne er således en del af gældsudvekslingen, idet disse alle har talen [logos] om noget som gældsudveksling tilfælles, hvorved de alle underlægger sig den pligt, der konstitueres, når noget udlægges som gældsudvekslingen ganske og aldeles. Hvorfor det ikke er afgørende, hvorvidt det, der gives, er noget, som den anden mangler, men derimod blot, at der gives (udveksles) som forpligtet; i.e. at gældsudvekslingen konstituerer pligten. Det vigtige er, at den *enkelte selv* gør sin pligt (udveksler), og egentlig ikke den anden som sin enkelte, hvorfor disse vel egentlig ikke udveksler med hinanden, men derimod blot er en del af det gældsforbund, hvis virke er at udveksle, og hermed er modtagelig for frembringelsen af gældsudvekslingen.

Så den udveksling vi søger, kan altså hverken være *tilstandsudvekslingen*, hvor den enkelte blot udveksler med sig selv for hermed at opnå en mere fyldestgørende tilstand, og hvor udvekslingen som sådan konstitueres af den enkelte beboelsens brugbarhed (rigeligheden ganske og aldeles). Eller *gældsudvekslingen*, hvor flere enkelte hver især udveksler af pligt, idet disse er en del af det gældsforbund, hvis virke det er at udveksle, og hvor pligten således konstitueres af udvekslingen ganske og aldeles. For vi søger en udveksling, hvor den enkelte udveksler med den anden som sin egen enkelte, og som sådan udveksler med hinanden. Og således ikke

en udveksling, der blot har den enkeltes eget virke som indgrænsning. Men ej heller en udveksling, der blot konstituerer den enkeltes pligt til at udveksle, og således blot har udvekslingen selv som sin indgrænsning. Så en sådan udveksling kan hverken blot være indgrænset af den enkeltes eget virke eller blot noget, der er ganske og aldeles som udvekslingen. Men derimod vel en udveksling, som både er hver enkelts eget virke og ganske og aldeles som udvekslingen, for hermed ikke blot at være den enkeltes egen udveksling.

I *WEALTH OF NATIONS* kan vi læse om *udvekslingen* som udfyldelsen af hinandens mangel: 'Giv mig det, som jeg mangler, og du kan tage det, som du mangler'. Sådan lyder tilbudet om en udveksling, og det er på denne vis, at de udvekslende kan opnå det, som de hver især mangler.⁵³ Det er således hverken af pligt, eller blot fordi den enkelte selv opnår en mere fyldestgørende tilstand gennem udvekslingen, at der udveksles. For i denne slags udveksling forventer den enkelte ikke sit måltid fra slagterens, bryggeren og bagerens gode hjerte, ligesom disse hver især heller ikke forventer deres penge fra denne enkeltes gode hjerte, men derimod fra den udveksling, der som sådan udfylder hinandens mangel og netop ikke blot den enkeltes egen mangel. Og således må være en udveksling, hvor hver enkelt udveksler med den anden som sin enkelte selv. For her udfyldes de udvekslendes egen mangel, når de udveksler med hinanden. Således som den beboelse, der bruger penge på opbygningen af noget brugbart, må få udfyldt sin egen mangel gennem denne slags udveksling, såfremt en anden beboelse bygger dette brugbare, og selv får udfyldt sin egen mangel ved at tage dennes penge. Så denne udveksling må være en sådan udveksling, som vi søger, hvorfor den blot vil blive betegnet som: Udveksling.

Og således er udvekslingens virke [*ergon*] åbenbart at udfylde hinandens mangel. For som vi kan læse i *HARMONIES OF POLITICAL ECONOMY*, så er *udvekslingen* fuldbragt [*complete*], når hver enkelt, der har udfyldt en andens mangel, også selv har fået udfyldt sin mangel af den anden.⁵⁴ Hvorfor udfyldelsen af hinandens mangel må være *udvekslingens indgrænsning* [hori-

⁵³ *AN INQUIRY INTO THE NATURE AND CAUSES OF THE WEALTH OF NATIONS*: Smith, A. (1776) b. 1 cap. II: "He will be more likely to prevail if he can interest their self-love in his favour, and show them that it is for their own advantage to do for him what he requires of them. Whoever offers to another a bargain of any kind, proposes to do this. Give me that which I want, and you shall have this which you want, is the meaning of every such offer; and it is in this manner that we obtain from one another the far greater part of those good offices which we stand in need of. It is not from the benevolence of the butcher, the brewer, or the baker that we expect our dinner, but from their regard to their own interest."

⁵⁴ *HARMONIES OF POLITICAL ECONOMY*: Bastiat, C.F. (1860) b. 1 cap. IV: "The Exchange is complete only when the man who has made an effort in favor of another has obtained from him an equivalent service, that is to say satisfaction."

zo] og udvekslingen som sådan være det enkelte [hekastos], der kan være frembringelsen [poieō] af dette virke. For det viste sig, at det er indenfor indgrænsningen, at frembringelsen af hvert enkeltes virke er fuldbragt, og udvekslingen er åbenbart fuldbragt, når de udvekslende hver især har fået udfyldt deres mangel. Hvorfor udvekslingen først er fuldt ud virkelig [telos], når de udvekslende har udfyldt hinandens mangel, også selvom disse ikke udfylder hinandens mangel samtidigt. Men hvis udvekslingen således har en indgrænsning, og altså kan være frembringelsen af et virke, så må den vel også bestå af dele, der alle forholder sig til denne indgrænsning, idet de har denne tilfælles? For det viste sig jo, at hvert enkelt er ganske [holos] nærværende [ousia], idet det består [ek] af dele, der sammen udgør ét. Og må som dele af udvekslingen være modtagelig for frembringelsen af udfyldelsen af de udvekslendes mangel og således være muligheden for, at noget kan være en udveksling; i.e. være udvekslingens materiale [hyle]. Så hvad kan være frembringelsen af en sådan udfyldelse? Hvori frembringes udfyldelsen af de udvekslendes mangel?

Udvekslingen udfylder hinandens mangel, hvorfor det, der er en del af udvekslingen, må være det, der kan udfylde de udvekslendes mangel. Og som sådan kan være noget, som disse kan bruge (mangle). I beboelsen er det ejendelen, der kan bruges. Hvilket den kan, idet den kan bruges af beboeren, for således at være indgrænset af beboelsens brug. Hvorfor det, der kan være udvekslingens dele, vel må være det, der kan udveksles og som sådan være indgrænset af udvekslingens udfyldelse af de udvekslendes mangel. Men hvad kan egentligt udveksles? I LOHNARBEIT UND KAPITAL kan vi læse, at *varen* er det, der kan udveksles med hinanden.⁵⁵ Og således må udfyldelsen af de udvekslendes mangel vel ske i varen. For det, der kan udveksles med hinanden, er vel det, der kan udfylde hinandens mangel, og som sådan indgrænses af udvekslingens virke, idet de alle har denne indgrænsning tilfælles. Hvorfor varen er det, der kan udfylde hinandens mangel, og således kan være modtagelig for frembringelsen et sådan virke, og hermed være ganske som udvekslingen. Hvilket vil sige, at *udvekslingen* består af varer. Og idet udvekslingens varer alle har samme indgrænsning tilfælles, kan udvekslingen altså ikke være uden grænse.

Og således er der åbenbart en grænse for hvad, der kan udveksles. For udvekslingen har en grænse; nemlig udfyldelsen af hinandens mangel. Hvorfor der er grænser for hvilken mangel, der kan blive udfyldt, når der udveksles. For udvekslingen udfylder hinandens mangel, og er

⁵⁵ LOHNARBEIT UND KAPITAL: Marx, K. (1891) §3: "Produkte, die gegen andre austauschbar sind, sind Waren."

således først fuldbragt, når den, der har udfyldt en andens mangel, også har fået udfyldt sin egen mangel af den anden. Og således udgør *varen* vel grænsen for den mangel, som hver enkelt kan få udfyldt, når der udveksles. For ellers kunne udvekslingen vel ikke blive fuldbragt; i.e. hver vare har sin grænse, idet den udfylder den enkeltes mangel. Og dog har udvekslingens varer alle samme indgrænsning tilfælles, idet de alle forholder sig udvekslingens indgrænsning. Så til trods for at de udvekslende hver især udfylder den andens mangel, og hver enkelt vare således udgør grænsen for udfyldelsen af hver enkeltes mangel, så er disse varer dog hermed alle indgrænset af det samme virke. Men hvor går da grænsen for udfyldelsen af de udvekslendes mangel? Åbenbart må der være noget, der har det fuldt ud virkelige [enteles - echein], hvormed udvekslingen kan være udfyldelsen af hinandens mangel og som således kan frembringe det virke, som varen er modtagelig for frembringelsen af.

Nu viste det sig, at *hvert enkelt* er nærværende som enheden af såvel muligheden [dynamis] for, at noget kan være nærværende, som virksomheden [energeia], hvor noget er fuldt ud virkeligt. Og at hvert enkelte som sådan består af dele, der alle har noget sammen [synechō], idet de forholder sig til en indgrænsning, der er fælles for dem alle. Hvorfor udvekslingen som sin enkelte altså må være nærværende som enheden af såvel de varer, der udgør muligheden for at udvekslingen kan være nærværende, og udfyldelsen af de udvekslendes mangel, hvormed udvekslingen er fuldbragt; i.e. *udvekslingen* er nærværende som varernes udfyldelse af de udvekslendes mangel. Varerne har da noget sammen, idet de alle forholder sig til denne udfyldelse. Og det de har sammen, er det, der har det fuldt ud virkelige, og som således kan frembringe udvekslingens virke (udfyldelse), idet varerne åbenbart er modtagelig for en sådan frembringelse; i.e. kan udveksles. Hvormed varerne alle forholder sig til udfyldelsen af de udvekslendes mangel (indgrænsningen). Hvorfor det, der har det fuldt ud virkelige, vel må være det, som varerne forholder sig til, når udvekslingen er virksom; i.e. når udvekslingen udfylder hinandens mangel. For som sin enkelte er en sådan udfyldelse vel udveksling til sit yderste, hvorfor noget må kunne være dette yderste, og således have det fuldt ud virkelige.

Så når vi i METAPHYSICS kan læse, at materien [hyle] og det, der nærværende [ousia], forholder sig til hinanden, så er det måske netop fordi, at materien, som det, der kan være nærværende, forholder sig til den indgrænsning, hvormed noget som sin enkelte er fuldt ud virkeligt og som sådan nærværende.⁵⁶ Og vel således forholder sig til det, der har det fuldt ud virkelige [enteles-

⁵⁶ [METAPHYSICS](#): Aristotle; 1048b: “(...) for the relation [πρὸς] is either that of motion to potentiality, or that of substance [οὐσία] to some particular matter.”

echein], idet det gør noget nærværende som sin enkelte, og som sådan gør, at det omtales som dette, for således at være noget, der er nærværende på en sådan vis. Således som pupillen forholder sig til øjets virke at se, idet synet har dette virke, hvorfor pupil og syn forholder sig til hinanden. Og som ejendelene forholder sig til beboelsens brugbarhed, idet forsynet har dette virke (brugbarheden), hvorfor ejendele og forsyn forholder sig til hinanden. Eller i det hele taget som det viste sig, at funktionen udgøres af et forhold mellem fører (bevidsthed) og førte (krop), således at det, der fører, har det omkring sig, som det førte kan have omkring sig, og som forenet i sandheden kan være frembringelsen af det, der er nærværende som hvert enkelt selv; det være sig øjet, arbejderen, beboelsen eller udvekslingen. Hvorfor det, der kan være frembringelsen af beboelsen, udgøres af forholdet mellem ejendele og forsyn, idet forsynet har det omkring sig, som ejendelene kan have omkring sig og således har sammen, når beboelsen er fuldt ud virkelig; nemlig brugbarheden som beboelsens til at...⁵⁷

Og varerne kan have udfyldelsen af hinandens mangel omkring sig, idet de kan udveksles. Hvormed de forholder sig til det, der har denne udfyldelse omkring sig. Men hvad har udfyldelsen af de udvekslendes mangel omkring sig? Hvad forholder varerne sig til, når udvekslingen er fuldt ud virkelig? Hvad kan frembringe den indgrænsning, der sætter en grænse for udfyldelsen af de udvekslendes mangel, således at disse ikke hver især udfylder den andens mangel i det uendelige? For tallet kender åbenbart ingen grænser. I GENERAL THEORY OF PRICE kan vi læse, at *prisen* er forholdet, hvori varer udveksles, og som sådan er at forstå som disse vares sammenligning.⁵⁸ Så måske forholder varerne sig til prisen, når de udveksles. Således at varerne har prisen sammen, der som sådan er deres sammenligning. Og selvom prisen måske nok er den enkeltes i tilbudet, så er den det vel netop ikke i udvekslingen. For udvekslingen udfylder hinandens mangel, hvorfor prisen må indgrænse andet end den enkeltes udfyldelse af den andens mangel; nemlig indgrænse alle de varer som udvekslingen består af. At varerne har en pris, vil i så fald sige, at de udfylder de udvekslendes mangel, hvorfor en vare først egentlig har en pris, når udvekslingen er fuldbragt og disses mangel altså er udfyldt; hvilket som sagt ikke altid sker samtidigt.

⁵⁷ [NICHOMACHAEAN ETHICS](#): Aristotle; 1096a: "Again, the word 'good' is used in as many senses as the word 'is'; for we may predicate good in (...) that of Relation [πρός τι]; useful [χρήσιμον]; (...)"

⁵⁸ A SUGGESTION FOR SIMPLIFYING THE STATEMENT OF THE GENERAL THEORY OF PRICE: Knight, Frank H. (1928) §II: "Price is a ratio in which commodities exchange, (...) Thus price is a relation, and can be discussed only as a comparison between commodities."

Nu siges det godt nok, at det er mennesket, der har sin pris. Men det er vel også mennesket, der udveksler varer, og netop ikke disse varerne selv. For det er mennesket, der er tilbøjelig til at udveksle. Og det selvom mennesket selv kan udfylde den andens mangel og således være sin egen vare, som det forholder sig med den arbejder, der udveksler på arbejdsmarkedet. For varerne har vel blot den udfyldelse, som prisen har, når nogen er virksom som den udfyldelse, der er udveksling til sit yderste, og således har fornemmelse for det, der springer ud som denne enkelte udveksling og altså er fuldt ud virkelig som udfyldelsen af hinandens mangel ganske og aldeles; i.e. er noget, der er på udvekslingens vis. Hvorfor det er mennesket, der har den indgrænsning, der udfylder de udvekslendes mangel, og således er den udfyldelse som udvekslingen er til sit yderste. Og som netop ikke blot kan være denne enkeltes pris, idet det aldrig blot er denne enkeltes vare, der må have en grænse, men også altid alle de andre vare, som udvekslingen består af. For udvekslingen udfylder hinandens mangel. Så måske er prisen det, der har udfyldelsen af de udvekslendes mangel omkring sig, og som varerne forholder sig til, når udvekslingen er fuldt ud virkelig, og som sådan kan frembringe den indgrænsning, der sætter en grænse for den mangel, der hermed udfyldes. Og altså er en pris som de udvekslende har. Hvilket de åbenbart har, idet de omtaler prisen og som sådan forholder sig til den indgrænsning, hvormed udvekslingen samler sig som sin enkelte, og som sådan er nærværende på udvekslingens vis.⁵⁹

Så udvekslingen udfylder hinandens mangel: Men det er ikke udvekslingen, der kan frembringe en sådan udfyldelse; for det er prisen, der kan frembringe dette virke. Udvekslingen udfylder hinandens mangel: Men det er ikke i udvekslingen, at frembringelsen af udfyldelsen sker; for det er varen, der er modtagelig for denne frembringelse, og følgelig heri, at frembringelsen sker. Udvekslingen udfylder hinandens mangel: Men det er ikke udvekslingen, der er fuldt ud virkelig ved frembringelsen; for det er udfyldelsen, der er fuldt ud virkelig herved, hvilket netop sker, når udvekslingen udfylder hinandens mangel. Udvekslingen må derimod være det, der omtales som en udveksling, når den, som funktionen af såvel vare som pris, kan være frembringelsen af en sådan udfyldelse. Og udvekslingen må som sådan være det, der er nærværende på udvekslingens vis, når en sådan frembringelse er fuldbragt. Så udvekslingen udfylder hinandens mangel: Og er nærværende som det, der hermed er indgrænset til at kunne være frembringelsen af virket at udfylde hinandens mangel.

⁵⁹ VOM WESEN UND BEGRIFF DER Φύσις. ARISTOTELES, PHYSIK B, 1: Heidegger, M. (1939); pag. 279-80: „Λέγειν, λόγος meint in der griechischen Wesensbestimmung des Menschen jenes Verhältnis, auf dessen Grunde erst Anwesendes als ein solches um den Menschen und für ihn sich versammelt.“

§ 7 Udkast til en merkonomi

TUBORGFLASKEN (1888)

"Hvem mangler egentlig så stor en øl? Hvem bekymrer sig om det!

Det vigtige er, at vi forøger afkastet på vores investering."

Hvornår udfylder udvekslingen egentlig hinandens mangel? Når den enkelte virksomhed blot bruger sine ejendele til at forøge sit eget afkast?⁶⁰ Men hvormed udfylder en sådan besørgelse egentlig den andens mangel? Kan en sådan virksomhed egentligt have øje for andet end denne enkeltes egen mangel, og således have øje for hvorvidt den andens mangel udfyldes? Er en sådan udveksling ikke som den tilstandsudveksling, hvor den enkelte blot udveksler med sig selv, idet denne giver afkald på én tilstand for at opnå en anden? Således at ejendele kunne have været brugt til at frembringe et andet afkast og altså brugt anderledes. For det vigtige er åbenbart, at den enkelte selv opnår en mere fyldestgørende tilstand, hvilket økonomien har øje for. Og selvom alternative tilbud muliggør en selektion af dem, der udfylder den andens mangel mest muligt, så ændrer det vel egentlig ikke noget herved. For det er jo fortsat kun den

⁶⁰ CAPITALISM AND FREEDOM: Friedman, M. (1962) pag. 133: "In [a free economy] there is only one social responsibility of business – to use its resources and engage in activities designed to increase its profits (...)"

enkeltes egen mangel, der besørger. Men kan en sådan virksomhed ikke forøge sit afkast, idet den udfylder den andens mangel? Jo, såfremt udvekslingen udfylder hinandens mangel. Men i så fald bruger virksomheden vel ikke sine ejendele til at forøge sit eget afkast, men bruger dem derimod på at udfylde den andens mangel, for at den anden derimod bruger sine ejendele til at udfylde dennes egen mangel. Så er det egentligt merkonomisk blot, at bruge sine ejendele til at forøge sit eget afkast, selvom denne brug er en del af en udveksling?

Og hvad kan egentlig siges at udfylde hinandens mangel? Er det egentlig en andens mangel, at den enkelte virksomhed fremstår gunstigt i dennes bevidsthed? Og er virksomhedens identitet egentlig noget, som den anden mangler? Idet *marketing* åbenbart angår identifikationen og imødekommelsen af den andens mangel, således at virksomheden som følge af marketingen blot skal frembringe den vare, som den anden med marketingen åbenbart er blevet villig til at udveksle, så går marketing vel egentlig forud for hver enkelt udveksling.⁶¹ Ligesom tilbudet om en udveksling vel også går forud for selve udvekslingen, idet tilbudet vel netop ikke udfylder de udvekslendes mangel og således heller ikke kan være en del af udvekslingen. For tilbudet er vel nærmere måden, hvormed prisen omtales, og således måden hvormed de udvekslende forsøger at forholde sig til udfyldelsen af hinandens mangel. Hvorfor tilbudet vel endnu ikke har den indgrænsning, hvormed noget kan være frembringelsen af udfyldelsen af hinandens mangel. For den, der modtager et tilbud, er vel ikke hermed forpligtet til at udveksle. Således som den, der gives noget *som* gældsudveksling, hermed er forpligtet til at modtage og gengælde. Og det på trods af tilbudet vel kan siges at være noget, der gives. For udvekslingen udfylder hinandens mangel som hver sin enkeltes mangel og er som sådan ikke blot den enkeltes eget virke. Og er den enkelte virksomheds bestræbelser på at fremstå gunstigt i andens bevidsthed, ikke blot ganske som dyrs forsøg på at vinde den andens gunst ved at gøre sig attraktiv? Og som sådan vel ikke blot hinsides udvekslingen, men også tilbudet, idet dyret ikke har tilbøjeligheden til at udveksle og ikke kan tilbyde for således at anerkende udvekslingens indgrænsning.⁶² For marketingen gælder det, som for tilbudet, at så længe denne ikke

⁶¹ MARKETING MANAGEMENT: Koetler, P. (2003) pag. 7-9: "Organizations actively work to build a strong, favourable image in the minds of their target publics. Companies spend money on corporate identity ads. (...) Marketing deals with identifying and meeting human and social needs. All that should be needed then is to make the product or service available. (...) Ideally, marketing should result in a customer who is ready to buy."

⁶² AN INQUIRY INTO THE NATURE AND CAUSES OF THE WEALTH OF NATIONS: Smith, A. (1776) b. 1 cap. II: "Nobody ever saw one animal by its gestures and natural cries signify to another, this is mine, that yours; I am willing to give this for that. When an animal wants to obtain something either of a man or of another animal, it has no other means of persuasion but to gain the favour of those whose service it requires. A puppy fawns upon its dam, and a spaniel endeavours by a thousand attractions to engage the attention of its master who is at dinner, when it wants to be fed by him."

har en pris, så er den vel heller ikke en del udvekslingen. Så er det egentligt merkonomisk, såfremt marketing er en del af den udveksling, som den muliggør?

Afhandlingen har søgt merkonomiens mulighed, som den nomos, der må være kendetegnende for handelsvidenskaben [mercaturæ], såfremt denne videnskab har udvekslingen som sit grundlag. Og må vel nu kunne forsøge et sådant udkast til en merkonomi. For det viste sig, at den, der har nomos, har øje for det, som det ikke tilkommer hvert enkelt selv [kath'ekastos] at kunne blive til, og har således det fuldt ud virkelige [enteles - echein], som denne enkelte ikke selv er i stand til at have som sin indgrænsning [horizo]. Hvorfor det, der er nomisk, har sit udspring i nomos' kald, hvilket er den indgrænsning, hvormed denne enkelte kan komme til at være fuldt ud virkelig [telos] på en nomisk vis [eidos]. Så hvad er merkonomiens kald? Merkonomi blev betegnet som den nomos, der har udvekslingen som sit materiale. Hvorfor den, der har merkonomi, må have øje for det, som udvekslingen ikke selv kan komme til at blive, og må således have udvekslingens indgrænsning for øje. Hvilket viste sig at være udfyldelsen af hinandens mangel. Hvorfor *merkonomiens kald* netop må være udfyldelsen af hinandens mangel, således at den udveksling, der er på en merkonomisk vis, er en udveksling, der udfylder hinandens mangel. Hvilket adskiller sig fra den udveksling, der blot indgrænses af den enkeltes egen mangel, og som kan være på en økonomisk vis; nemlig såfremt denne enkelte beboelse med udvekslingen kommer til at være mere brugbar.

Og således må den, der har merkonomi, altså have fornemmelsen for, at denne enkelte udveksling kan komme til at blive fuldt ud virkelig som noget, der er på en merkonomisk vis, for således at være virksom som den udfyldelse, der er udveksling til sit yderste [eschatos]. Hvilket den enkelte har, når denne har den pris, der sætter en grænse for den mangel, der udfyldes med udvekslingen, og således har fornemmelsen for den indgrænsning som disse enkelte varer alle kan forholde sig til. Og som de enkelte varer kan forholde sig til, når de kan *komme* til at udfylde de udvekslendes mangel. Hvorfor merkonomi blot kan være fornemmelsen for disse enkelte varer *som* ganske og aldeles udfyldende og hverken fornemmelsen for, at disse varers udfyldelse er ganske og aldeles som udfyldelsen af hinandens mangel, eller for denne enkelte frembringelse af udvekslingens udfyldelse af manglen. For nomos er kaldet fra det kommende, og prisen således vel dragende gennem det kommende, som den udfyldelse af manglen varerne kan komme til at være.

Hvorfor prisen er forskellig fra brugen. For brugen er den enkeltes beboelses grænse, mens prisen derimod er den enkelte udvekslings grænse. Så prisen for den beboelse, der bruger penge på opbygningen af noget, ændrer sig vel ikke, blot fordi det, der opbygges, er noget, som den enkelte beboelse ikke kan bruge (er uøkonomisk). For prisen har udfyldelsen af de udvekslendes mangel omkring sig og ikke blot den enkeltes, hvorfor det mindst brugelige vel kan have en høj pris og det mest brugelige en lav pris. Så fornemmelsen for varernes pris må være en anden end fornemmelsen for beboelsens brug, og prisen som sådan adskille sig fra den alternative brug af ejendelene, hvormed beboelsens ejendele kan være mest brugbare. Så hvis prisen sættes lig den enkelte beboelses alternative brug af sin enkelte ejendel, så ses der vel bort fra, at den anden beboelses ejendel også er en del af udvekslingen; i.e. at den andens mangel egentlig også må udfyldes i udvekslingen. Hvilket er økonomisk, men vel ikke *merkonomisk*. Det er således ikke umuligt for den enkelte beboelse at sætte prisen lig den alternative brug, men blot ikke merkonomisk, fordi prisen hermed sættes lig den enkeltes egen mangel (brug), mens udvekslingen netop er udfyldelsen af hinandens mangel. Og således må det vel være gennem prisen at arbejdet organiseres merkonomisk, og som sådan forholder sig til den indgrænsning, hvormed udvekslingen samler sig som den enkelte, der er nærværende på udvekslingens vis, idet arbejdet da har udfyldelsen af hinandens mangel som virke.

Der er således vel mangt og meget at sige om merkonomien, såfremt nogen anerkender dens mulighed. Men spørgsmålet er, om der ikke allerede er sagt tilstrækkeligt til at danne et grundlag for en handelsvidenskabelig faglighed, således at den enkelte handelsvidenskabelige kandidat er i stand til at springe

UD

Litteratur

BAUEN WOHNEN DENKEN:

Heidegger, Martin (1954)

Trykt i *Vortraege und Aufsaetze* (2000) GA7, Vittorio Klosterman.

CAPITALISM AND FREEDOM:

Friedman, Milton (1962)

University of Chicago Press.

CONCERNING THE TRUE ORIGINAL EXTENT AND END OF CIVIL GOVERNMENT:

Locke, John (1690)

(1948) Basil Blackwell.

ECONOMIST, THE:

Xenophon.

Oversat af Dakyns, H. G. (2009) CreateSpace Independent Publishing Platform.

ETYMOLOGICAL DICTIONARY OF LATIN AND THE OTHER ITALIC LANGUAGES:

Vaan, Michiel de. (2008).

Leiden - Boston.

ETYMOLOGICAL DICTIONARY OF THE LATIN LANGUAGE, AN:

Valby, A. M. (1828).

Red Lion Court.

FRAGMENT 920:

Euripides.

Oversat af Guthrie, W. K. C. i *The Sophists* (1971) cap. IV §4-a-iii; Cambridge University Press.

GIFT - FORMS AND FUNCTIONS OF EXCHANGE IN ARCHAIC SOCIETIES, THE:

Mauss, Marcel (1966)

Cohen & West Ltd.

HAGES HAANDBOG I HANDELSVIDENSKAB:

Riis-Hansen, K. (1926).

G.E.C. Gad's Forlag.

HARMONIES OF POLITICAL ECONOMY:

Bastiat, C.F. (1860)

Oversat af Stirling, Patrick James i *The Bastiat Collection* (2007) Ludwig von Mises Institute.

HUMAN ACTION:

Mises, Ludvig von (1963).

Fox & Wilkes.

INQUIRY INTO THE NATURE AND CAUSES OF THE WEALTH OF NATIONS, A:

Smith, Adam (1776).

(1903) George Routledge and Son Limited.

LETTER TO PAUL DEMENY, A:

Rimbaud, Athur. (1871)

Oversat af Bernard, Oliver i *Rimbaud* (1962) Penguin Books.

LOHNARBEIT UND KAPITAL:

Marx, Karl (1849).

Karl Marx/Friedrich Engels - Werke (1972) Band 22 (Karl) Dietz Verlag.

MARKETING MANAGEMENT:

Koetler, P. (2003).

Upper Saddle River, N.J.; Pearson Higher Education.

METAPHYSICS:

Aristotle.

Oversat af Ross, W.D. (1924) Oxford: Clarendon Press.

(perseus.org)

METEOROLOGY:

Aristotle.

Oversat af Webster, W.D. Trykt i *The Complete Works of Aristotle* (1984) Princeton University Press.

MICROECONOMICS AND BEHAVIOR:

Frank, Robert H. (2000).

McGraw-Hill Publishing Company (ISE Editions).

MULIGE OG DET VIRKELIGE, DET:

Bergson, Henri (1920).

Oversat af Kemp, Peter i *De store Tænkere - Bergson* (1968) Berlingske Filosofi Bibliotek.

NATURE AND SIGNIFICANCE OF ECONOMIC SCIENCE, AN ESSAY ON THE:

Robbins, Lionel (1945).

MacMillan and Co., Limited.

NATURE OF THE FIRM, THE:

Coase, Ronald H. (1937).

Economica, New Series, Vol. IV pag. 386-405.

NICOMACHEAN ETHICS:

Aristotle.

Oversat af Rackham, H. (1934) Cambridge, MA, Harvard University Press.

(perseus.org)

NOMOS OF THE EARTH IN THE INTERNATIONAL LAW OF THE JUS PUBLICUM EUROPÆUM,

THE:

Schmitt, Carl (1950)

Oversat af G. L. Ulmen (2003) Telos Press Ltd.

NOTES ON THE THEORY OF ORGANIZATION:

Gulick, Luther (1937).

Trykt i *Classics of Organization Theory* (1996) Harcourt Brace & Company.

ODS :

(ORDBOG OVER DET DANSKE SPROG)

(ordnet.dk).

ON THE MOTION OF ANIMALS:

Aristotle.

Oversat af Farquharson, A. S. L. (2000) University of Adelaide Library.

ON THE SOUL:

Aristotle.

Oversat af Smith, J. A. (1952) Chicago: Encyclopaedia Britannica.

OPEN LETTER TO HOBBYISTS:

Gates, Bill (1976)

Homebrew Computer Club Newsletter Volume 2, Issue 1, January 31.

PHILOSOPHISCHE UNTERSUCHUNGEN:

Wittgenstein, Ludwig (1953)

Basil Blackwell Ltd.

PHYSICS:

Aristotle.

Oversat af Hardie, R. P. & Gaye, R. K.

POLITICS:

Aristotle.

Oversat af Rackham, H. (1934) Cambridge, MA, Harvard University Press.
(perseus.org)

POPULAR POLITICAL ECONOMY:

Hodgskin, Thomas (1827)

Charles Tait.

POSTERIOR ANALYTICS:

Aristotle.

Oversat af Mure, G. R. G.

QUAESTIONES CONVIVALES:

Plutarch.

Oversat af Babbitt, Frank Cole (1936) i *Moralia* MA. Harvard University Press.

RISK, UNCERTAINTY, AND PROFIT:

Knight, Frank H. (1921)

New York, Kelley.

SEIN UND ZEIT:

Heidegger, Martin (1967)

Max Niemeyer Verlag Tübingen.

STUDIES IN PHILOSOPHY, POLITICS AND ECONOMICS:

Hayek, F. A. (1967)

London: Routledge and Kegan Paul.

SUGGESTION FOR SIMPLIFYING THE STATEMENT OF THE GENERAL THEORY OF PRICE, A:

Knight, Frank H. (1928)

The Journal of Political Economy, Vol. 36, No. 3, (Jun., 1928), pp. 353-370.

THOUSAND PLATEAUS - CAPITALISM AND SCHIZOPHRENIA, A:

Deleuze, Gilles & Guattari, Felix (1980).

Oversat af Massumi, Brian (1987) University of Minnesota Press.

TUSCULAN DISPUTATIONS, CICERO'S:

Cicero, Marcus Tullius

Oversat af Yonge, C. D. (1877) HARPER & BROTHERS, PUBLISHERS.

VOM WESEN UND BEGRIFF DER Φύσις. ARISTOTELES, PHYSIK B, 1:

Heidegger, Martin (1939)

Trykt i *Wegmarken* (1976) GA9, Vittorio Klosterman.

WAHRHEIT UND METHODE:

Gadamer, Hans-Georg (1990)

Tübingen.

2001 - A SPACE ODYSSEY:

(Screenplay)

Kubrick, Stanley & Clark, Arthur C. (1965)

Hawk Films Ltd..

Kildefragmenter

Note

2 ΤΩΝ ΜΕΤΑ ΤΑ ΦΥΣΙΚΑ: ΑΡΙΣΤΟΤΗΛΟΥΣ; 981b:

ὅλως τε σημειῶν τοῦ εἰδότος καὶ μὴ εἰδότος τὸ δύνασθαι διδάσκειν ἐστίν, καὶ διὰ τοῦτο τὴν τέχνην τῆς ἐμπειρίας ἡγούμεθα μᾶλλον ἐπιστήμην εἶναι: δύνανται γάρ, οἱ δὲ οὐ δύνανται διδάσκειν.

3 MILLE PLATEAUX - CAPITALISME ET SCHIZOPHRENIE: DELEUZE, G. & GUATTARI, F. (1980) intro.:

Soustraire l 'unique de la multiplicité à constituer ; écrire à n - 1.

6 ΗΘΙΚΩΝ ΝΙΟΜΑΧΕΙΩΝ: ΑΡΙΣΤΟΤΗΛΟΥΣ; 1134b:

νομικὸν δὲ ὃ ἐξ ἀρχῆς μὲν οὐδὲν διαφέρει οὕτως ἢ ἄλλως, ὅταν δὲ θῶνται, διαφέρει, (...)

17 Á PAUL DEMENY: RIMBAUD, A.:

(...) je lance un coup d'archet: la symphonie fait son remuement dans les profondeurs, ou vient d'un bond sur la scene.

18 LE POSSIBLE ET LE REEL: BERGSON, H. ; intro.:

Supprimez le conscient et le vivant (et vous ne le pouvez que par un effort artificiel d'abstraction, car le monde matériel, encore une fois, implique peut-être la présence nécessaire de la conscience et de la vie), vous obtenez en effet un univers dont les états successifs sont thé oriquement calculables d'avance, comme les images, antérieures au déroulement, qui sont juxtaposées sur le film cinématographique. Mais alors, à quoi bon le déroulement?

20 TVSCVLANARVM DISPVTATIONVM: CICERONIS, M. T. - LIBER SECVNDVS §35:

Labor est functio quaedam vel animi vel corporis gravioris operis et muneris, dolor autem motus asper in corpore alienus a sensibus. (...) Cum varices secabantur C. Mario, dolebat; cum aestu magno ducebat agmen, laborabat.

22 TVSCVLANARVM DISPVATIONVM: CICERONIS, M. T. - LIBER TERTIVS §7:

Et quem ad modum oculus conturbatus non est probe adfectus ad suum munus fungendum, et reliquae partes totumve corpus statu cum est motum, deest officio suo et muneri, sic conturbatus animus non est aptus ad ex-equendum munus suum.

23 ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΩΝ: ΑΡΙΣΤΟΤΗΛΟΥΣ; 390a:

ἅπαντα δ' ἐστὶν ὠρισμένα τῷ ἔργῳ - τὰ μὲν γὰρ δυνάμενα ποιεῖν τὸ αὐτῶν ἔργον ἀληθῶς ἐστὶν ἕκαστον, οἷον ὀφθαλμὸς εἰ ὄρᾳ, τὸ δὲ μὴ δυνάμενον ὁμωνύμως, οἷον ὁ τεθνεὼς ἢ ὁ λίθινος - οὐδὲ γὰρ πρίων ὁ ξύλινος, ἀλλ' ἢ ὡς εἰκῶν.

24 ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ: ΑΡΙΣΤΟΤΗΛΟΥΣ; 412b - 413a:

εἰ γὰρ ἦν ὁ ὀφθαλμὸς ζῶν, ψυχὴ ἂν ἦν αὐτοῦ ἡ ὄψις· αὕτη γὰρ οὐσία ὀφθαλμοῦ ἢ κατὰ τὸν λόγον (ὁ δ' ὀφθαλμὸς ὕλη ὄψεως), (...) ὡς μὲν οὖν ἡ τμησις καὶ ἡ ὄρασις, οὕτω καὶ ἡ ἐγρήγορις ἐντελέχεια, ὡς δ' ἡ ὄψις καὶ ἡ δύναμις τοῦ ὀργάνου, ἡ ψυχὴ· τὸ δὲ σῶμα τὸ δυνάμει ὄν· ἀλλ' ὥσπερ ὀφθαλμὸς ἡ κόρη καὶ ἡ ὄψις, κάκεῖ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ζῶν. (...) τοιοῦτον δὲ ὁ ἂν ἦ ὀργανικόν.

25 ΤΩΝ ΜΕΤΑ ΤΑ ΦΥΣΙΚΑ: ΑΡΙΣΤΟΤΗΛΟΥΣ; 1050a:

τὸ γὰρ ἔργον τέλος, ἡ δὲ ἐνέργεια τὸ ἔργον, (...)

32 ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ: ΑΡΙΣΤΟΤΗΛΟΥΣ; 1253b – 1255b:

ἐπεὶ οὖν ἡ κτῆσις μέρος τῆς οἰκίας ἐστὶ (...) τῶν δ' ὀργάνων τὰ μὲν ἄψυχα τὰ δὲ ἔμψυχα (...) καὶ ἡ κτῆσις πλῆθος ὀργάνων ἐστί, καὶ ὁ δοῦλος κτῆμα τὸ ἔμψυχον, (...) τὸ δὲ κτῆμα λέγεται ὥσπερ καὶ τὸ μόριον. τὸ γὰρ μόριον οὐ μόνον ἄλλου ἐστὶ μόριον, ἀλλὰ καὶ ἀπλῶς ἄλλου: ὁμοίως δὲ καὶ τὸ κτῆμα. διὸ ὁ μὲν δεσπότης τοῦ δούλου δεσπότης μόνον, ἐκείνου δ' οὐκ ἔστιν: ὁ δὲ δοῦλος οὐ μόνον δεσπότου δοῦλός ἐστιν, ἀλλὰ καὶ ὅλως ἐκείνου (...) μέρη οἰκίας δεσπότης καὶ δοῦλος (...) ὁ δὲ δοῦλος μέρος τι τοῦ δεσπότου, οἷον ἔμψυχόν τι τοῦ σώματος κεχωρισμένον δὲ μέρος (...)

33 ΤΩΝ ΜΕΤΑ ΤΑ ΦΥΣΙΚΑ: ΑΡΙΣΤΟΤΗΛΟΥΣ; 1023b-1024a, 1045b:

ὅλον λέγεται οὗ (...) τὸ περιέχον τὰ περιεχόμενα ὥστε ἔν τι εἶναι ἐκεῖνα: τοῦτο δὲ διχῶς: ἢ γὰρ ὡς ἕκαστον ἔν ἢ ὡς ἐκ τούτων τὸ ἔν. τὸ μὲν γὰρ καθόλου, καὶ τὸ ὅλως λεγόμενον ὡς ὅλον τι ὄν, οὕτως ἐστὶ καθόλου ὡς πολλὰ περιέχον τῷ κατηγορεῖσθαι καθ' ἑκάστου καὶ ἔν ἅπαντα εἶναι ὡς ἕκαστον, (...) τὸ δὲ συνεχὲς καὶ πεπερασμένον, ὅταν ἔν τι ἐκ πλειόνων ᾗ, ἐνυπαρχόντων μάλιστα μὲν δυνάμει, εἰ δὲ μή,

ἐνεργείᾳ. τούτων δ' αὐτῶν μᾶλλον τὰ φύσει ἢ τέχνη τοιαῦτα, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐνὸς ἐλέγομεν, ὡς οὕσης τῆς ὁλότητος ἐνότητός τινος. (...) ἐνότητός]. [ὡς οὕσης τῆς ὁλότητος ἐνότητός τινος (...) ἐν γὰρ τι ἕκαστον, καὶ τὸ δυνάμει καὶ τὸ ἐνεργείᾳ ἐν πῶς ἐστίν, (...)

34 ΠΕΡΙ ΖΩΙΩΝ ΚΙΝΗΣΕΩΣ: ΑΡΙΣΤΟΤΗΛΟΥΣ; 702a-b:

(...) δ' ἐνδέχεται καὶ πρὸς τὴν χεῖρα ἔχειν τι οὕτως τῶν ἀνύχων, οἷον εἰ κινοίῃ τὴν βακτηρίαν ἐν τῇ χειρὶ
(...) οὐδὲν γὰρ διαφέρει τὰ προσπεφυκότα τῶν μῆ; γίνεται γὰρ ὥσπερ ἀφαιρετὸν μέρος ἢ βακτηρία.

35 ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ: ΑΡΙΣΤΟΤΗΛΟΥΣ; 1252a-1255b:

(...) τὸ μὲν γὰρ δυνάμενον τῇ διανοίᾳ προορᾷ ἄρχον φύσει καὶ δεσπότην φύσει, τὸ δὲ δυνάμενον τῷ σώματι ταῦτα πονεῖν ἀρχόμενον καὶ φύσει δοῦλον: διὸ δεσπότη καὶ δοῦλῳ ταῦτ' ἀποφέρει. (...) ὁ γὰρ δεσπότης (...) ἐν τῷ χρῆσθαι δοῦλοις. (...) δικάσεται δὲ τοῦτον τὸν τρόπον ὅσων ἐστὶν ἔργον ἢ τοῦ σώματος χρῆσις, (...) ἔστι γὰρ φύσει δοῦλος ὁ δυνάμενος ἄλλου εἶναι (διὸ καὶ ἄλλου ἐστίν), καὶ ὁ κοινωνῶν λόγου τοσοῦτον ὅσον αἰσθάνεσθαι ἀλλὰ μὴ ἔχειν (...) ὁ δὲ λόγος ἐπὶ τῷ δηλοῦν ἐστὶ τὸ συμφέρον καὶ [15] τὸ βλαβερὸν, (...) ἢ δὲ τούτων κοινωνία ποιεῖ οἰκίαν (...)

36 ΑΝΑΛΥΤΙΚΩΝ ΥΣΤΕΡΩΝ: ΑΡΙΣΤΟΤΗΛΟΥΣ; 87b:

(...) ἀλλ' αἰσθάνεσθαι γε ἀναγκαῖον τόδε τι καὶ ποῦ καὶ νῦν. τὸ δὲ καθόλου καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἀδύνατον αἰσθάνεσθαι - οὐ γὰρ τόδε οὐδὲ νῦν - οὐ γὰρ ἂν ἦν καθόλου - τὸ γὰρ αἰεὶ καὶ πανταχοῦ καθόλου φημὲν εἶναι. (...) αἰσθάνεσθαι μὲν γὰρ ἀνάγκη καθ' ἕκαστον,] (...)

37 ΤΩΝ ΜΕΤΑ ΤΑ ΦΥΣΙΚΑ: ΑΡΙΣΤΟΤΗΛΟΥΣ; 1021b, 1050a:

(...) τὸ τέλος τῶν ἐσχάτων τί ἐστὶ, (...) ἐπεὶ δ' ἐστὶ τῶν μὲν ἔσχατον ἢ χρῆσις (οἷον ὄψεως ἢ ὄρασις, καὶ οὐθὲν [25] γίνεται παρὰ ταύτην ἕτερον ἀπὸ τῆς ὄψεως, ἀπ' ἐνίων δὲ γίνεται τι (οἷον ἀπὸ τῆς οἰκοδομικῆς οἰκία παρὰ τὴν οἰκοδόμησιν) (...) ἢ γὰρ οἰκοδόμησις ἐν τῷ οἰκοδομουμένῳ, καὶ ἅμα γίνεται καὶ ἔστι τῇ οἰκίᾳ (...) ὅσων μὲν οὖν ἕτερον τί ἐστὶ παρὰ τὴν χρῆσιν τὸ γιγνόμενον, τούτων μὲν ἢ ἐνέργεια ἐν τῷ ποιουμένῳ ἐστίν (οἷον ἢ τε οἰκοδόμησις ἐν τῷ οἰκοδομουμένῳ καὶ ἢ ὕφανσις ἐν τῷ ὑφαινομένῳ, ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, καὶ ὅλως ἢ κίνησις ἐν τῷ κινουμένῳ: ὅσων δὲ μὴ ἔστιν ἄλλο τι ἔργον [35] παρὰ τὴν ἐνέργειαν, ἐν αὐτοῖς ὑπάρχει ἢ ἐνέργεια (οἷον ἢ ὄρασις ἐν τῷ ὁρῶντι (...)

39 ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ: ΑΡΙΣΤΟΤΗΛΟΥΣ; 1254a:

τὰ μὲν οὖν λεγόμενα ὄργανα ποιητικὰ ὄργανά ἐστι, τὸ δὲ κτῆμα πρακτικόν· ἀπὸ μὲν γὰρ τῆς κερκίδος ἕτερόν τι γίνεται παρὰ τὴν χρῆσιν αὐτῆς, ἀπὸ δὲ τῆς ἐσθῆτος καὶ τῆς κλίνης ἡ χρῆσις μόνον.

ΠΟΤΕΡΟΝ Οἱ ΤΟΥΛΑῖΟΙ ΣΕΒΟΜΕΝΟΙ Τὴν ὕν ἢ ΔΥΣΧΕΡΑΙΝΟΝΤΕΣ ἀΠΕΧΟΝΤΑΙ ΤῶΝ ΚΡΕῶΝ: ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ:

τὴν δ' ὕν ἀπὸ χρηστῆς αἰτίας τιμᾶσθαι 8 λέγουσι· πρώτη γὰρ σχίσασα τῷ προύχοντι τῆς ὀρυγῆς, ὥς φασι, τὴν γῆν ἵχνος ἀρόσεως ἔθηκε καὶ τὸ τῆς ὕνεως ὑψηλήσατο ἔργον· ὅθεν καὶ τοῦνομα γενέσθαι τῷ ἐργαλείῳ λέγουσιν ἀπὸ τῆς ὕος

40 ΗΘΙΚΩΝ ΝΙΟΜΑΧΕΙΩΝ: ΑΡΙΣΤΟΤΗΛΟΥΣ; 1143b:

καὶ ὁ νοῦς τῶν ἐσχάτων ἐπ' ἀμφοτέρω (...) τῶν ἐσχάτων νοῦς ἐστὶ καὶ οὐ λόγος, (...) ἐκ τῶν καθ' ἕκαστα γὰρ τὰ καθόλου· τοῦτων οὖν ἔχειν δεῖ αἰσθησιν, αὕτη δ' ἐστὶ νοῦς. (...) διὸ καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος νοῦς (...)

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ; fr. 920

ἡ φύσις ἐβουλεθ', ἥ νόμων οὐδὲν μέλει

42 ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΚΡΟΑΣΕΩΣ: ΑΡΙΣΤΟΤΗΛΟΥΣ; 193a, 193b, 200b:

(...) εἴ τις κατορύξει κλίνην καὶ λάβοι δύναμιν ἢ σηπεδῶν ὥστε ἀνεῖναι βλαστόν, οὐκ ἂν γενέσθαι κλίνην ἀλλὰ ξύλον, ὥς τὸ μὲν κατὰ συμβεβηκὸς ὑπάρχον, τὴν κατὰ νόμον διάθεσιν καὶ τὴν τέχνην, τὴν δ' οὐσίαν οὔσαν ἐκείνην ἣ καὶ διαμένει ταῦτα πάσχουσα συνεχῶς. (...) ἔτι γίγνεται ἄνθρωπος ἐξ ἀνθρώπου, ἀλλ' οὐ κλίνη ἐκ κλίνης (...) Ἐπεὶ δ' ἡ φύσις μὲν ἐστὶν ἀρχὴ κινήσεως καὶ μεταβολῆς, (...)

43 ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ: ΑΡΙΣΤΟΤΗΛΟΥΣ; 1287a:

ὁ μὲν οὖν τὸν νόμον κελεύων ἄρχειν δοκεῖ κελεύειν ἄρχειν τὸν θεὸν καὶ τὸν νοῦν μόνους, ὁ δ' ἄνθρωπον κελεύων προστίθησι καὶ θηρίον· ἥ τε γὰρ ἐπιθυμία τοιοῦτον, καὶ ὁ θυμὸς ἄρχοντας διαστρέφει καὶ τοὺς ἀρίστους ἄνδρας· διόπερ ἄνευ ὀρέξεως νοῦς ὁ νόμος ἐστίν.

44 ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ: ΑΡΙΣΤΟΤΗΛΟΥΣ; 433a:

νῦν δὲ ὁ μὲν νοῦς οὐ φαίνεται κινῶν ἄνευ ὀρέξεως (...) ἐπιθυμία ὀρεξίς τίς ἐστίν (...) ἐπεὶ δ' ὀρέξεις γίνονται ἐναντία ἀλλήλαις, τοῦτο δὲ συμβαίνει ὅταν ὁ λόγος καὶ αἱ ἐπιθυμίαι ἐναντία ᾧσι, γίνεται δ' ἐν τοῖς χρόνου αἴσθησιν ἔχουσιν (ὁ μὲν γὰρ νοῦς διὰ τὸ μέλλον ἀνθέλκειν κελεύει, ἡ δ' ἐπιθυμία διὰ τὸ ἤδη· φαίνεται γὰρ τὸ ἤδη ἡδὺ καὶ ἀπλῶς ἡδὺ καὶ ἀγαθὸν ἀπλῶς, διὰ τὸ μὴ ὀρᾶν τὸ μέλλον), (...)

45 ΗΘΙΚΩΝ ΝΙΟΜΑΧΕΙΩΝ: ΑΡΙΣΤΟΤΗΛΟΥΣ; 1094a:

πολλῶν δὲ πράξεων οὐσῶν καὶ τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν πολλὰ γίνεται καὶ τὰ τέλη· ἱατρικῆς μὲν γὰρ ὑγίεια, (...) οἰκονομικῆς δὲ πλοῦτος. (...) ὁ πλοῦτος δ' ἐστὶ τῶν χρησίμων· (...)

46 ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ: ΑΡΙΣΤΟΤΗΛΟΥΣ; 1256b:

ἡ γὰρ τῆς τοιαύτης κτήσεως ἀυτάρκεια πρὸς ἀγαθὴν ζωὴν οὐκ ἄπειρός ἐστιν, (...) κεῖται γὰρ ὥσπερ καὶ ταῖς ἄλλαις τέχναις: οὐδὲν γὰρ ὄργανον ἄπειρον οὐδεμιᾶς ἐστι τέχνης οὔτε πλήθει οὔτε μεγέθει, ὁ δὲ πλοῦτος ὀργάνων πλήθός ἐστιν οἰκονομικῶν (...)

47 ΟἶΚΟΝΟΜΙΚΟΣ: ΞΕΝΟΦΩΝ; cap. III:

(...) ἄν σοι ἀποδεικνύω πρῶτον μὲν οἰκίας τοὺς μὲν ἀπὸ πολλοῦ ἀργυρίου ἀχρήστους οἰκοδομοῦντας, τοὺς δὲ ἀπὸ πολὺ ἐλάττονος πάντα ἐχούσας ὅσα δεῖ, ἥ δόξω ἔν τί σοι τοῦτο τῶν οἰκονομικῶν ἔργων ἐπιδεικνύναι; (...)

48 ΟἶΚΟΝΟΜΙΚΟΣ: ΞΕΝΟΦΩΝ; cap. III:

(...) τί δ' ἂν τὸ τούτου ἀκόλουθον μετὰ τοῦτό σοι ἐπιδεικνύω, τοὺς μὲν πάνυ πολλὰ καὶ παντοῖα κεκτημένους ἔπιπλα, καὶ τούτοις, ὅταν δέωνται, μὴ ἔχοντας χρῆσθαι μηδὲ εἰδότες εἰ σῶά ἐστιν αὐτοῖς, καὶ διὰ ταῦτα πολλὰ μὲν αὐτοὺς ἀνιωμένους, πολλὰ δὲ ἀνιῶντας τοὺς οἰκέτας: τοὺς δὲ οὐδὲν πλέον ἀλλὰ καὶ μείονα τούτων κεκτημένους ἔχοντας εὐθὺς ἔτοιμα [ὅταν] ᾧν ἂν δέωνται χρῆσθαι. (...) ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης: καὶ οὐδ' ἐν χώρᾳ γ' ἐν ᾗ ἔτυχεν, ἀλλ' ἐνθα προσήκει, ἕκαστα διατέτακται. (...)

49 ΟἶΚΟΝΟΜΙΚΟΣ: ΞΕΝΟΦΩΝ; cap. III:

(...) τί οὖν, ἂν σοι, ἔφη, καὶ οἰκέτας αὖ ἐπιδεικνύω ἐνθα μὲν πάντας ὡς εἰπεῖν δεδεμένους, καὶ τούτους θαμινὰ ἀποδιδράσκοντας, ἐνθα δὲ λελυμένους καὶ ἐθέλοντάς τε ἐργάζεσθαι καὶ παραμένειν, οὐ καὶ τοῦτό σοι δόξω ἀξιοθέατον τῆς οἰκονομίας ἔργον ἐπιδεικνύναι; (...)

52 ESSAI SUR LE DON. FORME ET RAISON DE L'ÉCHANGE DANS LES SOCIÉTÉS PRIMITIVES: MAUSS, M.; intro., cap. I §3:

Dans la civilisation scandinave et dans bon nombre d'autres, les échanges et les contrats se font sous la forme de cadeaux, en théorie volontaires, en réalité obligatoirement faits et rendus. (...) car la prestation totale n'emporte pas seulement l'obligation de rendre les cadeaux reçus ; mais elle en suppose deux autres aussi importantes : obligation d'en faire, d'une part, obligation d'en recevoir, de l'autre. (...) Nous y référons simplement et n'en retenons pour l'instant que les fines remarques qui concernent la force du lien qui oblige, l'Angebinde que constituent l'échange, l'offre, l'acceptation de cette offre et l'obligation de rendre.

54 HARMONIES ÉCONOMIQUES: BASTIAT, F.; b. i cap. IV:

L'échange n'est complet que lorsque l'homme qui a fait un effort en faveur d'autrui en a obtenu un service équivalent, c'est-à-dire la satisfaction.

56 ΤΩΝ ΜΕΤΑ ΤΑ ΦΥΣΙΚΑ: ΑΡΙΣΤΟΤΗΛΟΥΣ; 1048b:

(...) τὰ μὲν γὰρ ὡς κίνησις πρὸς δύναμιν τὰ δ' ὡς οὐσία πρὸς τινα ὕλην.

57 ΗΘΙΚΩΝ ΝΟΜΑΧΕΙΩΝ: ΑΡΙΣΤΟΤΗΛΟΥΣ; 1096a:

ἔτι δ' ἐπεὶ ἀγαθὸν ἰσαχῶς λέγεται τῷ ὄντι (...) καὶ ἐν τῷ πρὸς τι [λέγεται] τὸ χρήσιμον, (...)